

Ag tacú le daltaí a
bhfuil riachtanais
speisialta oideachais
acu i scoileanna
Gaeltachta agus lán-
Ghaeilge

An Dr. Sinéad Nic Aindriú

An Dr. Lorraine Connaughton-Crean

An tOllamh Pádraig Ó Duibhir

An Dr. Joe Travers

Meitheamh 2022

SEALBHÚ
Lárionad Taighde DCU
um Fhoghlaim agus Teagasc
na Gaeilge

Ábhar

Réamhrá	1
Láithreoirí an Chúrsa	3
1 An Dátheangachas agus Daltaí a bhfuil RSO acu	7
1.1 Réamhrá	7
1.2 Páistí a bhfuil RSO acu sa chóras lán-Ghaeilge	7
1.3 Riachtanais Speisialta Oideachais (RSO) i mBunscoileanna lán-Ghaeilge lasmuigh den Ghaeltacht	8
1.4 RSO sa bhunscoil lán-Ghaeilge lasmuigh den Ghaeltacht	8
1.5 RSO i mBunscoileanna Gaeltachta	9
1.6 RSO in iar-bhunscoileanna lán-Ghaeilge agus Gaeltachta	10
1.7 Oiriúnacht an dátheangachais agus an tumoideachais do dhaltaí a bhfuil RSO acu	10
1.8 Éiteas na Scoile	12
1.9 Cuimsiú i dTumoideachas Fraincise	13
1.10 Féinmheastóireacht Scoile	13
1.11 Gníomhaíocht Foghlama	14
2 Céimeanna Shealbhú an Dara Teanga (Teanga & Cumarsáid)	17
2.1 Réamhrá	17
2.2 Sealbhú an Dara Teanga (Teanga & Cumarsáid)	17
2.3 Ag úsáid ceisteanna chun an teanga a fhorbairt	19
2.4 Gníomhaíocht bunaithe ar cheisteanna	19
2.5 An tábhacht a bhaineann le teanga acadúil a theagasc	20
2.6 Sealbhú teanga agus an cur chuige cumarsáideach	21
2.7 Cad iad na rudaí a imríonn tionchar ar shealbhú na teanga agus ar shealbhú na litearthachta?	21
2.8 Tuiscint ar Litriú na Gaeilge	22
2.9 Gníomhaíochtaí Foghlama	22
3 Measúnú i scoileanna lán-Ghaeilge agus Gaeltachta	24
3.1 Réamhrá	24
3.2 Measúnú i scoileanna lán-Ghaeilge agus Gaeltachta	24
3.3 An Cur Chuige Céimnithe	25
3.4 Pleanáil iomlánaíoch do dhaltaí a bhfuil RSO acu i scoileanna lán-Ghaeilge agus Gaeltachta	26
3.5 Measúnú Neamhfhoirmiúil	26
3.6 Samplaí Teanga Neamhfhoirmiúil	26

3.7	Edmondton Narrative Norm Instrument	27
3.8	Uirlisí Tuairiscithe Tuismitheoirí	28
3.9	Seicliostaí Forbartha Teanga agus Measúnuithe Neamhchaighdeánaithe	29
3.10	Measúnú Dinimiciúil	29
3.11	Féinmheastóireacht Scoile	30
4	Idirghabhálacha oiriúnacha don suíomh tumoideachais	31
4.1	Réamhrá	31
4.2	Seicliosta Tumoideachais	31
4.3	Gníomhaíocht - Seicliosta Tumoideachais	32
4.4	Idirghabhálacha Litearthachta	32
4.5	Straitéis shamplach/gníomhaíochtaí samplacha	33
4.6	Ag Tacú le Daltaí a bhfuil Disléicse orthu	36
4.7	Amharclannaíocht an Léitheora	36
4.8	Cur i bhfeidhm amharclannaíocht an léitheora	37
4.9	Teagasc Chómhálartach	40
4.10	An Cur Chuige Taithí Teanga	41
4.11	Focail Ghaolmhara	43
4.12	Closleabhair	43
4.13	Idirghabhálacha Scríbhneoireachta	44
4.14	Idirghabhálacha Teanga Baile curtha i bhFeidhm ag Tuismitheoirí	44
4.15	Liosta Acmhainní Gaeilge	45
4.16	Seimineáir Ghréasáin <i>Gaeloideachais</i>	45
4.17	Féinmheastóireacht Scoile	45
4.18	Gníomhaíocht Foghlama	47
5	Ag Tacú le Fadhbanna Teanga agus Urlabhra	48
5.1	Réamhrá	48
5.2	Measúnú	48
5.3	Idirghabhálacha	48
6	Dearadh Uilíoch don Fhoghlaim	49
6.1	Réamhrá	49
6.2	Cad is dearadh uilíoch don fhoghlaim ann?	49
6.3	Treoirínte do dhearadh uilíoch don fhoghlaim	50
6.4	Féach ar conas atá Dhearadh Uilíoch don Fhoghlaim (DUF) i seomraí ranga!	50
6.5	Dearadh uilíoch don fhoghlaim sa chomhthéacs tumoideachais	51
6.6	Conas is féidir ceacht a dhearadh i ndearadh uilíoch don fhoghlaim?	52
6.7	Ag pleanáil sa seomra ranga	52

6.8	Físeán Idirghníomhach: Nótaí Sceitse	53
6.9	Féinmheastóireacht Scoile	53
6.10	Gníomhaíocht Foghlama	55
7	Teicneolaíocht Faisnéise agus Cumarsáide	56
7.1	Réamhrá	56
7.2	An luach a bhaineann le TFC sa rang:	56
7.3	Suíomhanna Idirlíne #1 - www.scoilnet.ie	57
7.4	Ag cruthú inneachair dhigitigh sa Rang	57
7.5	Book Creator	58
7.6	Grianghrafadóireacht	59
7.7	Beochan	64
7.8	Toontastic 3D	66
7.9	Adobe Spark Video	67
7.10	Kahoot	69
7.11	Scratch - Códú	70
7.12	Padlet	71
7.13	Féinmheastóireacht Scoile	72
7.14	Gníomhaíocht Foghlama	74
	Tagairtí agus Ábhar Léitheoireachta	75

Réamhrá

Is ar mhaithe le díriú ar riachtanais mhúinteoireachta agus mheasúnaithe de chuid múinteoirí bunscoile agus iar-bhunscoile scoileanna Gaeltachta agus lán-Ghaeilge atá ag plé le daltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais (RSO) acu a leagadh amach an lámhleabhar seo go príomha. Bunaíodh ábhar an lámhleabhair ar mheasúnú a rinneadh ar riachtanais na múinteoirí seo maidir le freastal ar RSO de chuid daltaí atá ag foghlaim trí mheán na Gaeilge mar dhara teanga nó mar mhionteanga. Is trí shuirbhé (U=135 rannpháirtithe) agus agallaimh leathstruchtúrtha (U=15) a rinneadh measúnú ar na riachtanais sin. Is iad seo a leanas na príomhthéamaí a tháinig chun solais sa taighde seo:

- aithint na ndaltaí a bhfuil RSO acu,
- measúnú trí Ghaeilge,
- idirghabhálacha ar mhaithe le freastal ar riachtanais na ndaltaí,
- úsáid áiseanna agus oideolaíochtaí ionchuimsitheacha sa seomra ranga.

Tugadh faoina leithéid de thaighde toisc a thábhachtaí is a bhí sé go bhféachfadh lucht deartha/lucht forbartha an chúrsa chuige go réiteodh an t-ábhar a chuirfí i láthair leis an gcleachtas a mholtar ar bhonn náisiúnta agus ar bhonn idirnáisiúnta, agus chomh maith leis sin ionas go mbeadh an cúrsa ábhartha agus go rachadh sé chun sochair do na rannpháirtithe. Tá seacht modúl sa chúrsa:

1. An dátheangachas agus daltaí a bhfuil RSO acu,
2. Céimeanna shealbhú an dara teanga,
3. Measúnú i scoileanna Gaeltachta agus lán-Ghaeilge,
4. Idirghabhálacha oiriúnacha don suíomh tumoideachais,
5. Ag tacú le fadhbanna teanga agus urlabhra,
6. Dearadh Uilíoch don Fhoghlaim/Universal Design for Learning (UDL),
7. Úsáid teicneolaíochtaí digiteacha agus áiseanna digiteacha le freastal ar riachtanais na ndaltaí go léir arb í an Ghaeilge a dteanga foghlama.

Tá ábhar na modúl thuasluaite fréamhaithe sa taighde agus sa litríocht i dtaca leis an gcomhthéacs náisiúnta agus idirnáisiúnta (Andrews, 2020; Casey, et al., 2013; Rodriguez, 2005). Tá liosta tagairtí a cuireadh san áireamh agus an staidéar seo á fhorbairt ar fáil ag cúl an lámhleabhair seo. Is é an modh deartha cúrsa ABC a úsáideadh agus an lámhleabhar seo á chur le chéile (Ní Shé et al., 2020).

Is é an tAonad um Fheabhsú Múinteoireachta in Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath a d'éascaigh dearadh an chúrsa seo. Cuirfear dóthain eolas ábhartha ar fáil do na rannpháirtithe maidir le hábhar an chúrsa, tascanna agus caighdeán ionchais mar aon le gach cabhair eile a neartóidh a gcuid foghlama, mar shampla, doiciméid, naisc agus bealaí cumarsáide.

Bainfear úsáid as modheolaíochtaí éagsúla chun an oiread sin foghlaimeoirí agus is féidir a mhealladh chun páirt a ghlacadh sa chúrsa seo. Ina measc siúd beidh:

- Podchraoltaí (fuaime)
- Físeáin
- Ábhar saincheaptha agus ábhar is gá a léamh

- Gabhálacha scáileáin/fístaispeántais
- Tascanna foghlama idirghníomhacha le cur i gcrích
- Machnamh struchtúrtha ar fhoghlaim agus ar chleachtas
- Fiosrú - foghlaim fhadhb-bhunaithe, teacht ar áiseanna, cás-staidéir
- Cleachtadh agus Táirgeacht – tabhairt faoi mheasúnú (fís-scannán á úsáid mar spreagthach), áis a chruthú, pleanáil nó measúnú

Trí úsáid a bhaint as an réimse seo teicnící oideolaíochta teagaisc agus foghlama ar líne, cinnteofar an méid seo a leanas:

- (1) rachaidh na rannpháirtithe i ngleic le hábhar an chúrsa ar bhonn gníomhach,
- (2) beidh deis acu machnamh a dhéanamh ar a gcleachtas féin agus
- (3) beidh deis acu an méid a fhoghlaimíodh siad i rith an chúrsa a chur i bhfeidhm ar a gcleachtas gairmiúil féin.

Tá gníomhaíochtaí foghlama a spreagfaidh na rannpháirtithe chun plé agus machnamh a dhéanamh ar an méid atá foghlamtha acu i ngach modúl le críochnú i gcaitheamh an chúrsa.

Láithreoirí an Chúrsa

An Dr. Sinéad Nic Aindriú	Is múinteoir bunscoile í Sinéad agus is taighdeoir iardhochtúireachta í i Scoil an Oideachais Ionchuimsithigh agus Speisialta. Faoi láthair tá sí ag múineadh ar fud cláir fochéime agus iarchéime san Institiúid Oideachais. Rinne a tráchtas dochtúireachta imscrúdú ar na tacaíochtaí breise atá de dhíth ó dhaltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu i scoileanna lán-Ghaeilge. sineadnicaindriu@gmail.com
An Dr. Lorraine Connaughton-Crean	Is múinteoir bunscoile í Lorraine agus is taighdeoir iardhochtúireachta í i Scoil an Oideachais Ionchuimsithigh agus Speisialta. Bhí sí ina hoifigeach oideachais leis an gComhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta agus ina comhairleoir leis an tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí. Tá suim faoi leith aici i bhforbairt curaclaim agus ilteangachas agus beartas oideachais teanga. Scrúdaigh a taighde dochtúireachta beartas teanga i dteaghlaigh imirceacha Pholannacha in Éirinn. lorraine.connaughton-crean@dcu.ie
An tOllamh Pádraig Ó Duibhir	Tá Pádraig ina Leas-Déan ar Institiúid Oideachais Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath. Chaith sé tréimhse ina phríomhoide ar bhunscoil lán-Ghaeilge áit ar spreagadh a spéis i dtaighde ar shealbhú agus oideolaíocht an dara teanga mar a bhaineann sé le mionteangacha. Tá sé ina stiúrthóir ar SEALBHÚ, Lárionad Taighde DCU um Fhoghlaim agus Teagasc na Gaeilge. Tá sé ina chomheagarthóir ar an iris idirnáisiúnta <i>Journal of Immersion and Content-Based Language Education</i> . Tá an-tóir ar a leabhar <i>Immersion Education: Lessons from a Minority Language Context</i> i measc oideachasóirí tumoideachais. Tá tuilleadh eolais faoi Phádraig anseo . padraig.oduibhir@dcu.ie
An Dr. Joe Travers	Is ollamh cúnta é an Dr. Joseph Travers agus is é an chéad cheann scoile i Scoil an Oideachais Ionchuimsithigh agus Speisialta in Institiúid Oideachais Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath - an chéad dámh oideachais in ollscoil in Éirinn. Roimhe seo, bhí sé ina stiúrthóir oideachais speisialta (2008 - 2016) i gColáiste Phádraig, Droim Conrach, agus thosaigh sé ag obair ann i 1998. Ba mhúinteoir bunscoile é (múinteoir príomhshrutha, rang speisialta, múinteoir tacaíochta nó múinteoir acmhainne don lucht siúil). Is céimí ó Choláiste Mhuire, Marino é (BEd), Coláiste na Tríonóide (Diplóma i mBainistíocht san Oideachais), Coláiste Phádraig, Droim Conrach (Diplóma in Oideachas Speisialta), Ollscoil na hÉireann, Maigh Nuad (Máistreacht san Oideachas) agus Ollscoil na Banríona, Béal Feirste (Dochtúireacht san Oideachas). D'fhoilsigh sé páipéir i réimsí ar nós polasaí agus cleachtas in oideachas speisialta/tacaíocht foghlama do mhatamaitice, cuimsiú, ceannaireacht agus idirghabháil luath. Bhí an Dr. Travers ina phríomhthaighdeoir ar thionscadail taighde don Chomhairle Náisiúnta um Oideachas Speisialta agus don Roinn Oideachais agus Scileanna.

	Múineann sé thar chlár oideachas múinteoirí ó dhiplóma iarchéime, leibhéal máistreacht agus dochtúireacht. joe.travers@dcu.ie
An Dr. Emily Barnes	Is taighdeoir í Emily i Scoil an Oideachais Ionchuimsithigh agus Speisialta. Tá an-suim ag Emily i sealbhú na litearthachta i nGaelscoileanna agus i scoileanna Gaeltachta. Bhain a PhD le measúnú a dhéanamh ar scileanna teanga agus ar scileanna litearthachta, agus tá sí ag obair ar thionscadail taighde sa réimse sin faoi láthair. Bíonn Emily ag múineadh cúrsaí iarchéime agus ag déanamh stiúrthóireacht ar thráchtais mháistreacht chomh maith. emily.m.barnes@dcu.ie
Karen Buckley	Is ollamh cúnta í Karen i Scoil an Oideachais Ionchuimsithigh agus Speisialta. Cáilíodh í mar mhúinteoir iar-bhunscoile agus tá taithí léachtóireachta aici in oiliúint múinteoirí. Taitníonn sé le Karen a bheith ag obair i réimse suíomhanna oideachais ag an dara leibhéal, sa bhreisoideachas agus san ardoideachas. Tá suim faoi leith aici in oideolaíocht ionchuimsitheach. Cuireann Karen cleachtas ionchuimsitheach teagaisc, foghlama agus measúnú chun cinn san ardoideachas chun é a fheabhsú agus a bharrfheabhsú. Is iarrthóir dochtúireachta í Karen in Ollscoil Mhaigh Nuad agus tá sí ag plé le hoiliúint múinteoirí, agus le Féiniúlacht agus Cleachtas Fhorbairt Ghairmiúil. karen.buckley@dcu.ie
Ruairí Mac Conduibh	Is múinteoir bunscoile é Ruairí i mbunscoil Ghaeltachta i Ráth Chairn, Contae na Mí. Tá sé ag múineadh sa nGaeltacht ó 2008 agus é ina Phríomhoide Ionaid agus ina Phríomhoide Cúnta ó 2017. Bhain sé amach Diplóma Iarchéime i gCeannaireacht Scoile le hOllscoil na hÉireann, Gaillimh, agus máistreacht i gCeannaireacht Scoile le hOllscoil Luimnigh bunaithe ar chomh-múinteoireacht agus ceannaireacht. Tá an-taithí aige ar theicneolaíocht agus ar an nGaeilge agus tá neart cúrsaí deartha aige do na hIonaid Oideachais timpeall na tíre bunaithe orthu siúd. Is éascaitheoir teicneolaíochta é leis an bPDST agus an INTO le cúpla bliain anuas. ruairi.macconduibh@dcu.ie
Amy Ní Chonaire (SLT)	Is iarrthóir Dochtúireachta í Amy, le Scoil na Sláinte Gaolmhara ag Ollscoil Luimnigh, Éire. (BA Síceolaíocht; BSc Urlabhra cliniciúil agus staidéar teanga). Is teiripeoir cainte í Amy, atá ag cleachtadh a gairme, le Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte (FSS) in iardheisceart Bhaile Átha Cliath. Tá taithí fhairsing aici ar thaithí cliniciúil thar shuíomhanna mhíchumais agus cúraim phríomhúil. Tá suimeanna cliniciúla agus taighde aici i gcóir leighis stadaireachta ar pháistí agus daoine fásta araon, i gcleachtas fhianaise-bhunaithe agus i gcomhdhearadh idirghabhálacha ilpháirtithe leasmhara. Is féidir tuilleadh eolais faoi thaighde Amy a fháil anseo . amy.connery@ul.ie
Eibhlín Breathnach (SLT)	Is teiripeoir urlabhra agus teanga í Eibhlín le suim ar leith aici sa dátheangachas agus i sealbhú teanga i measc leanaí óga - scoláirí iar-bhunscoile.

	Tá taithí fhairsing aici a bheith ag obair mar theiripeoir sa Roinn Sláinte. Tá taithí aici le tograí éagsúla don Roinn Oideachais mar chuid den Chomhairle Náisiúnta um Oideachas Speisialta (CNOS) freisin. Faoi láthair tá sí ag obair don CNOS ar an 'Tionscadal Léirithe um Theiripe ar Scoil agus Tacaíocht na Luathbhlianta'. ewalsh@yahoo.com
Claire Comerford	Bhain Claire céim baitsiléara eolaíochta amach san oideachas. Cháiligh sí ina múinteoir iar-bhunscoile ag múineadh bitheolaíochta agus ceimice. Chuaigh sí ar ais chun dioplóma iarchéime i riachtanais speisialta oideachais a dhéanamh ag Cathair Ollscoile Bhaile Átha Cliath. Tá réimse a chuid saineolais in uimhearthacht agus i Riachtanais Oideachais Bhreise. Tá obair Claire ar acmhainní uimhearthachta curtha i láthair ag an bhFóram Náisiúnta Uimhearthachta agus Litearthachta ar an Roinn Oideachais. Bhí sí ag obair go páirtaimseartha leis an tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí ar fhorbairt acmhainní bunaithe ar uimhearthacht agus chuir sí topaicí éagsúla sa réimse RSO i láthair ar an JMB, OECD, an Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta. Tá sí ag obair le hIonad Oideachais Thrá Lí ar shraith seimineáir ghréasáin ar scileanna staidéir. clairecomerford27@gmail.com
Muireann Ní Arrachtáin	Is Príomhoide bunscoile í Muireann le suim faoi leith san Oideachas Speisialta agus i ngnóthachtáil na ndaltaí atá ag freastal ar scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoileanna. Chaith Muireann deich mbliana mar mhúinteoir ranga i Scoil na nÓg mar Mhúinteoir Oideachais Speisialta agus mar Phríomhoide ag múineadh. Faoi láthair tá Muireann i mbun Máistreachta san Oideachas Lán-Ghaeilge le béim sa taighde ar scileanna scríbhneoireachta a chur chun cinn tríd an bhfoghlaim ríomhchuidithe a chur ar fáil do leanaí le Riachtanais Oideachais Speisialta. info@scoilnanog.com
Sarah Mc Guinness	Is cúntóir taighde í Sarah i Scoil an Oideachais Ionchuimsitheach agus Speisialta. Bhain Sarah a céim amach sa Ghaeilge agus sa Fhraincis in Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath in 2019. Thosaigh sí ag obair san Ionad taighde ADAPT in 2018. Tá taighde déanta aici i dteicneolaíocht teanga agus comhionannas teanga don Ghaeilge. Thosaigh sí ag obair ar thionscnamh taighde <i>Gaeloideachas</i> ag deireadh 2020. Scríobh sí páipéar comhairliúcháin le Sinéad Nic Aindriú agus Pádraig Ó Duibhir ar na hacmhainní reatha teagaisc agus foghlama do pháistí a bhfuil riachtanais oideachais bhreise acu sa chóras lán-Ghaeilge agus Gaeltachta. sarah.mcguinness@dcu.ie
Anne English	Tá spéis ar leith ag Anne san oideachas ionchuimsitheach agus speisialta, i bhforbairt leanúnach ghairmiúil múinteoirí, agus sa Ghaeilge. Ba phríomhoide bunscoile í ar feadh breis is seacht mbliana agus tá tréimhsí caite aici mar mhúinteoir ranga (cúig bliana i scoil lán-Ghaeilge san áireamh), mar mhúinteoir oideachais speisialta/comhordaitheoir oideachais speisialta, mar chomhairleoir leis an tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí agus mar theagascóir páirtaimseartha in institiúid tríú leibhéal. anne.english@dcu.ie

Rob Lowney	Is teicneolaí foghlama é Rob Lowney, ag obair leis an Institiúid Náisiúnta um Fhoghlaim Dhigiteach. Tá saineolas aige maidir le foghlaim dhigiteach, córais foghlama (Moodle ach go háirithe), agus FGL do léachtóirí. Is ball foirne den tionscadal náisiúnta <i>Enhancing Digital Teaching and Learning</i> é, á stiúradh ag Cumann Ollscoileanna Éireann. Is mac léinn dochtúireachta é leis an Institiúid Oideachais, Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath. rob.lowney@dcu.ie
------------	---

1 An Dátheangachas agus Daltaí a bhfuil RSO acu

1.1 Réamhrá

Fáilte romhat chuig Aonad a haon atá bunaithe ar an dátheangachas agus ar dhaltaí a bhfuil riachtanais speisialta acu (RSO). Is iad cuspóirí an aonaid seo ná:

- Tuiscint a fháil ar na céimeanna a bhaineann le sealbhú an dara teanga.
- Na difríochtaí a aithint idir daltaí a bhfuil deacracht foghlama acu agus daltaí a dteastaíonn níos mó ionchur teanga uathu sa dara teanga nó tacaíocht an mhúinteora chun cabhrú leo rochtain éifeachtach a fháil ar an gcuraclam.
- Tuiscint a fháil ar tháscairí deacrachtaí foghlama atá bunaithe ar thaighde idirnáisiúnta i réimse an dátheangachais agus sealbhú an dara teanga.
- Machnamh a dhéanamh ar an dátheangachas agus ar shealbhú an dara teanga do dhaltaí a bhfuil RSO acu i gcomhthéacs do scoile agus do chuid oibre mar mhúinteoir.

1.2 Páistí a bhfuil RSO acu sa chóras lán-Ghaeilge

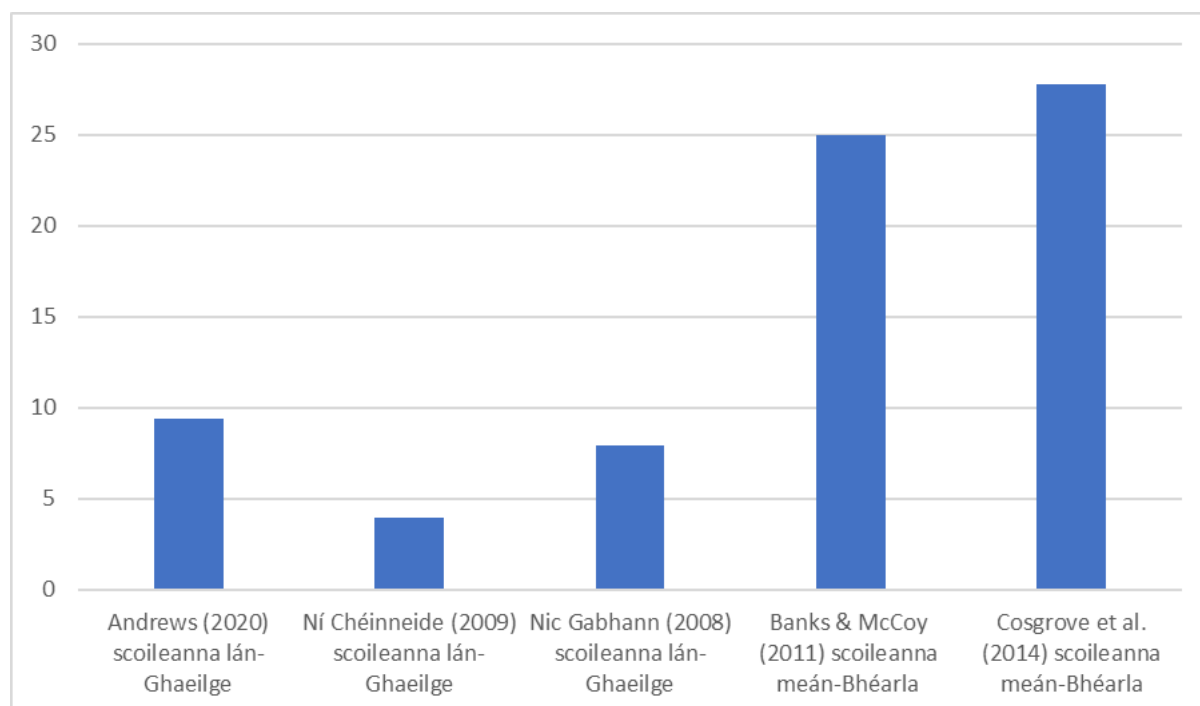
Tá dhá phríomhthuírim ann maidir le hoiriúnacht an tumoideachais agus an dátheangachais do dhaltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu. Ceann de na tuairimí ná go bhféadfadh an dátheangachas agus an tumoideachas mearbhall a chur ar dhaltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu. Síleann daoine gur féidir leis forbairt céad teanga na ndaltaí a mhoilliú agus iad a chur amú.

Is é an dara tuairim ná go mbeidh na deacrachtaí céanna ag na daltaí seo beag beann ar an teanga teagaisc sa scoil. Cén tuairim atá i gceart? Déanfaidh an chuid seo den chúrsa samhraidh imscrúdú ar oiriúnacht an dátheangachais agus an tumoideachais do dhaltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu. Féach anois ar an bhfíseán [seo](#) maidir le riachtanais speisialta oideachais i scoileanna Gaeltachta agus lán-Ghaeilge.

1.3 Riachtanais Speisialta Oideachais (RSO) i mBunscoileanna lán-Ghaeilge lasmuigh den Ghaeltacht

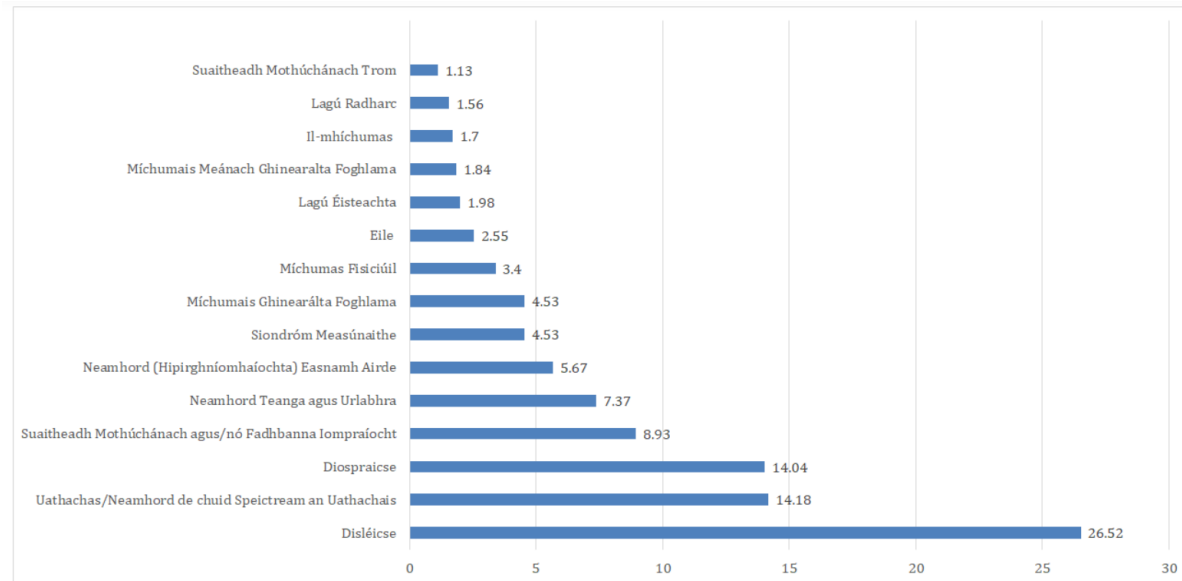
Meastar go bhfuil diagnóis riachtanais speisialta oideachais (RSO) ag 9.4% de dhaltai bunscoile a fhreastalaíonn ar bhunscoileanna lán-Ghaeilge lasmuigh den Ghaeltacht (Nic Aindriú, Ó Duibhir, & Travers, 2020). I gcomparáid le taighde roimhe seo a rinneadh i scoileanna lán-Ghaeilge, tá an ráta seo níos airde ná an ráta de 7.9% a luaigh Nic Gabhann (2008). D'fhéadfadh an t-ardú seo a bheith mar gheall ar dhul chun cinn i gcúrsaí diagnóiseacha agus leathnú na gcatagóirí RSO. Cúis eile a d'fhéadfadh a bheith leis ná go raibh cleachtas ann go traidisiúnta, daltaí a raibh RSO acu a aistriú ó scoileanna lán-Ghaeilge go scoileanna ina raibh an Béarla mar mheán. Mar sin féin, tá tuilleadh faisnéise ar fáil le déanaí faoi oiriúnacht an tumoideachais agus an oideachais dátheangaigh do na daltaí a bhfuil RSO acu. Tá an figiúr a fuarthas i staidéar Andrews (2020) i bhfad níos ísle ná an figiúr de 27.8% (N = 2,381) do dhaltai 9 mbliana d'aois i ngach cineál scoile (Cosgrove et al., 2014), agus 25% (Banks & McCoy, 2011) do gach leanbh bunscoile ar fud Phoblacht na hÉireann.

1.4 RSO sa bhunscoil lán-Ghaeilge lasmuigh den Ghaeltacht

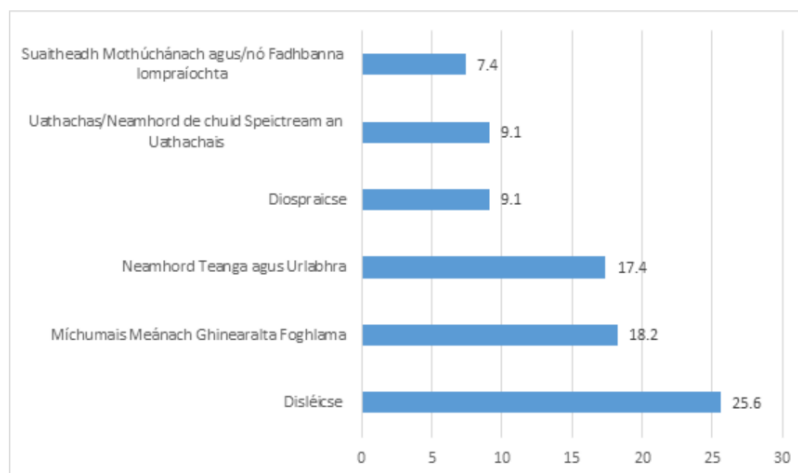
Tuairiscítear gurb í an disléicse an chatagóir is forleithne de RSO sa bhunscoil lán-Ghaeilge lasmuigh den Ghaeltacht (Barrett, Kinsella, & Prendeville, 2020; Nic Aindriú et al., 2020; Nic Gabhann, 2008). Is iad na catagóirí eile RSO is minice a thuairiscítear ná; diospraicse, neamhord de chuid speictream uathachais, deacrachtaí mothúchána agus iompraíochta, agus neamhord sonrach cainte agus teanga (Barrett, Kinsella, Prendeville, 2020; Nic Aindriú et al., 2020). Measadh go bhfuair 16.6% de dhaltai atá cláraithe i mbunscoileanna lán-Ghaeilge tacaíocht bhreise teagaisc ón múinteoir oideachais speisialta sa scoilbhliain 2017-2018 (Nic Aindriú, Ó Duibhir, & Travers, 2021). Tá an figiúr seo níos airde ná an figiúr de 13% (N = 1,719) a mheas Nic Gabhann (2008) roimhe seo do scoileanna lán-Ghaeilge lasmuigh den Ghaeltacht. Mar sin féin, tá an céatadán seo do dhaltai (16.6%), cosúil leis an gcéatadán de 17% a gineadh do dhaltai a bhí ag fáil tacaíocht breise teagaisc ón múinteoir

tacaíocht foghlama i ngach bunscoil i bPoblacht na hÉireann (Banks & McCoy, 2011) agus i mbunscoileanna lán-Ghaeilge i dTuaisceart Éireann (17%, n = 431, Ní Chinnéide, 2009). Dá réir sin, tagann an chomparáid seo le tuiscint nach bhfuil mórán difríochta i líon na ndaltaí a fhaigheann tacaíocht i mbunscoileanna lán-Ghaeilge agus Béarla.

1.5 RSO i mBunscoileanna Gaeltachta

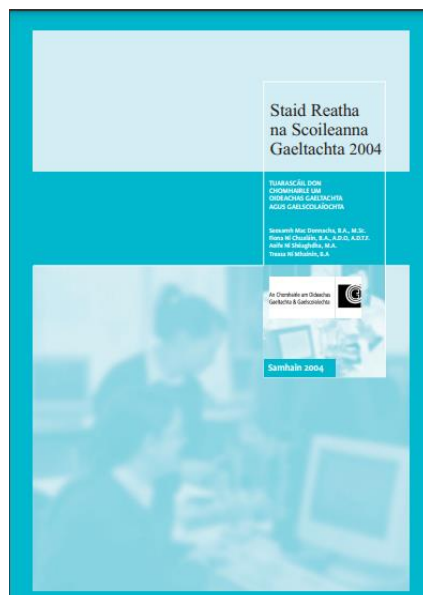
Tá an taighde a rinneadh ar riachtanas speisialta oideachais i scoileanna Gaeltachta teoranta (Barrett, 2016; Mac Donnacha et al., 2005). Ar an drochuair, ní chuimsíonn an staidéar is déanaí le Barrett (2016) ráta foriomlán do dhaltáí a bhfuil RSO acu i mbunscoileanna Gaeltachta. Tugann sé forbhreathnú, áfach, ar na catagóirí RSO is minice a thuairiscítear sna scoileanna Gaeltachta (N = 15) a thug faoin suirbhé. Is iad na cúig chatagóirí is minice a thuairiscítear ná; (1) sain-mhíchumas foghlama, (2) míchumais foghlama ginearálta éadroma, (3) sain-neamhord teanga agus urlabhra, agus (4) neamhord de chuid speictream an uathachais nó neamhord comhordaithe forbartha (Barrett, 2016: 14).

Na príomhchatagóirí RSO i scoileanna Gaeltachta (Barrett, 2016, 14).

1.6 RSO in iar-bhunscoileanna lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Níl mórán taighde ar fáil ar rátaí na ndaltaí a bhfuil RSO acu in iar-bhunscoileanna lán-Ghaeilge lasmuigh nó laistigh den Ghaeltacht (Mac Donnacha et al., 2005). Maidir le hiar-bhunscoileanna Gaeltachta, meastar go raibh diagnóis RSO ar thart ar 7% de dhaltaí (n = 324) sa bhliain 2004 (Mac Donnacha et al., 2005). Ba iad na cúig chatagóir RSO is minice a tuairiscíodh sna scoileanna seo ag an am ná; (1) sain-mhíchumas Foghlama, (2) míchumas foghlama ginearálta teorantach, (3) mionmhíchumas foghlama ginearálta, (4) ollmhíchumas/míchumas trom foghlama ginearálta, agus (5) suaitheadh mothúcháinach – fadhbanna iompraíochta (ADD agus ADHD san áireamh) (Mac Donnacha et al., 2005, p. 81). Ar an drochuair, níl aon sonraí staidrimh cothrom le dáta ar fáil maidir leis na riachtanas speisialta oideachais a bhíonn ag daltaí in iar-bhunscoileanna T1. Is féidir níos mó a léamh faoi thaighde Mac Donnacha et al. (2005) ag an nasc [seo](#).

1.7 Oiriúnacht an dátheangachais agus an tumoideachais do dhaltaí a bhfuil RSO acu

Tá sé tábhachtach go bhfaigheann muid léargas ar an taighde náisiúnta agus idirnáisiúnta maidir le hoiriúnacht an dátheangachais agus an tumoideachais do dhaltaí a bhfuil RSO acu. Tá sé soiléir go mbíonn an claonadh ag roinnt seirbhísí seachtracha (m.sh. síceolaithe oideachais agus teiripeoirí urlabhra) moladh a dhéanamh i gcoinne an dátheangachais/tumoideachais do na daltaí seo. Ach cad a deir an taighde linn? Féach anois ar an bhfíseán [seo](#) atá ceangailte a mhaireann 6 nóim. agus 44 soic.

Ceisteanna Machnaimh:

1. Má tá sé de chumas ag leanaí teanga amháin a fhoghlaim is féidir leo an dara teanga a fhoghlaim.

Fíor nó Bréagach?

2. Tá fianaise eolaíoch ann a léiríonn gur fearr do dhaltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu gan ach teanga amháin a úsáid.

Fíor nó Bréagach?

3. Taispeánann an taighde go gcuireann an dátheangachas bac ar fhorbairt teanga leanaí a bhfuil siondróm downs orthu.

Fíor nó Bréagach?

4. Cabhraíonn forbairt chéad teanga daltaí le sealbhú an dara teanga.

Fíor nó Bréagach?

Anois féach ar an bhfíseán [seo](#) maidir le hoiriúnacht an dátheangachais/tumoideachais do dhaltaí a bhfuil RSO acu

Oiriúnacht an tumoideachais do
dhaltaí le RSO: Cad atá ar eolas
againn?

An Dr. Sinéad Nic Aindriú
Sinead.andrews@dcu.ie

1.8 Éiteas na Scoile

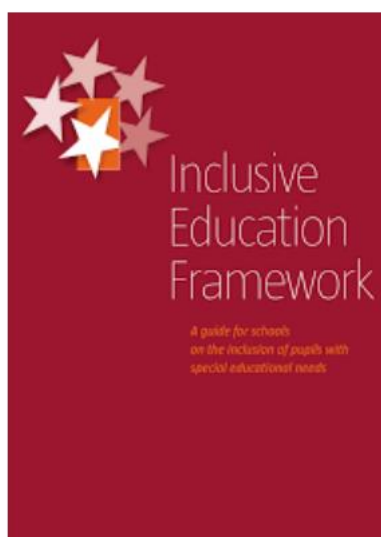
Tá sé an-tábhachtach go bhfuil cultúr dearfach scoile ag scoileanna. Déanann an NCSE cur síos ar chuimsiú mar phróiseas chun aghaidh a thabhairt agus freagairt d'éagsúlachtaí riachtanais foghlaimeoirí. Baineann sé le baic a bhaint ionas go gcuirfear ar chumas gach foghlaimeora an leas is mó a bhaint amach as a chuid scolaíochta (NCSE, 2011 a luadh i DES, 2017, lch 21). Féach ar an bhfíseán gairid [seo](#) chun na cleachtais atá i bhfeidhm i scoil chuimsitheach a thuiscint.

Anois tóg roinnt ama chun féachaint ar an [gcreat forbartha](#) atá ag an NCSE chun cabhrú le scoileanna a n-ionchuimsitheacht a fhorbairt (brúigh ar an íomhá).

Agus tú ag déanamh athbhreithniú ar an gcreat, caith tamall ag machnamh ar na ceistanna seo a leanas:

- Cé chomh hionchuimsitheach is atá mo scoil agus mo sheomra ranga?
- Cad iad na cleachtais ionchuimsitheacha atá i bhfeidhm i mo scoil / seomra ranga?
- Cad iad na dúshláin atá ann don scoil/seomra ranga?
- Conas a d'fhéadfaí na dúshláin seo a shárú?

1.9 Cuimsiú i dTumoideachas Fraincise

Sa phodchraoladh seo pléann an Dr. Nancy Wise cuimsiú i dtumoideachas Fraincise. Is sainchomhairleoir tumoideachas Fraincise í Nancy. Chomh maith le cur i láthair a dhéanamh do bhoird scoile, d'eagraíochtaí múinteoirí agus do ghrúpaí tuismitheoirí, cuireann sí seirbhísí comhairliúcháin ar fáil a chabhróinn le tuismitheoirí atá ag smaoineamh ar thumoideachas Fraincise dá leanbh nó dóibh siúd a bhfuil leanbh acu atá ag streachailt i gclár tumoideachas Fraincise. Is abhcóide oideachas speisialta í do leanaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu atá cláraithe i scoileanna tumoideachais i gCeanada. Cuireann sí faisnéis ar fáil maidir leis na seirbhísí tacaíochta atá ar fáil do dhaltaí atá ag freastal ar scoileanna tumoideachais Fraincise a bhfuil deacrachtaí foghlama acu.

an [podchraoladh](#)

1.10 Féinmheastóireacht Scoile

D'fhoilsigh an ROS Ciorclán 16/2018 in 2018 (ag leasú Ciorclán 39/2016) ag soiléiriú conas a bhí ar bhunscoileanna dul i ngleic leis an bpróiseas féinmheastóireacht scoile arís idir 2018 agus Meitheamh 2020. Leis an gCiorclán nua seo, ní mór do scoileanna réimse curaclaim nó dhó nó gnéithe den teagasc agus den fhoghlaim a roghnú (bunaithe ar na réimsí agus na caighdeáin sa doiciméad Ag Breathnú ar Ár Scoil 2016 atá ar fáil [anseo](#)) mar fhócas a bpróiseas féinmheastóireachta (in ionad an dá cheann le ceithre réimse / ghné a bhí riachtanach i gCiorclán 39/2016). Seachas na hathruithe ar líon na réimsí curaclaim a ndíreofar orthu agus na tréimhsí ama, fanann próiseas 6 chéim fhéinmheastóireacht na scoile agus na doiciméid riachtanacha mar an gcéanna.

D'eisigh an Roinn Oideachais agus Scileanna Ciorclán 40/2020 an 17 Meitheamh 2020 maidir le meastóireachtaí scoile do 2020/2021. Ní bheidh aon riachtanais nua nó breise ar scoileanna sa scoilbhliain 2020/2021.

Tóg am chun dul siar agus féachaint ar na cáipéisí agus físeáin FMS a leanas.

Bunscoil	Iar-bhunscoil
Ciorcláin FMS Bunscoil Circular-0039 2016 English.pdf (schoolself-evaluation.ie) Imlititir-0039-2016.pdf (schoolself-evaluation.ie) Treoirlínte Bunscoile FMS School-Self-Evaluation-Guidelines-2016-2020-Primary Web.pdf (schoolself-evaluation.ie) Feinmeastóireacht-Scoile-Treoirlínte-2016-2020-Bunscoileanna.pdf (schoolself-evaluation.ie) Circular-0016.2018 Final English-Version.pdf (schoolself-evaluation.ie) Circular-0016.2018 Final Gaeilge.pdf (schoolself-evaluation.ie) Próiseas sé-chéim Bhunscoile Próiseas Sé-Chéim Féinmheastóireachta Scoile (schoolself-evaluation.ie) Quality Framework for Schools/Creat cáilíochta do scoileanna Looking-at-Our-School-2016-A-Quality-Framework-for-Primary-Schools English WEB.pdf (schoolself-evaluation.ie) Ag-Breathnu-ar-an-Scoil-Againne-2016-Creat-Cailíochta-do-Bhunscoileanna.pdf (schoolself-evaluation.ie) Webinar as Gaeilge - Creat cáilíochta do scoileanna https://vimeo.com/263479802	Ciorcláin FMS Iar-bhunscoil Circular-0040 2016 English.pdf (schoolself-evaluation.ie) Treoirlínte Iar-bhunscoile School-Self-Evaluation-Guidelines-2016-2020-Post-Primary web.pdf (schoolself-evaluation.ie) Próiseas sé-chéim Iar-bhunscoile Próiseas Sé-Chéim Féinmheastóireachta Scoile (schoolself-evaluation.ie) Quality Framework for Schools/Creat cáilíochta do scoileanna Looking-at-Our-School-2016-A-Quality-Framework-for-Post-Primary-Schools English WEB.pdf (schoolself-evaluation.ie) Looking-at-Our-School-2016-A-Quality-Framework-for-Primary-Schools English WEB.pdf (schoolself-evaluation.ie) Ag-Breathnu-ar-an-Scoil-Againne-2016-Creat-Cailíochta-do-Bhunscoileanna.pdf (schoolself-evaluation.ie) Webinar as Gaeilge - Creat cáilíochta do scoileanna https://vimeo.com/263479802

1.11 Gníomhaíocht Foghlama

Sna [Treoirlínte do Bhunscoileanna agus Iar-bhunscoileanna: Ag Tacú le Daltaí i Scoileanna Príomhshrutha a bhfuil Riachtanais Speisialta Oideachais acu](#) in Aguisín 5, tugtar comhairle do scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoileanna maidir le freastal ar dhaltaí a bhfuil RSO acu.

Aguisín 5: Comhairle do scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoileanna faoi chur i bhfeidhm an mhúnla athbhreithnithe maidir le hoideachas speisialta a imlonnú (sic)

An Comhthéacs¹

¹ Is cuid den téacs ó chiorclán na Roinne Oideachais an sliocht seo i gcló iodálach.

Ba chóir d'oideachas Gaeilge soláthar a dhéanamh do riachtanais gach dalta, lena n-áirítear daltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu. Freastalaíonn daltaí ó chúilraí éagsúla teangeolaíochta ar scoileanna Gaeilge, i gceantair Ghaeltachta agus Ghalltachta araon. Tá comhthéacsanna difriúla teangeolaíochta ann laistigh den Ghaeltacht agus lasmuigh di, agus laistigh agus lasmuigh de gach rang i scoileanna Gaeilge agus i scoileanna Gaeltachta. Ní mór do scoileanna na cúilraí sin a aithint agus a chur san áireamh sula leithdháiltear tacaíochtaí. Meabhraítear do scoileanna gur gá an aird chéanna a thabhairt ar fhorbairt inniúlacht litearthachta na ndaltaí sa Ghaeilge agus sa Bhéarla araon, de réir riachtanais oideachais na ndaltaí, i gcomhthéacs an oideachais Ghaeilge. Chun tacú le cur chun feidhme an mhúnla athbhreithnithe leithdháilte, ba chóir go gcuirfeadh scoileanna Gaeilge na nithe seo a leanas san áireamh:

- *Ba chóir do phobail scoile a bheith ar an eolas faoina éifeachtaí agus a oiriúnaí atá an t-oideachas Gaeilge chun riachtanais daltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu a chomhlíonadh.*
- *Agus cur chuige scoile uile i leith na litearthachta á fhorbairt, ba chóir go gcuirfeadh scoileanna Gaeilge riachtanais shóisialta teanga agus riachtanais chognaíochta agus acadúla teanga na ndaltaí san áireamh.*
- *Ba chóir do scoileanna a mbeartais measúnaithe agus oideachais speisialta a athbhreithniú chun riachtanais oideachais daltaí a aithint sa Ghaeilge, sa Bhéarla agus sa Mhatamaitic ar na trialacha caighdeánacha cuí.*
- *Ba chóir do scoileanna torthaí na dtrialacha seo a úsáid chun riachtanais a aithint agus chun an próiseas leithdháilte acmhainní a threorú go cuí.*
- *Ba chóir do scoileanna cuid dá leithdháileadh a úsáid chun tacaíochtaí Gaeilge a sholáthar do dhaltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu nuair is gá sin chun fáil ar an gcuraclam ina iomláine a thabhairt do na daltaí sin.*
- *Tá sé seo tábhachtach go háirithe má aithnítear fadhb litearthachta i ndalta i Rang a hAon, tar éis dhá bhliain den tumoideachas.*
- *Is féidir go mba chabhair é clár tacaíochta teanga béil a dhréachtú, de réir riachtanais theangeolaíochta an dalta ag leibhéal na naíonán, ag díriú ar shealbhú agus saibhriú na teanga.*
- *Is léir ó chineálacha cur chuige múinteoireachta in-ranga agus buíonteagaisc gurb iad is éifeachtaí chun cláir den chineál seo a chur chun feidhme mar chur chuige luathidirghabhála.*
- *I gcás scoileanna a chleachtann tumoideachas iomlán luath, ba chóir tacaíochtaí Gaeilge a chur ar fáil ag leibhéal na naíonán sa Ghaeilge agus sa Mhatamaitic.*
- *Ba chóir do scoileanna Gaeilge dul i mbun cumarsáide agus comhair ar leibhéal áitiúil chun a riachtanais leanúnacha forbartha gairmiúla a aithint maidir le hoideachas speisialta.*
- *Ba chóir na riachtanais sin a phlé leis na seirbhísí tacaíocht d'fhonn fáil a fháil ar oiliúint agus chun dea-chleachtas a aithint agus a chomhroinnt.*

Nótáiltear i gCiorclán 0013/2017 na Roinne ar Leithdháileadh Múinteoireachta Oideachais Speisialta gur féidir an tacaíocht a thugann scoileanna Gaeilge do dhaltai chun cabhrú le forbairt litearthachta daltaí a bheith i nGaeilge nó i mBéarla, nó i gcumasc den dá cheann, de réir mar a mheasann an scoil a bheith riachtanach.

Gníomhaíocht Léitheoireachta agus Machnamh

Glac tamall anois chun na doiciméid thíos a léamh. Agus é seo á dhéanamh agat déan machnamh ar na cleachtais reatha atá i bhfeidhm i do sheomra ranga agus i do scoil.

- Cad iad na láidreachtaí sna réimsí seo?
- Cad iad na réimsí atá le forbairt?
- Conas a d'fhéadfá athrú a chur i bhfeidhm sna réimsí seo?

Bunscoileanna: - Treoirilínte: https://www.education.ie/ga/An-C%C3%B3ras-Oideachais/Oideachas-Speisialta/Treoirilínte-do-Bhunscoileanna-Ag-Tacu-le-Daltai-i-Scoileanna-Priomhshrutha-a-bhfuil-Riachtanais-Speisialta-Oideachais-acu.pdf - Ciorclán 13/2017: https://www.education.ie/ga/Ciorcl%C3%A1in-agus-Foirmeacha/Ciorcl%C3%A1in-Gn%C3%ADomhacha/cl0013_2017_ir.pdf	Iar-bhunscoileanna: - Treoirilínte: https://www.education.ie/ga/An-C%C3%B3ras-Oideachais/Oideachas-Speisialta/treoirilínte-diar-bhunscoileanna-ag-tacu-le-daltai-i-scoileanna-priomhshrutha-a-bhfuil-riachtanais-speisialta-oideachais-acu.pdf - Ciorclán 014/2017: https://www.education.ie/ga/Ciorcl%C3%A1in-agus-Foirmeacha/Ciorcl%C3%A1in-Gn%C3%ADomhacha/cl0014_2017_ir.pdf
--	--

2 Céimeanna Shealbhú an Dara Teanga (Teanga & Cumarsáid)

2.1 Réamhrá

Fáilte romhat chuig Aonad a Dó atá bunaithe ar chéimeanna shealbhú an dara teanga (teanga agus cumarsáid). Is iad cuspóirí an aonaid seo ná:

- Tuiscint a fháil ar na céimeanna a bhaineann le sealbhú an dara teanga.
- Tuiscint a fháil ar an tábhacht a bhaineann le teanga acadúil a theagasc.
- Tuiscint a fháil ar fhadhbanna labhartha sa dara teanga a aithint.

2.2 Sealbhú an Dara Teanga (Teanga & Cumarsáid)

Is léir don té a chaith seal riamh i gcuideachta páistí atá ag foghlaim na cainte gur próiseas é seo a thiteann amach i gcéimeanna – tuiscint ar dtús, ráitis nach bhfuil iontu ach aon fhocal amháin ina dhiaidh sin, ráitis a bhfuil dhá fhocal iontu ansin, agus mar sin de. Leanann daltaí a bhfuil an dara teanga á foghlaim acu cúig chéim intuatha: Réamhghiniúint, Luathghiniúint, Teacht chun cinn na Cainte, Meánlíofacht agus Ardlíofacht (Krashen & Terrell, 1983). Braitheann an ráta ag a dtéann na daltaí trí na céimeanna seo ar iliomad cúinsí; an leibhéal oideachais fhoirmiúil atá bainte amach acu, a gcúlra teaghlaigh, agus an t-achar ama atá caite acu i dteagmháil leis an dara teanga san áireamh.

Tá sé tábhachtach teagasc daltaí a bhunú ar an gcéim sealbhaithe teanga atá bainte amach acu. Nuair a bhíonn an t-eolas seo agat faoi dhaltáí bíonn tú in ann feidhmiú laistigh den zón neasfhorbartha (Zone of proximal development) ag a bhfuil siad – is í sin an bhearna idir an méid atá daltaí in ann a dhéanamh as a stuaim féin agus an méid atá siad in ann a dhéanamh nuair atá daoine níos eolaí ná iad féin ag cabhrú leo (Vygotsky, 1978).

Na Sé Chéim a bhaineann le Sealbhú an Dara Teanga	
Réamhghiniúint	Tugtar “an tréimhse thostach” ar an gcéim seo freisin, is é sin nuair a thugann na daltaí an teanga nua leo ach nuair nach labhraíonn siad í. Maireann an tréimhse seo ar feadh sé seachtaine nó níos faide ná sin; braitheann sé sin ar an duine atá i gceist.
Luathghiniúint	Tosaíonn duine ar leith ag caint agus úsáid á baint aige as focail ghearra agus abairtí ghearra, ach bíonn an bhéim fós ar éisteacht leis an dara teanga agus ar an teanga a shú isteach. Beidh go leor botún i gceist sa tréimhse luath-réamhghiniúna.
Teacht chun cinn na Cainte	Tarlaíonn an chaint níos minice, úsáidtear focail níos faide agus abairtí níos faide, ach bíonn an duine fós ag brath go mór ar leideanna a bhaineann leis an gcomhthéacs agus ar ábhair choitianta. Bíonn an foclóir ag dul i méid go fóill agus tagann laghdú ar na botúin, go háirithe maidir leis na hidirghníomhaíochtaí coitianta nó na cinn a tharlaíonn arís is arís eile.
Tús na Líofachta	Sách líofa agus ar bheagán botún, sin mar a bhíonn an chaint a bhaineann le cúrsaí sóisialta. Bíonn comhthéacsanna nua agus teanga acadúil dúshlánach

	agus téann sé dian ar an duine aonair é féin a chur in iúl de dheasca bearnaí san fhoclóir agus sa stór frásaí cuí.
Meánlíofacht	Bíonn líofacht ag baint le cumarsáid sa dara teanga, go háirithe i gcásanna a bhaineann le teanga shóisialta. Tá an duine beagnach in ann labhairt go líofa i gcásanna neamhchoitianta nó i réimsí acadúla, ach tá bearnaí fós le sonrú maidir le heolas foclóra agus nathanna cainte nach bhfuil sé eolach orthu. Ní bhíonn ach dornán beag botún ann agus tá an duine aonair in ann scileanna tuisceana ardoird a léiriú sa dara teanga, tuairim a thairiscint nó anailís a dhéanamh ar fhadhb, mar shampla.
Ardlíofacht	Déanann an duine aonair cumarsáid líofa i ngach comhthéacs agus is féidir leis feidhmiú i gceart i gcomhthéacsanna nua agus nuair a bhíonn sé ag plé le heolas acadúil nua. Ag an bpointe seo, b'fhéidir go mbeadh blas ar chaint an duine aonair go fóill agus b'fhéidir go mbainfeadh sé úsáid mhíchuí as nathanna cainte anois is arís, ach go bunúsach, tá líofacht bainte amach ag an duine aonair agus tá sé ar a shuaimhneas agus é á chur in iúl trí mheán an dara teanga.

Cliceáil anois ar an nasc [seo](#) chun samplaí de chéimeanna forbartha an dara teanga a fheiceáil.

Is féidir níos mó eolais a fháil faoi fhadhbanna labhartha sa dara teanga a aithint leis an Ollamh Kathy Kohnert [anseo](#).

2.3 Ag úsáid ceisteanna chun an teanga a fhorbairt

Maidir leis na daltaí atá ag tréimhse na luathghiniúna, glactar le ceisteanna a éilíonn freagra gearr le focal amháin nó dhá fhocal, mar shampla, is ea/ní hea nó é seo/é siúd. Ag an bpointe sin, is féidir tosú ag cur ceisteanna a éilíonn frása nó abairt ghearr ar na daltaí freisin.

Ba chóir ceisteanna a éilíonn abairt ghearr mar fhreagra a chur ar na daltaí atá ag tréimhse thús na líofachta. Tá sé inghlactha ceisteanna a éilíonn freagra a bhfuil cúpla abairt iontu a chur ar na daltaí seo anois is arís ach níl sé inghlactha ceisteanna a chur orthu nach n-éilíonn ach freagra aonfhoclach nó freagra díreach.

Cad mar gheall ar na daltaí atá ag céim na meánlíofachta nó na hardlíofachta? Tá sé inghlactha ceisteanna a éilíonn go leor aschur briathartha a chur orthu ach níl sé inghlactha ceisteanna nach n-éilíonn ach fíorbheagán aschur briathartha a chur orthu.

Is féidir leat ceisteanna srathacha a úsáid ar mhaithe le gach dalta a tharraingt isteach sna himeachtaí ranga uile nó is féidir iad a úsáid duine le duine chun tuiscint nó foghlaim ábhair a sheiceáil. Ní mór duit a bheith ar an eolas maidir le céim sealbhaithe teanga gach dalta chun é sin a chur i gcrích.

[Teacher uses questioning techniques to engage students - Example 8](#)

[How to ask questions that encourage language development](#)

2.4 Gníomhaíocht bunaithe ar cheisteanna

Tóg roinnt am anois chun na cáipéisí ceistiúcháin thíos a léamh. Agus é seo á dhéanamh agat, smaoinigh ar na rudaí seo a leanas:

- Cén leibhéal ceisteanna a chuirim ar dhaltaí den chuid is mó?
- An bhfuil na ceisteanna a chuirim ar an leibhéal cuí?
- An dtugaim dóthain ama do mo dhaltaí freagraí a thabhairt dom ar na ceisteanna a chuirim?

- Conas is féidir liom mo theicnící ceistiúcháin a fhorbairt a thuilleadh?

***Ansin roghnaigh topaic agus cruthaigh ceisteanna don ábhar seo ag gach leibhéal ceistiúcháin. Is féidir leat an teimpléad [seo](#) a úsáid. Is féidir an teimpléad a íoslódáil chun é a líonadh.

[Five principles for effective questioning](#)

[assessment-booklet-2_en.pdf \(ncca.ie\)](#)

2.5 An tábhacht a bhaineann le teanga acadúil a theagasc

Déanann teangeolaithe idirdhealú mór idir **sealbhú teanga** agus **foghlaim teanga**. Sealbhaíonn páistí teanga trí phróiseas fo-chomhfhiosach agus ní léir dóibh rialacha gramadaí le linn dóibh a bheith ag dul i ngleic leis an bpróiseas sin. Ar mhaithe le teanga a shealbhú, bíonn foinse chumarsáide nádúrtha de dhíth ar an bpáiste (Haynes, 2005). Ní rud cumarsáideach atá i gceist le **foghlaim teanga**. Is toradh í an fhoghlaim teanga ar theagasc díreach maidir le rialacha na teanga. Nuair atá foghlaim teanga ar siúl bíonn eolas comhfhiosach ag na daltaí faoin teanga nua agus bíonn siad in ann labhairt fúithi (Haynes, 2005).

Anois féach ar an bhfíseán [seo](#). Tá coincheapa an fhíseáin seo ábhartha do dhaltaí atá ag foghlaim Gaeilge mar dhara teanga nó atá ag foghlaim trí Ghaeilge.

2.6 Sealbhú teanga agus an cur chuige cumarsáideach

Tóg roinnt am anois chun tú féin a chur ar an eolas faoi [threoirínte](#) an NCCA thíos (brúigh ar an íomhá). Agus é sin á dhéanamh agat, smaoinigh ar na ceistanna seo a leanas:

1. Cad iad na straitéisí a úsáidim cheana i mo rang?
2. Cad iad na straitéisí nua a d'fhéadfainn a úsáid amach anseo?
3. Cad iad na dúshláin a d'fhéadfadh a bheith agam agus na straitéisí seo á gcur i bhfeidhm?
4. Conas a d'fhéadfainn na dúshláin seo a shárú?

Scoileanna Gaeltachta agus lán-Ghaeilge

Irish-medium schools

Curaclam Teanga na Bunscoile *Primary Language Curriculum* Ábhar Tacaíochta do mhúinteoirí

2.7 Cad iad na rudaí a imríonn tionchar ar shealbhú na teanga agus ar shealbhú na litearthachta?

[Anseo](#) déanann an Dr. Emily Barnes cur síos ar cad iad na rudaí a imríonn tionchar ar shealbhú na teanga agus ar shealbhú na litríochta. Féach ar an bhfíseán thíos. Tá na [sleamhnáin](#) ar fáil anseo. Tá gníomhaíocht a bhaineann leis an gcur i láthair seo. Tá an leathanach oibre a bhaineann leis an ngníomhaíocht seo ar fáil [anseo](#) le híoslódáil. Nasc chuig an gcur i láthair:

<https://drive.google.com/file/d/1Nnhv4nvUNgLOksTkJOJfJsgY2kAFYYDV/view?usp=sharing>

2.8 Tuiscint ar Litriú na Gaeilge

Tóg am anois chun lámhleabhar an mhúinteora, [Tuiscint ar Litriú na Gaeilge](#) a léamh.

- Cad iad na straitéisí a úsáideann tú faoi láthair i do scoil/rang?
- Cad iad na straitéisí a d'fhéadfá a chur i bhfeidhm sa todhchaí?
- Cad iad na dúshláin a d'fhéadfadh a bheith ann duit agus tú á dhéanamh seo?
- Conas a d'fhéadfá na dúshláin seo a sháru?

Tá dhá cheardlann le Nancy Stenson, Tina Hickey agus Claire Dunne bunaithe ar thuiscint ar an litriú ar fáil ar shuíomh COGG ag na naisc seo a leanas [Ceardlann 1](#), [Ceardlann 2](#). Tá áiseanna agus gníomhaíochtaí a chuir Claire Dunne ar fáil ag an nasc seo a leanas <https://www.cogg.ie/tuiscint-ar-litriu-na-gaeilge/>

2.9 Gníomhaíochtaí Foghlama

Cé na difir atá i gceist idir teanga le córas scríofa simplí (cosúil leis an Spáinnis) agus teanga le córas scríofa casta (cosúil leis an mBéarla) ó thaobh an méid ama a thógann sé an léitheoireacht a shealbhú?	A. Níl difear ar bith ann idir teangacha simplí agus teangacha casta ó thaobh an méid ama a thógann sé léitheoireacht a shealbhú. B. Tógann sé níos mó ná a dhá oiread ama an léitheoireacht a shealbhú i dteanga chasta. C. Tógann sé beagáinín níos mó ama an léitheoireacht a shealbhú i dteanga chasta.
Cé acu córas scríofa atá níos casta, an Ghaeilge nó an Béarla?	A. Tá an Ghaeilge níos rialta ná an Béarla. B. Tá an dá theanga mar an gcéanna ó thaobh castachta de. C. Tá an Béarla níos rialta ná an Ghaeilge.

An bhfuil scileanna léitheoireachta níos láidre ag buachaillí nó ag cailíní (ar an iomlán)?	A. Níl difear seasmhach idir buachaillí agus cailíní in aon scil léitheoireachta. B. Níl difear seasmhach idir buachaillí agus cailíní ó thaobh bunscileanna léitheoireachta de; tá scileanna níos láidre ag buachaillí ó thaobh ardsbileanna léitheoireachta de. C. Níl difear seasmhach idir buachaillí agus cailíní ó thaobh bunscileanna léitheoireachta de; tá scileanna níos láidre ag cailíní ó thaobh ardsbileanna léitheoireachta de.
--	---

3 Measúnú i scoileanna lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

3.1 Réamhrá

Fáilte romhat chuig Aonad a Trí atá bunaithe ar an measúnú i scoileanna lán-Ghaeilge agus Gaeltachta. Is iad cuspóirí an aonaid ná:

- Próifíl iomlánaíoch fhorbartha a chruthú do dhaltaí atá ag foghlaim trí Ghaeilge ag úsáid raon cleachtas a mholtar go hidirnáisiúnta.
- Anailís agus tuiscint a fháil ar an bpróiseas chun plean forbartha iomlánaíoch a leagan amach le freastal ar riachtanais daltaí a bhfuil RSO acu i scoileanna T1.
- A thuiscint conas monatóireacht agus meastóireacht éifeachtach a dhéanamh ar dhul chun cinn daltaí a bhfuil RSO acu.
- Machnamh agus meastóireacht a dhéanamh ar chleachtas reatha an mhúinteora agus na scoile sna réimsí seo.

3.2 Measúnú i scoileanna lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

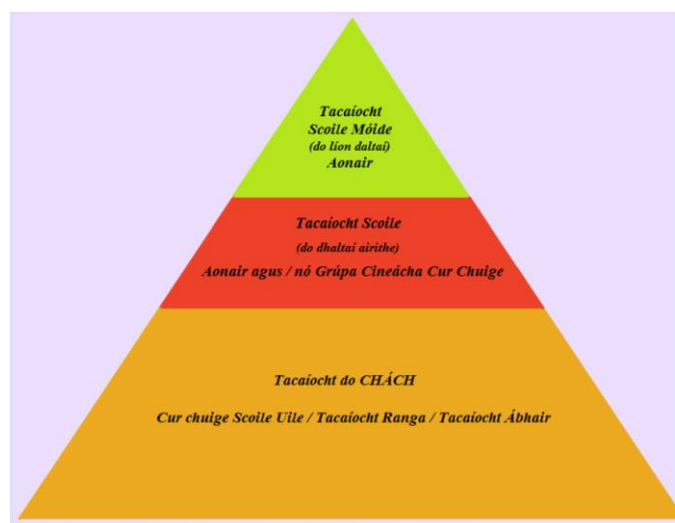
Is é an cleachtas is fearr ná deacrachtaí litearthachta i measc daltaí a aithint agus idirghabhálacha a chur ar fáil go luath chun freastal ar riachtanais speisialta oideachais na ndaltaí agus a gcumas léitheoireachta a fheabhsú (Painéal Náisiúnta Léitheoireachta, 2000; Schneider, Roth, & Ennemoser, 2000; Simmons et al, 2008; Velluntino, Scanlon, Zhang & Schatschneider, 2008; Wise & Chen, 2010). Tá sé seo fíor ach go háirithe do dhaltaí i suíomhanna tumoideachais atá ag foghlaim tríd an dara teanga (T2) (Bournot-Trites, 2008; Geva, 2006; MacCoubrey, Wade-Woolley, & Kirby, 2003; Wise & Chen, 2010). Sa suíomh tumoideachais, is minic nach n-aithnítear daltaí a bhfuil deacrachtaí litearthachta acu go dtí go mbíonn siad níos sine agus tús curtha acu le litearthacht an Bhéarla. Ciallaíonn sé sin go minic go gcailleann siad amach ar an tréimhse an-tábhachtach luath-idirghabhála (Andrews, 2020; Barnes, 2017; Keep, 2003; MacCoubrey, Wade-Woolley, Klinger, & Kirby, 2004; Wise & Chen 2010; 2015).

I gcomhthéacsanna tumoideachas Fraincise i gCeanada, is minic go n-aistríonn tuismitheoirí a bpáistí chuig oideachas trí mheán an Bhéarla toisc nach bhfuil siad sásta go bhfuil na tacaíochtaí cuí oideachais ar fáil dóibh sa chóras tumoideachais (Halsall, 1998; Wise & Chen, 2015). D'fhéadfadh sé seo a bheith i gceist freisin do dhaltaí atá ag foghlaim trí Ghaeilge (Andrews, 2020; Nic Aindriú, Ó Duibhir, & Travers, 2020). Tá sé dúshlánach do dhaltaí a bhfuil RSO acu atá ag foghlaim na litearthachta trí theanga mhionlaigh nó T2 a aithint go luath toisc go gcuirtear foghlaim na litearthachta i mBéarla siar chun tréimhse tumoideachais sa mhionteanga/sa T2 a thabhairt dóibh. Ar an drochuair, níl aon mheasúnuithe caighdeánaithe ar luathlitearthacht Ghaeilge ar fáil. Tá sé tábhachtach a chur san áireamh, áfach, dá mbeadh tástáil ar fáil do na daltaí a thagann ó chúlraí arb é an Béarla a gcéad teanga, b'fhéidir nach mbeadh a dtorthaí ar an measúnú Gaeilge seo cruinn ach oiread toisc nach bhfuil mórán teagmhála acu leis an nGaeilge agus béim ar an bhforbairt teanga ó bhéal a tharlaíonn i dtosach sna comhthéacsanna seo (NCCA, 2019; Paradis, 2010). Dá bhrí sin, is measúnú caighdeánaithe dátheangach (Gaeilge-Béarla) atá ag teastáil chun forbairt luathlitearthachta na ndaltaí seo a mheas. Sa chomhthéacs tumoideachais in Éirinn fuair Murphy & Travers (2012) amach go raibh buntáistí ag baint le measúnú dátheangach (Gaeilge-Béarla) toisc go dtugann sé forbhreathnú níos cuimsithí ar chumais iomlána teanga leanaí óga.

I gcomhthéacs an oideachais lán-Ghaeilge, tuairiscíodh go bhfuil daltaí i scoileanna T1 a bhfuil deacrachtaí léitheoireachta acu á meas agus á n-aithint le RSO trí theanga thromlaigh an phobail, Béarla (Andrews, 2020; Barnes, 2017; Ní Chinnéide, 2009). Léirigh taighde Wise & Chen (2015) gur féidir le feasacht fóineolaíochta tuar a dhéanamh ar chumas léitheoireachta sa todhchaí i gcás daltaí atá ag foghlaim trí theanga thromlaigh an phobail. Léiríonn taighde eile sa chomhthéacs tumoideachais gur féidir le measúnuithe feasachta fóineolaíochta Béarla tuar a dhéanamh ar ghnóthachtáil léitheoireacht na Fraincise sa todhchaí (Comeau, Cormier, Grandmaison, & Lacroix, 1999; Endler, 2008; Erdos, Genesee, Savage, & Haigh, 2014; Erdos, Genesee, Savage, & Haigh, 2011; Jared, Cormier, Tobhach, & Wade-Woolley, 2011; Wise & Chen, 2010). Cé go bhféadfadh an modh seo a bheith oiriúnach do dhaltai atá ag foghlaim trí Ghaeilge mar dhara teanga, ní bheadh sé oiriúnach do dhaltai atá ag foghlaim trí Ghaeilge mar chéad teanga i scoileanna T1. Léiríonn an taighde go leanann daltaí atá ag foghlaim trí Ghaeilge rian difriúil d'fhorbairt litearthachta i gcomparáid le daltaí atá ag foghlaim trí Bhéarla (Barnes, 2017; Parsons & Lyddy, 2009). D'fhéadfadh moill a bheith ar dhaltai ó thaobh a gcuid scileanna léitheoireachta neamhfhocail agus focail i mBéarla mar gheall ar thréimhse tumoideachais Ghaeilge. Tá sé seo amhlaidh go háirithe i gcás daltaí ó chúlraí Gaeilge mar chéad teanga. B'fhéidir nach gcuirfeadh na torthaí a d'fhéadfaidís a fháil sna tástálacha Béarla seo pictiúr cruinn ar a gcumas. Dá bhrí sin, tá sé riachtanach go gcruthófar tástálacha caighdeánaithe ar léamh neamhfhocail agus ar léamh focail, mar aon le measúnuithe cumais chognaíocha, do dhaltai atá ag freastal ar scoileanna T1 (Barnes, 2017).

3.3 An Cur Chuige Céimnithe

Moltar cur chuige céimnithe chun freastal ar riachtanais speisialta oideachais na daltaí i mbunscoileanna agus in iar-bhunscoileanna i bPoblacht na hÉireann.

Glac tamall anois chun na cáipéisí seo a leanas a léamh ar chur chuige céimnithe a chur i bhfeidhm ar scoil. Déan machnamh ar na ceisteanna seo a leanas:

- Cad iad na cleachtais dearfacha atá i bhfeidhm i do scoil?
- Cad iad na réimsí a bhféadfadh do scoil feabhas a chur orthu?
- Conas a d'fhéadfaí feabhsuithe sna réimsí seo a chur i bhfeidhm?

[Riachtanais Speisialta Oideachais: Contanam Tacaíochta: Treoirínte do Mhúinteoirí & Pacáiste Acmhainní do Mhúinteoirí](#)

3.4 Pleanáil iomlánaíoch do dhaltáí a bhfuil RSO acu i scoileanna lán-Ghaeilge agus Gaeltachta

Féach anois ar an bhfíseán [seo](#) le Sinéad Nic Aindriú bunaithe ar pleanáil iomlánaíoch do dhaltáí a bhfuil RSO acu i scoileanna lán-Ghaeilge agus Gaeltachta.

3.5 Measúnú Neamhfhoirmiúil

Tá measúnú neamhfhoirmiúil an-tábhachtach nuair a bhíonn daltaí ag foghlaim trí mhionteanga nó dara teanga. Tarlaíonn sé seo toisc go mbíonn easpa measúnuithe caighdeánaithe chuí ar fáil go minic sa teanga mhionlaigh nó sa dara teanga. Féach ar an bhfíseán [seo](#) a leanas a phléann tábhacht measúnú neamhfhoirmiúil a úsáid do dhaltáí atá ag foghlaim tríd an dara teanga.

Glac roinnt ama anois chun féachaint ar na háiseanna seo maidir le measúnú neamhfhoirmiúil.

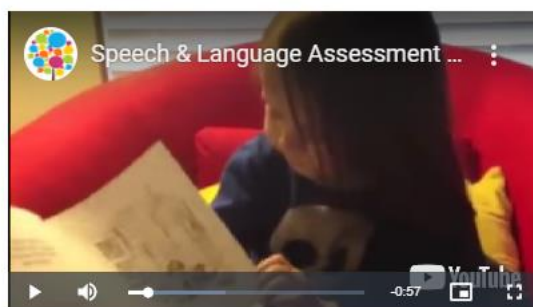
<https://ncca.ie/media/2172/primary-school-assessment-kit.pdf>

<https://ncca.ie/en/resources/assessment-guidelines/>

3.6 Samplaí Teanga Neamhfhoirmiúil

Is cuid bhunúsach í sampláil teanga i meastóireacht teanga agus urlabhra agus léiríonn taighde nach bhfuil sé chomh claonta i gcoinne páistí ó chúlraí cultúrtha agus teangeolaíochta éagsúla agus atá tástálacha caighdeánaithe.

Is féidir gníomhaíochtaí éagsúla a úsáid chun sampla maith teanga a fháil ón bpáiste, m.sh. pictiúir nó bréagáin. Is cuma cad a úsáideann tú, is é an smaoineamh ná an páiste a spreagadh agus a mhealladh chun cainte ag an leibhéal is airde. Tá sé tábhachtach sampla guth a fháil chomh maith ón dtuismitheoir nó ón gcaomhnóir. Tá seans nach mbeidh an páiste ag iarraidh na tascanna a dhéanamh do dhuine fásta anaithnid (m.sh. an measúnóir), mar sin, is féidir leis an tuismitheoir samplaí den leibhéal feidhme is airde atá ag an leanbh a thabhairt duit roimh an meastóireacht. Úsáidtear an sampla teanga chun scileanna urlabhra a fhiosrú (m.sh., repertoire fónéimeach, earráidí urlabhraíochta) agus forbairt teanga a chur i gcomparáid lena bpiaraí ó phobal cainte an linbh. Tá sampla ar fáil [anseo](#).

Conas tabhairt faoi Shampla Teanga a Fháil.

1. Roghnaigh leabhar gan focail (<https://curriculumonline.ie/getmedia/ccd4de02-56f0-4aa6-9231-f0bcdb9e9554/Wordless-Picture-Books.pdf>).
2. Lig don dalta an scéal a insint gan chabhair
3. Déan taifeadadh agus trascríobh
4. Measúnú - Macro agus Micro

Tóg roinnt ama anois le fiosrú conas a d'fhéadfá sampla teanga a bhailiú ó leanbh i do rang. Smaoinigh ar na ceistanna seo a leanas:

- Cé chomh furasta a bheadh sé an straitéis seo a chur i bhfeidhm le do chuid daltaí?
- Cad iad na dúshláin a d'fhéadfadh a bheith agat?
- Conas a d'fhéadfá na dúshláin seo a sháru?

<https://leader.pubs.asha.org/doi/10.1044/the-how-and-why-of-collecting-a-language-sample/full/>

3.7 Edmondton Narrative Norm Instrument

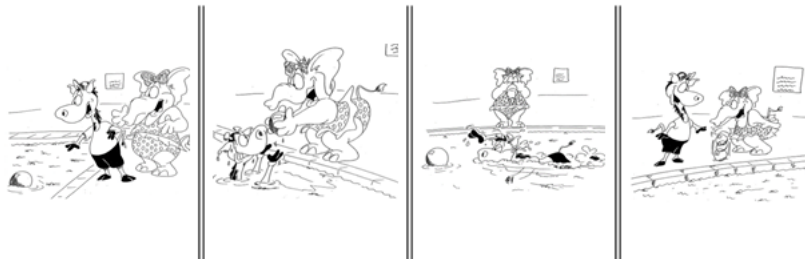
Is uirlis mheasúnaithe é an ENNI a úsáidtear chun faisnéis teanga a bhailiú ó pháistí idir ceithre bliana agus naoi mbliana d'aois trí mheán na scéalaíochta. Cuirtear pictiúir a léiríonn scéal os comhair an pháiste agus insíonn an páiste an scéal don scrúdaitheoir ansin. Sraitheanna pictiúir a tharraing cartúnaí gairmiúil atá i gceist; tá réimse scéalta ann, cinn nach bhfuil iontu ach beirt charachtar, mar shampla, suas go dtí scéalta níos casta a bhfuil ceathrar charachtar iontu.

Cuirtear noirm atá bunaithe ar an sampla seo san áireamh agus anailís de chineálacha éagsúla á déanamh. I measc na gcineálacha anailíse sin tá faisnéis scéil agus anailís chaighdeánach teanga, mar shampla, líon na bhfocal éagsúil, meánfhad an aonaid chumarsáide, agus an t-innéacs fo-ordaithe. Tá eolas sa lámhleabhar faoin réasúnaíocht atá taobh thiar den ENNI, faoi fhorbairt na bpictiúir, faoin sampla normatach, faoin nós imeachta normaithe, agus faoi na treoracha riaracháin. Is féidir an ENNI a úsáid chun measúnú a dhéanamh ar pháistí i dteanga ar bith.

Anois téigh chuig suíomh [Gréasáin Edmondton Narrative Norm](#) agus féach ar na rudaí seo a leanas:

- An lámhleabhar

- Pictiúir, Anailís agus Tuiscint
- Na scéalta.

The Edmondton Narrative Norm Instrument

Tá sampla do chur i bhfeidhm an ENNI le fheiceáil san fhíseán [seo](#).

3.8 Uirlisí Tuairiscithe Tuismitheoirí

Is táscaire láidir iad tuarascála tuismitheoirí ar lagú teanga i leanaí nuair a dhéantar garspriocanna luath-theanga a mheas (Hoff, Core, Place, Rumiche, Señor, Parra, 2012; De Houwer, 2009). Léiríonn an taighde go bhfuil tairbhe le baint as agallaimh mhionsonraithe le tuismitheoirí, agus le múinteoirí maidir le forbairt mionteanga an dalta chun forbairt T1 an linbh agus a scileanna T1 reatha a mheas (Boerma & Blom, 2017; De Lamo, & Jin, 2011; Grimm & Schulz, 2014; Paradis, Emmerzael, & Duncan, 2010; Paradis, Schneider, & Duncan, 2013; Restrepo, 1998). Tugann torthaí le fios go bhfuil sé ríthábhachtach cáilíocht agus méid an ionchuir theanga sa dá theanga a mheas do leanaí dátheangacha chun forbairt teanga a mheas go cruinn (Boerma & Blom, 2017; Paradis, 2011; Tuller, 2015). Fuair Paradis et al. (2013) amach gur chuidigh ceistneoir do thuismitheoirí maidir le forbairt T1 d'fhoghlaimheoirí Béarla ó chúlraí éagsúla (N = 152) le deacrachtaí teanga a aithint nuair nach raibh na foghlaimheoirí seo fós ag forbairt scileanna T2. Ar an gcaoi chéanna, fuair Boerma & Blom (2017) amach go soláthraíonn tuairiscí tuismitheoirí ar fhorbairt teanga dhátheangach comhthéacs chun anailís a dhéanamh ar thorthaí ar thástálacha athrá neamhfhocail agus sampláil scéalaíochta. Nuair a cuireadh na modhanna seo le chéile, chuir siad táscaire láidir ar fáil ar lagú teanga i ndaltaí dátheangacha. I

gcomhthéacs an oideachais trí mheán na Gaeilge, forbraíodh Fardal Forbartha Cumarsáide Mac Arthur-Bates sa Ghaeilge do leanaí óga (17-36 mí) a bhí á dtógáil le Gaeilge (O'Toole & Hickey, 2017). Is uirlis tuairiscithe tuismitheoirí í seo a chuimsíonn faisnéis thábhachtach faoi chumais fhorbartha leanaí sa luath-theanga, lena n-áirítear tuiscint foclóra, aschur, gothaí agus gramadach (O'Toole & Hickey, 2017).

Tóg roinnt ama le breathnú ar na hacmhainní ceistneora tuismitheoirí seo:

[Gaeilge mar Theanga - Breathnóireachta do thuismitheoirí](#)
[Alberta Language Development Questionnaire](#)

[The Alberta Language Environment Questionnaire \(ALEQ\)](#)

3.9 Seicliostaí Forbartha Teanga agus Measúnuithe Neamhchaighdeánaithe

Tá raon leathan uirlisí measúnaithe teanga curtha le chéile ag an [NCSE](#) ar a suíomh gréasáin. I measc na n-uirlisí i mBéarla tá; seicliosta scileanna cumarsáide atá ag forbairt, seicliosta scileanna éisteachta, gníomhaíochtaí céimnithe próiseála teanga, seicliosta foclóra teibí, measúnú feasachta fóinéimeach, measúnú fóin luasléitheoireachta, agus scagthástáil teanga. Tá acmhainn fheidhmiúil teanga agus cumarsáide i mBéarla ann freisin a chuimsíonn príomhthreoir foclóra, seicliosta um phleanáil agus monatóireacht múinteoirí, agus seicliosta do dhaltaí. Is acmhainní iontacha iad seo uile d'fhorbairt an Bhéarla agus na cumarsáide. Tá liosta d'fheidhmchláir i mBéarla ar fáil freisin. Ach, ar an drochuair, níl na hacmhainní seo ar fáil trí Ghaeilge dóibh siúd atá ag múineadh i scoileanna T1. Maidir le measúnuithe caighdeánaithe foirmiúla urlabhra agus teanga atá ar fáil trí Bhéarla, moltar go ndéanfaí daltaí a mheas i roinnt réimsí éagsúla, mar shampla, próiseáil fóineolaíochta, gabhchumas teanga, teanga léiritheach, agus cumarsáid shóisialta agus measúnú scileanna sóisialta. Níl na measúnuithe seo ar fáil faoi láthair trí mheán na Gaeilge do dhaltáí atá ag foghlaim trí Ghaeilge mar T1 nó T2.

Glac roinnt ama anois chun féachaint ar na suíomhanna seo a leanas.

Second Language Development

Checklist: <https://apps.esc1.net/ProfessionalDevelopment/uploads/WKDocs/66135/5.%20EC%20Stages%20L2%20Acquisition.pdf>

- **Classroom Language Interaction Checklist (CLIC):** <https://www.k12.wa.us/sites/default/files/public/migrantbilingual/pubdocs/clic2016.pdf>
- **Carla Checklists -** https://carla.umn.edu/assessment/vac/improvement/p_3.html
- **Rubrics from Carla Site:** https://carla.umn.edu/assessment/vac/improvement/e_1.html

3.10 Measúnú Dinimiciúil

[Anseo](#) tugann an Dr Emily Barnes forbhreathnú dúinn ar mheasúnú dinimiciúil.

https://drive.google.com/file/d/10KjhUlruVIlgi_9vtS4m95UrRDO8eaTh/view?usp=sharing

Is féidir leat na sleamhnáin don cur i láthair a fháil [anseo](#).

Anois glac roinnt ama chun an t-ábhar thíos a léamh bunaithe ar mheasúnú dinimiciúil.

<https://www2.asha.org/practice/multicultural/issues/dynamic-assessment/>

3.11 Féinmheastóireacht Scoile

Tóg roinnt ama chun dul siar agus féachaint ar na cáipéisí agus ar na físeáin FMS atá thíos.

Tar éis duit dul i ngleic leis an ábhar seo, déan machnamh ar na ceisteanna seo a bhaineann le measúnú i do scoil:

- Conas is féidir linn monatóireacht agus tuairisciú a dhéanamh ar an dul chun cinn?
- An bhfuil muid ag úsáid cur chuige timthriallach réiteach fadhbanna maidir le planáil, teagasc agus athbhreithniú a léiríonn spriocanna soiléire a bhaineann le príomhriachtanais fhoghlama ár ndaltaí?
- Conas a dhéanaimid spriocanna a leagan síos agus pleananna a dhearadh dár ndaltaí a aithníonn riachtanais agus ar féidir monatóireacht agus taifead a dhéanamh orthu?
- Conas a chinntímid go mbíonn forbairt ar spriocanna incriminteach do dhaltaí thar thréimhse ama?

Bunscoil	Iar-bhunscoil
Ciorcláin FMS Bunscoile Circular-0039_2016_English.pdf (schoolself-evaluation.ie) Imlititir-0039-2016.pdf (schoolself-evaluation.ie) Treoirlínte Bunscoile FMS School-Self-Evaluation-Guidelines-2016-2020-Primary_Web.pdf (schoolself-evaluation.ie) Feinmeastóireacht-Scoile-Treoirlínte-2016-2020-Bunscoileanna.pdf (schoolself-evaluation.ie) Circular-0016.2018_Final_English-Version.pdf (schoolself-evaluation.ie) Circular-0016.2018_Final_Gaeilge.pdf (schoolself-evaluation.ie) Próiseas sé-chéim Bunscoile Próiseas Sé-Chéim Féinmheastóireachta Scoile (schoolself-evaluation.ie)	Ciorcláin FMS Iar-bhunscoile Circular-0040_2016_English.pdf (schoolself-evaluation.ie) Treoirlínte Iar-bhunscoile School-Self-Evaluation-Guidelines-2016-2020-Post-Primary_web.pdf (schoolself-evaluation.ie) Próiseas sé-chéim Iar-bhunscoile Próiseas Sé-Chéim Féinmheastóireachta Scoile (schoolself-evaluation.ie) Quality Framework for Schools/Creat cáilíochta do scoileanna Looking-at-Our-School-2016-A-Quality-Framework-for-Post-Primary-Schools_English_WEB.pdf (schoolself-evaluation.ie) Looking-at-Our-School-2016-A-Quality-Framework-for-Primary-Schools_English_WEB.pdf (schoolself-evaluation.ie)

Quality Framework for Schools/Creat cáilíochta do scoileanna <u>Looking-at-Our-School-2016-A-Quality-Framework-for-Primary-Schools_English_WEB.pdf (schoolself-evaluation.ie)</u> <u>Ag-Breathnu-ar-an-Scoil-Againne-2016-Creat-Cailíochta-do-Bhunscoileanna.pdf (schoolself-evaluation.ie)</u> Webinar as Gaeilge - Creat cáilíochta do scoileanna <u>https://vimeo.com/263479802</u>	<u>Ag-Breathnu-ar-an-Scoil-Againne-2016-Creat-Cailíochta-do-Bhunscoileanna.pdf (schoolself-evaluation.ie)</u> Webinar as Gaeilge - Creat cáilíochta do scoileanna <u>https://vimeo.com/263479802</u>
---	--

4 Idirghabhálacha oiriúnacha don suíomh tumoideachais

4.1 Réamhrá

Fáilte romhat chuig Aonad a Ceathair atá bunaithe ar idirghabhálacha oiriúnacha don suíomh tumoideachais. Is iad seo cuspóirí an aonaid ná:

- Na heilimintí riachtanacha a aithint i seomra ranga oideachais tumoideachais lena chinntiú go gcuirtear na coinníollacha is fearr ar fáil do dhaltaí chun a gcuid foghlama a chur chun cinn.
- Machnamh a dhéanamh ar na gnéithe tábhachtacha den tumoideachas i gcomhthéacs suíomhanna scoile.
- Eolas a chur ar raon idirghabhálacha is féidir a úsáid i réimsí na teanga agus na cumarsáide, na litearthachta, na huimhearthachta agus na forbartha pearsanta agus sóisialta chun freastal ar dhaltaí a bhfuil RSO acu.

4.2 Seicliosta Tumoideachais

Is uirlis iontach í an breathnóireacht do mhúinteoirí. Is féidir úsáid a bhaint as an seicliosta tumoideachais seo chun tabhairt faoi bhreathnóireacht i do sheomra ranga. Is féidir le múinteoirí tumoideachais úsáid a bhaint as an uirlis seo go neamhspleách chun a gcleachtas múinteoireachta a iniúchadh trí chlostéip nó fístéip a dhéanamh agus iad ag múineadh. Féidearthacht eile ná dul i bpáirt le múinteoir tumoideachais eile chun breathnóireacht a dhéanamh agus aiseolas fiúntach a fháil. Tá sé tábhachtach a chur san áireamh go bhfuil sé níos fiúntaí uaireanta díriú ar chatagóir seicliosta amháin nó dhó in ionad na seacht gcinn ar fad. Léiríonn an Seicliosta Breathnóireachta Straitéisí Teagaisc Tumoideachais na topaicí a phléadh ag Institiúid Tumoideachais Samhraidh 2000 chomh maith le taithí na múinteoirí tumoideachais a bhí páirteach.

Tóg am anois chun an [alt ar líne seo](#) a léamh.

Tá cóip den seicliosta trí mheán na Gaeilge [anseo](#).

SEICLIOSTA BREATHNÓIREACHTA UM STRAITÉISÍ TUMTHEAGAISIC				
Múinteoir	Scoil	Grádleibhéal	Líon na ndaltaí	Dáta
Breathnóir	An Ceacht ar Breathnaíodh air	Tús	Deireadh	
<i>Aimsíonn gach ceann de na seacht lipéad catagóire thíos sprioc lárnach oideolaíochta i dtimpeallacht tumoideachais. Léiríonn na tuairisceoirí a leanann iad an méid a dhéanann tum-mhúinteoir éifeachtach sa seomra ranga chun na spriocanna sin a bhailint amach.</i>				
Cuireann an tum-mhúinteoir roimhe:	Míshoiléir	Soiléir	Le sonrú go láidir	Nótaí:
1. Ábhar, cultúr, teanga agus litríocht a chomhtháthú				
• Déantar an curaclam a chur i gcomhthéacs agus a eagrú ar bhonn coincheap(a) téamacha atá ábharbhunaithe				
• Luaitear go sonrach cuspóirí teanga atá ábharéigeantach agus comhoiriúnach leis an ábhar do gach rang/aonad				
• Aimsítear cuspóirí foghlama cultúir atá téamabhainte ar mhaithe le torthaí, cleachtas agus dearchtaí a thabhairt isteach				
• Roghnaítear cuspóirí foghlama teanga agus cultúir atá oiriúnach ó thaobh a bhforbartha de agus a eascraíonn ó chuspóirí ábhair				
• Baintear úsáid as amhráin, dánta, litríocht, rannta & déantáin údaracha chun teanga agus cultúir a mhúineadh				
• Déantar foghlaim teanga, ábhair agus cultúir a mheas i ngach ceacht/aonad				
2. Aird a dhíriú ar fhorbairt sheasta teanga agus ar fheahbhsú cruinnis				
• Mealltar fóineolaíochtaí/níochtaí ó na daltaí agus rinneáir feachas fíor				

4.3 Gníomhaíocht - Seicliosta Tumoideachais

Anois agus deis faighte agat an t-alt agus an seicliosta tumoideachais a léamh, déan an gníomhaíocht seo a leanas:

Líon an seicliosta agus tú ag déanamh machnaimh ar an rang a mhúineann tú.

- Cad iad na réimsí ar an seicliosta a chuir tú i bhfeidhm go maith?
- Cad iad na réimsí ar an seicliosta a d'fhéadfá a fhorbairt a thuilleadh i do sheomra ranga?
- Conas a d'fhéadfá é seo a dhéanamh?
- Cad iad na dúshláin a d'fhéadfadh a bheith ann duit agus tú á dhéanamh seo?
- Conas a d'fhéadfá na dúshláin seo a sháru?

Tá cóip den seicliosta ar fáil trí Ghaeilge gur féidir leat a íoslódáil [anseo](#).

4.4 Idirghabhálacha Litearthachta

Léiríonn an taighde go bhfuil nasc láidir idir idirghabhálacha feasachta fóineolaíochta lena n-áirítear deighilt fóinéime, cumasc, agus treoir comhfhreagrais fuaim litreach agus mic léinn a ghnóthaíonn leibhéil níos airde gnóthachtála léitheoireachta (August & Shanahan, 2006; Dressler & Kamil, 2006; Genesee & Geva, 2006; Genesee, Geva, Dressler, & Kamil, 2006; Painéal Náisiúnta Léitheoireachta; 2000). Tá na tréithe dearfacha seo freisin le feiceáil i ndaltaí atá ag foghlaim tríd an dara teanga. Mar sin féin, is beag taighde a rinneadh sa réimse seo i gcomhthéacsanna tumoideachais (MacCoubrey et al., 2004; Wise agus Chen, 2010). Fuarthas amach go ndearna daltaí a rinne idirghabhálacha feasachta fóineolaíochta ina T2 (Fraincis) gnóthachtáil íos fearr i dtéarmaí feasachta fóineolaíochta sa dá theanga (Béarla agus Fraincis). Tarlaíonn sé seo toisc go bhfuil prionsabal idirspleáchais teanga ann, áit a bhfuil inniúlacht chognaíoch acadúil teanga (CALP) ann a éascaíonn aistriú scileanna acadúla agus litearthachta ó theanga amháin go teanga eile (Archambault, Mercer, Cheng, & Saqui, 2019, lch. 114). Treisíodh fianaise an coincheapa seo trí mheiteashonrú ar 47 staidéar ar aistriú

scileanna fóineolaíochta tras-theangeolaíochta agus díchódaithe ón T1 go T2 (Melby-Lervåg & Lervåg, 2011). Léiríonn an taighde freisin go n-aistríonn scileanna cruinnis léitheoireachta, luais agus tuisceana ón T1 go T2 (Geva & Clifton, 1994; Geva, Wade-Woolley, & Shany, 1997; Verhoeven, 1994).

I scoileanna T1, moltar gur chóir tacaíocht bhreise teagaisc a sholáthar do dhaltáí trí theanga theagaisc na scoile, Gaeilge (Andrews, 2020; Ní Bhaoill & Ó Duibhir, 2004; Ní Chuaráin, 2009) agus an cleachtas a bheith bunaithe ar fhianaise (NEPS, 2019). Ach, ar an drochuair, níl aon idirghabhálacha bunaithe ar fhianaise ar fáil do litearthacht na Gaeilge, rud a rachadh chun sochar na scoileanna T1. I dtaighde ar 'Measúnú Disléicse agus Idirghabháil Léitheoireachta do Dhaltáí in Oideachas trí Ghaeilge: Léargais ar Chleachtas Reatha agus Breithnithe le haghaidh Feabhsúcháin' fuarthas amach go dteastaíonn idirghabháil léitheoireachta éifeachtach i litearthacht na Gaeilge ó dhaltáí atá ag foghlaim trí Ghaeilge;

- 1) forbairt réamhriachtanach scileanna dóibh siúd a bhfuil Gaeilge acu mar T2, m.sh., sainaithint fóinéime agus múineadh do dhaltáí conas litreacha na haibítire a aithint,
 - 2) scileanna díchódaithe,
 - 3) scileanna litrithe,
 - 4) forbairt foclóra béil,
 - 5) amharcfhocal a aithint (Barnes, 2017). Ina theannta sin, moltar gur chóir go mbeadh forbairt ghairmiúil bhreise ag múinteoirí scoileanna T1 sna réimsí seo a leanas: fuaimeanna na Gaeilge, an gaol idir fuaime agus litir, feasacht fhóinéimeach, forbairt scileanna fóineolaíochta, agus inspreagadh daltaí a mhéadú (Barnes, 2017).
- PDST: straitéisí léamhthuisceana: <https://pdst.ie/ga/node/1384>

4.5 Straitéis shamplach/gníomhaíochtaí samplacha

Feasacht Fóineolaíochta 1: Fuaimeanna a aithint óna chéile

Straitéis/Gníomhaíocht Shamplach

1. Déan na péirí a bheidh mar chuid den chluiche a theagasc (m.sh. lon/lón, tuí/tí, súil/siúl, cluas/chluas)
2. Siúlann páiste timpeall an chiorcail.
3. Deir sé/sí focal amháin den íospheire (m.sh. cluas) le roinnt páistí agus an focal eile (m.sh. chluas) le duine amháin.
4. Caithfidh an duine sin éirí ansin agus an rud céanna a dhéanamh le péire eile.

Measúnú

1. Cleachtadh Meaitseála (m.sh., "An dtosaíonn sú agus sí leis an bhfuail chéanna?")
2. Cuardach focal (m.sh. "Aimsigh na focail ar fad a thosaíonn leis an bhfuail /i:/ le haghaidh íseal.

Straitéis/Gníomhaíocht Shamplach

A: Fuaimeanna a chumasc: Feicim le mo shúil bheag cinn...

1. Faigh bréagáin/ tarraing pictiúr do 6-9 bhfocal atá ar eolas ag na páistí.
2. Abair leo go gcaithfidh siad an pictiúr/bréagán a aimsiú a théann leis an bhfocal a chloisfidh siad.
3. Ansin, abair na fuaimeanna éagsúla a bhaineann le focal amháin (m.sh. r/ó/n)
4. Iarr orthu an bréagán/pictiúr ceart a roghnú

(Nóta: Is féidir an leibhéal deacrachta a ardú – roghnaigh focail atá cosúil lena chéile, m.sh., cáis/cás)

B: Fuaimeanna a scríosadh

1. Smaoinigh ar fhocail a bhfuil focail bheaga iontu (m.sh., cluas-luas; srón- rón; subh-ubh; siúl -úll)
2. Déan amach cártaí biongó le pictiúr de na focail bheaga (m.sh., luas, rón, ubh)
3. Tabhair na cártaí biongó do na páistí agus abair leo, m.sh., “Tá focal beag laistigh den fhocal seo. Smaoinigh ar an bhfocal ‘cluas’. Anois bain an chéad uaim /c/ den fhocal cluas. Cén focal beag atá fágtha? Má tá an focal beag sin ar do chárta, cuir ciorcal timpeall air.”

Measúnú

- A. Fuaimeanna a chumasc: Abair amach trí fhuaim (m.sh., r-ó-n) agus iarr ar na páistí an pictiúr a théann leo a aimsiú (rang iomlán) nó an focal iomlán a rá (páiste aonair).
- B. Fuaimeanna a scríosadh: “Abair an focal cluas. Anois, abair an focal cluas gan an /c/” (páiste aonair).

Stór amharcfhocal a fhorbairt

Measúnú (páiste aonair)

1. Cuir liosta focal le chéile bunaithe ar fhocail atá múinte agat sa rang.
2. Abair leis an bpáiste gur cheart dó/di a oiread agus is féidir de na focail ar an liosta a léamh, agus stopfaidh tú é/í tar éis nóiméad amháin/dhá nóiméad. Tá an bhéim anseo ar an luas/líofacht léitheoireachta.
3. Déan nóta de na focail atá acu mar amharcfhocail agus de na focail a fhuaimníonn siad amach.

Cluiche Cáirte Snap

1. Roghnaigh péirí focal atá oiriúnach don aoisghrúpa agus a bhfuil taithí ag na páistí orthu. Cuir síos ar chártaí iad.
2. Tabhair cártaí do gach grúpa agus déan an cluiche le grúpa amháin leis na rialacha a léiríú don rang.
3. Tá orthu dhá chárta a roghnú agus iarracht a dhéanamh iad a léamh amach. Má aimsíonn siad péire focal, is féidir leis an bpáiste iad a chóiméad - is fiú pointe amháin iad. Mura n-aimsíonn siad péire, caithfidh siad na cártaí a chur ar ais.

Nóta: Ní bheadh an cluiche seo oiriúnach do pháistí atá an-mhíchompordach ag léamh i ngrúpa.

Feasacht Moirfeolaíochta

Straitéis/Gníomhaíocht Shamplach

1. Múin na rialacha a bhaineann leis an urú tar éis réamhfocal + an t-ailt (m.sh., ar an mbus, faoin gcathaoir)
2. Ansin déan tóraíocht taisce leis na páistí roinnt in dhá fhoireann. Cuir bréagáin/milseáin/rudaí i bhfolach sa seomra ranga nó sa chlós.
3. Caithfidh an chéad fhoireann noid a scríobh síos (nó á rá ó bhéal) don fhoireann eile (m.sh., téigh díreach ar aghaidh agus seas in aice leis an mballa. Féach faoin mbord, áit a bhfaighidh tú nod eile).
4. Caithfidh an fhoireann eile an áit ina raibh an rud a scríobh síos go beacht (m.sh., Bhí an líreacán ar an gcathaoir in aice leis an bhfuinneog).

Measúnú

Má tá go leor taithí ag páistí leis na rialacha, is féidir triail iomlánaithe a úsáid le measúnú a dhéanamh ar an scil seo (m.sh. Tá an cóta ar an (cathaoir) _____).

Léamhthuiscint

Straitéis/Gníomhaíocht Shamplach:

1. Múin straitéisí léamhthuisceana do na páistí (is féidir úsáid a bhaint as na straitéisí seo tá deartha ag an PDST).
2. Déantar an ghníomhaíocht seo le dhá ghrúpa. Tá ar an gcéad ghrúpa scéal a léamh, agus iarracht an scéal a mhímeáil don ghrúpa eile.
3. Caithfidh an dara grúpa iarracht a dhéanamh an scéal a thuiscint, agus é a scríobh síos.
4. Cuirtear an dá scéal i gcomparáid lena chéile ansin agus pléitear ceisteanna a bhaineann le codanna éagsúla den scéal. M.sh., An bhfuil na carachtair cosúil lena chéile sa dá scéal? An bhfuil an plota sa chéad scéal cosúil leis an bplota sa dara scéal? Cad iad na cosúlachtaí/difríochtaí? An bhfuil an suíomh sa chéad scéal cosúil leis an suíomh sa dara scéal?

Measúnú:

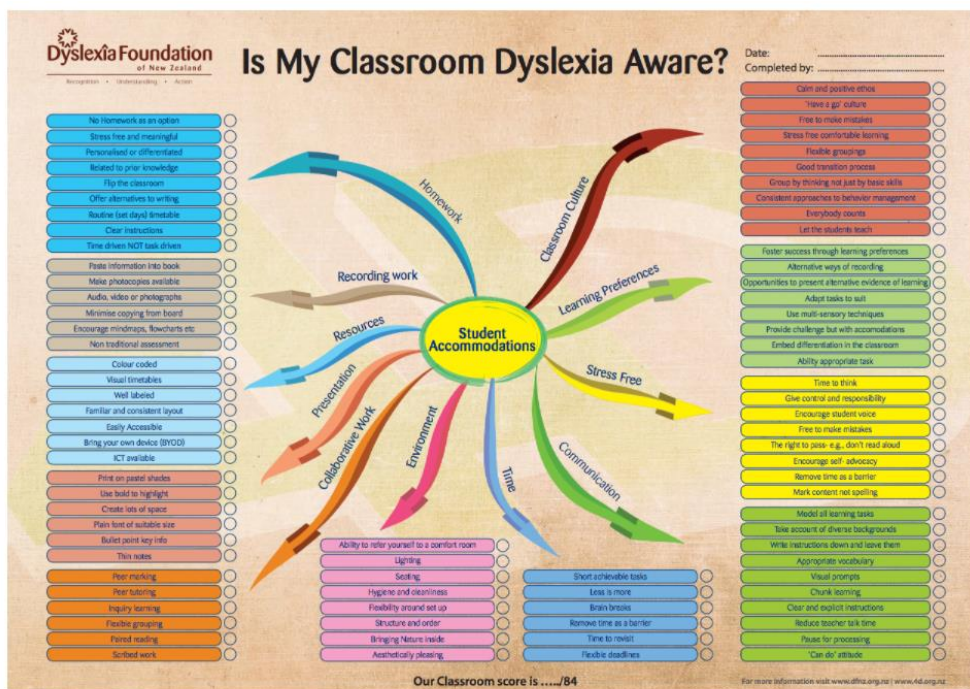
Is féidir measúnú a dhéanamh ar an scil seo ar bhealach simplí le scéal gairid agus ceisteanna atá le freagairt ag na páistí.

Nóta: Má tá scór íseal ag an bpáiste, seans go mbeidh deacracht ag an bpáiste (1) an scéal a léamh, (2) an scéal a thuiscint, (3) freagraí a scríobh ar cheisteanna. Is féidir an deacracht a fhiosrú a thuilleadh. Is féidir iarraidh orthu an scéal a léamh ós ard leat le seiceáil an bhfuil deacracht acu leis an léitheoireacht. Mura bhfuil deacracht acu an scéal a léamh, cuir na ceisteanna orthu ó bhéal agus iarr ar an bpáiste an scéal a léamh, agus má thuigeann siad an scéal, is dócha go bhfuil deacracht aige/aici na freagraí a scríobh síos nó struchtúr a chur ar na freagraí.

Tá straitéisí léamhthuisceana (PDST) ar fáil ag: <https://pdst.ie/ga/node/1384>

4.6 Ag Tacú le Daltaí a bhfuil Disléicse orthu

Tá sé tábhachtach go dtacaímid go cuí le daltaí a bhfuil deacrachtaí léitheoireachta acu atá ag foghlaim tríd an dara teanga nó trí mhionteanga. Tóg am anois chun féachaint ar na háiseanna seo. (Is féidir iad seo a íoslódáil más maith leat)

https://www.dyslexiafoundation.org.nz/dyslexiaadvocacy/pdf/Mind%20Map%202014_lowres.pdf

4.7 Amharclannaíocht an Léitheora

Is éard atá i gceist le hamharclannaíocht an léitheora ná straitéis le líofacht sa léitheoireacht a chothú. Glacann daltaí páirt sa léitheoireacht ó bhéal trí pháirteanna a léamh i scrípteanna a leagtar orthu. Ní gá do na daltaí a bpáirt a chur de ghlanmheabhair agus an straitéis seo á húsáid acu; ní bhíonn orthu ach í a léamh arís is arís eile, rud a fhorbraíonn a gcuid scileanna líofachta. Is iad na

scripteanna is fearr ó thaobh amharclannaíocht an léitheora de ná na cinn a bhfuil go leor dialóige iontu. Is cur chuige spráúil agus spreagúil don teagasc sa líofacht agus sa léiriú é a bheith ag léamh os ard ó script atá bunaithe ar cheann de na leabhair is ansa leo.

Cén fáth a mbainfí úsáid as amharclannaíocht an léitheora?

- Cothaíonn sí líofacht.
- Cuidíonn sí le léitheoirí foghlaim conas léamh os ard le léiriú.
- Cuidíonn sí le misneach sa léitheoireacht a chothú.

Conas feidhm a bhaint as amharclannaíocht an léitheora?

- Roghnaigh scéal is féidir a roinnt i bpáirteanna nó i gcarachtair.
- Leag páirteanna léitheoireachta ar gach páiste.
- Iarr ar na daltaí a gcuid scripteanna a léamh os ard ar mhaithe le cleachtadh a dhéanamh orthu.
- Bíodh na páirteanna a leagadh ar na daltaí á léamh acu don lucht éisteachta.

Teagasc difreáilte

Do léitheoirí dara teanga, daltaí a bhfuil scileanna léitheoireachta éagsúla acu, daltaí a bhfuil míchumais foghlama acu, agus foghlaimeoirí óga

- Maidir leis na foghlaimeoirí óga nó na foghlaimeoirí atá ag streachailt leis an léitheoireacht, bain úsáid as scripteanna níos éasca.
- Bíodh an script (nó an chuid di atá le léamh ag an dalta) scríofa i bprionta atá éasca le léamh i.e. a rogha cló nó cló atá níos mó ná an gnáthchló. Bíodh scripteanna i mBraille ar fáil nuair a bhíonn gá leo.
- Tabhair páirt don dalta roimh ré. Spreag na daltaí le cleachtadh a dhéanamh uirthi lena dtuismitheoirí sa bhaile.
- Bíodh na páirteanna á léamh le chéile ag na daltaí.
- Lig do na daltaí ardleibhéil giotaí den script a scríobh.
- Bí tuisceanach maidir le riachtanais daltaí indibhidiúla le linn duit a bheith ag dáileadh na ról. Bíodh na riachtanais sin á gcur san áireamh nuair a leagtar ról ar na daltaí; tabhair seans dóibh cleachtadh indibhidiúil sa bhreis a dhéanamh más gá.

Féach anois ar an bhfíseán [seo](#) a d'fhorbair an PDST

Tagairtí eile:

Bafile, C. (2005). Reader's Theater: Giving Students a Reason to Read Aloud.

Prescott, J. (2003). The Power of Reader's Theater.

4.8 Cur i bhfeidhm amharclannaíocht an léitheora

Is í cuspóir Amharclannaíocht an Léitheora ná luas, cruinneas agus léiriú cuí sa léitheoireacht a chur chun cinn trí ligean do na páistí cóiriú tarraingteach amharclannaíochta ar cheann de na scéalta is ansa leo a léamh arís is arís eile.

Am Ullmhúcháin	10-20 nóiméad
Roghnaigh script amharclannaíocht an léitheora	- Fótachóipeáil na scrípteanna (ceann an duine do na daltaí) - Eagraigh na grúpaí
Am an Taisc	- 2 sheisiún 30 nóiméad
Seisiún 1	- Roinneann an múinteoir agus na daltaí léamh na scrípte eatarthu - Léann na daltaí an script ina ngrúpaí beaga - Léann na daltaí an script arís agus cuireann siad léiriú léi
Seisiún 2	- Déanann na daltaí cur i láthair os comhair an ranga
Na hÁbhair atá ag teastáil	An múinteoir: - Cóip den script Na daltaí: - Cóip den script
Ról an Mhúinteora	Múnlú: - le linn don rang a bheith ag léamh na scrípte le chéile Tacaí: - le linn do na daltaí a bheith ag léamh na scrípteanna Éascaitheoir: - le linn do na daltaí a bheith á cur i láthair Rang iomlán: - le linn léitheoireacht chomhroinnte scrípte agus cur i láthair Grúpaí beaga: - le linn scriptléamh
Moltaí maidir le Measúnú	- Bain úsáid as seicliosta chun líofacht agus léiriú a rianú nuair atá na daltaí ag léamh os

	ard i ngrúpaí agus nuair atá an cur i láthair os comhair an ranga ar siúl - Rianaigh rannpháirtíocht na ndaltaí chomh maith lena scileanna labhartha agus éisteachta - Tabhair aiseolas ó bhéal do na daltaí maidir lena láidreachtaí agus maidir leis na céad chéimeanna eile - Leideanna gonta
Sintí ar na Gníomhaíochtaí	- Bain úsáid as feistis, prapaí agus seiteanna cúlra - Lig do na daltaí a n-amharclannaíocht léitheora a chur i láthair os comhair na scoile nó os comhair ranga eile - Tabhair cuireadh do na tuismitheoirí teacht isteach sa seomra ranga i gcomhair cur i láthair amharclannaíocht léitheora

Nótaí Eile:

- Ba chóir béim amharclannaíocht an léitheora a bheith ar an líofacht agus ar an léiriú. I ndiaidh an chéad léimh, is féidir an cur i láthair a fheabhsú ar bhealach spráúil agus spreagúil trí ghluaiseachtaí, geáitsíochta, prapaí agus feistis a chur leis.

- Gríosaigh na daltaí le léamh ón téacs. Beidh sé níos éasca do na daltaí misneach sa léitheoireacht os ard a fhorbairt nuair a bheidh a fhios acu nach gá dóibh an téacs a chur de ghlanmheabhair, na daltaí is lú misneach ach go háirithe.

- Cum script atá bunaithe ar cheann de na scéalta is ansa leo.

- Spreagann amharclannaíocht an léitheora comhoibriú. Déan an chuma atá ar chomhoibriú agus na fuaimeanna a bhaineann leis a phlé leis na daltaí ionas go mbeidh a fhios acu cad leis a bhfuiltear ag súil.

- Nuair a dhéantar an drámaíocht a chomhtháthú le do chlár léitheoireachta, cothaítear dúil san fhoghlaim agus tugtar deis do gach uile dalta a bheith páirteach.

Cóirithe/Athruithe Eile:

- Cuir áit chiúin oibre ar fáil do na daltaí a gcuireann gleo isteach orthu

Anois féach ar an bhfíseán [seo](#) a d'fhorbair an PDST

Tóg roinnt ama anois chun cuairt a thabhairt ar na suíomhanna seo a leanas chun tuilleadh a fháil amach faoi amharclannaíocht an léitheora do dhaltaí atá ag foghlaim tríd an dara teanga.

[Reading Rockets](#)

[Tesol International Association](#)

[Introduction to Readers Theater for EFL Classrooms](#)

4.9 Teagasc Chómhálartach

Is straitéis léamhthuisceana faoi threoir é Teagasc Chómhálartach a spreagann daltaí chun na scileanna a dhéanann léitheoirí agus foghlaimeoirí éifeachtacha go huathoibríoch a fhorbairt (achoimre a dhéanamh, ceistiú, soiléiriú, tuar agus freagairt don mhéid atá á léamh acu) (Palinscar & Brown 1984). Úsáideann daltaí na ceithre straitéis tuisceana seo ar ghnáththéacs, i mbeirteanna nó i ngrúpaí beaga. Is féidir úsáid a bhaint as Teagasc Chómhálartach le ficsean, neamhfhicsean, próis nó filíocht.

Céim 1

Déan scafláil ar fhoghlaím na ndaltaí trí na straitéisí a mhúnlú, a threorú agus a chur i bhfeidhm agus tú ag léamh. Léigh cuid den téacs os ard agus múnlaigh na ceithre chéim - ag déanamh achoimre, soiléiriú, ceistiú agus tuar (*d'fhéadfadh tuar a bheith roghnach ag brath ar an ábhar).

Céim 2

Tabhair ról do gach dalta i ngrúpaí de cheathrar i.e. achoimre, ceistitheoir, soiléiritheoir agus tuar.

Céim 3

Léann daltaí cúpla alt dá rogha téacs. Mol straitéisí breactha nótaí cosúil le líne a chur faoi, códú srl. do dhaltaí.

Tóg roinnt ama anois chun léamh faoi theagasc cómhálartach ag na naisc seo a leanas:

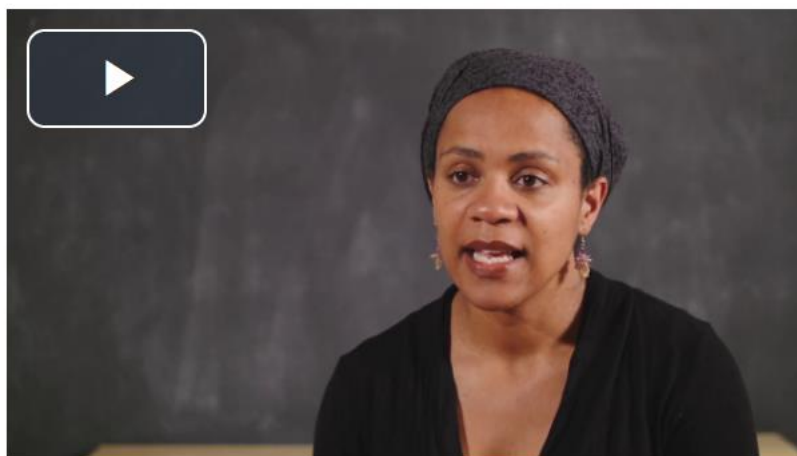
https://www.nbss.ie/sites/default/files/publications/reiprocal_teaching_strategy_handout_copy_2_0.pdf

https://www.education.ie/en/Education-Staff/Information/NEPS-Literacy-Resource/neps_literacy_good_practice_guide.pdf

4.10 An Cur Chuige Taithí Teanga

Trí chaint scafláilte, tacaíonn an múinteoir leis na daltaí taifead a dhéanamh ar a dtaithí agus a smaointe, trí stór focail choitianta agus fairsingithe, ag tabhairt sampla dóibh a gcuid smaointe agus focail a scríobh síos agus iad ag léamh níos déanaí.

Féach anois ar an bhfíseán [seo](#) a phléann buntáistí an chur chuige taithí teanga do dhaltai atá ag foghlaim tríd an dara teanga.

An taithí:

De ghnáth, tá taithí comhroinnte i gceist leis an gcur chuige taithí teanga, mar shampla, imeachtaí laethúla, taithí scoile coitianta, imeacht ranga nó gníomhaíocht teagmhála, turais - ach is féidir taithí phearsanta nó smaointe na ndaltaí a chur san áireamh freisin.

Teanga labhartha:

Is é ról an mhúinteora sa taithí teanga ná tacú leis na daltaí an taithí a athchruthú ó bhéal mar a dhéanann siad

- leas a bhaint as spéis agus taithí na ndaltaí
- na daltaí a spreagadh chun machnamh a dhéanamh ar an taithí
- ceisteanna a chur chun sonraí mion faoin taithí a fháil trí theanga níos follasaí
- cabhrú le daltaí na smaointe a bheidh á scríobh acu a chleachtadh.

Ag cruthú an téacs

D'fhéadfadh an múinteoir nó an dalta an téacs a scríobh. Mar scríbhneoir, feidhmíonn an múinteoir mar eiseamláir, ag taispeáint conas is féidir smaointeoireacht agus focail a léiriú i scríbhinn agus na daltaí ag deachtú a gcuid smaointe. D'fhéadfadh leanaí aonair abairt a dheachtú, nó d'fhéadfaí téacs níos faide a scríobh.

De rogha air sin, scríobhfaidh na daltaí a dtéacsanna féin. Anseo, is féidir leis an múinteoir scríbhneoireacht na ndaltaí a threorú, agus iad a spreagadh chun tuiscint a bheith acu gur féidir leo a rá cad a smaoiníonn siad agus cad a deir siad, a scríobh síos (Hill, 2012).

Sa scríbhneoireacht a tharlaíonn mar chuid den chur chuige taithí teanga, d'fhéadfadh sé a bheith ina cabhair chun meabhrú do na páistí go gcuirfidh an scríbhneoireacht a chruthaítear faisnéis ar fáil dóibh siúd nach raibh baint dhíreach acu leis an taithí.

Ar an mbealach sin, is féidir béim a leagan ar dhifríochtaí idir teanga labhartha agus teanga scríofa.

“Conas is féidir linn é sin a scríobh síos do dhuine nach raibh ann?” Is ceist í a d'fhéadfadh tacú le páistí téacs níos casta agus níos fairsinge a chruthú.

De réir mar a léiríonn na téacsanna a scríobhadh tríd an gcur chuige taithí teanga agus phearsanta, beidh éagsúlacht sna formáidí - mar shampla, cairteacha, lipéid, ceannteidil, liostaí nó seánraí mar insint, gnásanna, tuarascálacha faisnéise.

Cuireann tarraingt roimh nó i ndiaidh na scríbhneoireachta leis an téacs scríofa. Ina cuid taighde ar naisc idir tarraingt agus scríbhneoireacht, fuair Mackenzie (2011) amach go gcruthaítear téacsanna níos casta nuair a fheiceann scríbhneoirí atá ag tosú amach tarraingt agus scríbhneoireacht mar chóras aontaithe le bríonna a dhéanamh.

Léitheoireacht

Is féidir an méid atá scríofa a léamh anois. Toisc go mbaineann na téacsanna taithí teanga leis na daltaí, cruthaíonn an deis chun iad a léamh os ard taithí dearfach agus treisíonn sé an chómhálartacht idir an léitheoireacht agus an scríbhneoireacht.

Feidhmíonn téacsanna a chruthaigh na daltaí bunaithe ar a dtaithí, ag úsáid teanga choitianta, mar ábhar luathléitheoireacht mhaith, ar féidir é a léamh go córúil nó ina n-aonair.

Rud atá tábhachtach, leathnaítear teanga na bpáistí trí idirghníomhaíochtaí le ‘saineolaí eile’, is é sin, an múinteoir. Trí leathnú agus forbairt na teanga ó bhéil atá bunaithe ar thaithí phearsanta, tacaítear leis na daltaí scríobh faoin taithí seo.

Samplaí den chur chuige taithí teanga

Taispeánann na samplaí seo a leanas an chaoi ar thug múinteoir deiseanna éagsúla dá daltaí téacsanna a chruthú ag úsáid an chur chuige taithí teanga:

- tar éis plé, rinneadh taifeadadh ar ábhair agus taithí éagsúla is féidir léamh ina dhiaidh sin (mar shampla, turas chuig an zú, cuairt ón bhfear dóiteáin, imscrúdú ar ainmhithe oíche)
- scríobhtar abairtí simplí ag baint úsáid as struchtúr éagsúil do na daltaí chun iad a léiriú agus a chóipeáil, ag tacú leis an léitheoireacht agus an scríbhneoireacht
- spreagtar daltaí a gcuid smaointe féin a scríobh, ag úsáid abairtí comhfhocail nó casta agus grúpaí ainmfhocail leathnaithe

- Tá lipéadú léaráide san áireamh leis an scríbhneoireacht

Glac roinnt ama anois chun féachaint ar na naisc thíos chun níos mó a fháil amach faoin gcur chuige taithí teanga.

[Literacy Bug](#)

[Introduction to the Language Experience Approach](#)

<https://www.dentonisd.org/cms/lib/TX21000245/Centricity/Domain/55/The%20language%20Exp%20hand%20out.pdf>

Tagairtí eile:

Hill, S. (2012). Developing early literacy: Assessment and teaching (2nd ed.). South Yarra, Vic: Eleanor Curtain.

Mackenzie, N. (2011). From drawing to writing: What happens when you shift teaching priorities in the first months of school? Australian Journal of Language and literacy, 34 (3), 322-340.

4.11 Focail Ghaolmhara

Tá go leor taighde déanta ar bhuntáistí focail ghaolmhara a úsáid chun foclóir agus teanga a mhúineadh do dhaltaí atá ag foghlaim an dara teanga. Cé nach bhfuil mórán taighde déanta ar an réimse seo sa chóras oideachais lán-Ghaeilge, tá go leor buntáistí ag baint leis. Is focail iad focail ghaolmhara in dhá theanga a bhfuil brí, litriú agus fuaimniú comhchosúil acu, mar shampla, Cat as Gaeilge agus as Béarla. Is féidir focail ghaolmhara a úsáid i réimsí ábhar, mar shampla, matamaitic, eolaíocht agus stair. Fuair taighdeoirí a dhéanann staidéar ar shealbhú na chéad agus an dara teanga amach go mbaineann daltaí an-leas as focail ghaolmhara. Is féidir le páistí foghlaim faoi fhocail ghaolmhara ag aois ar bith agus iad a úsáid, fiú chomh luath leis an réamhscoil. De réir mar a bhogann na daltaí ar aghaidh tríd an gcóras scolaíochta, is féidir leo tabhairt faoi fhocail ghaolmhara atá níos sofaisticiúla, agus focail a bhfuil bríonna iomadúla acu sa dá theanga. Tá cúpla straitéis éagsúil gur féidir le múinteoirí a úsáid chun cabhrú le daltaí focail ghaolmhara a aithint agus a fhoghlaim, mar shampla, ag léamh ós ard, sórtáil focal, aimsigh na difríochtaí, agus focail ghaolmhara bhréagacha.

Bain triail as an tráth na gceist [seo](#) le fáil amach cé chomh furasta agus atá sé focail ghaolmhara a aithint in dhá theanga.

Glac roinnt ama anois chun féachaint ar an ábhar ag na naisc thíos:

<https://www.readingrockets.org/article/using-cognates-develop-comprehension>

[https://www.colorincolorado.org/article/using-cognates-develop-comprehension-english#:~:text=Cognate%20awareness%20is%20the%20ability,cognates%20as%20early%20as%20preschool.&text=One%20example%20of%20a%20cognate,to%20attend%20\(different%20meaning\). ;](https://www.colorincolorado.org/article/using-cognates-develop-comprehension-english#:~:text=Cognate%20awareness%20is%20the%20ability,cognates%20as%20early%20as%20preschool.&text=One%20example%20of%20a%20cognate,to%20attend%20(different%20meaning).)

4.12 Closleabhair

Is iad na buntáistí a bhaineann le closleabhair a úsáid ná:

- Forbairt ar líofacht teanga,
- Aithint radharcfhocail a fheabhsú,
- Cuidíonn sé le tuiscint.
- Forbairt ar thuin agus luas léitheora.

Is straitéis sholúbtha í is féidir a úsáid le réimse ábhar.

1. Roghnaigh sliocht léitheoireachta agus déan taifeadadh fuaime den léitheoireacht atá beagán os cionn leibhéil léitheoireachta neamhspleách na ndaltaí.
2. Iarr ar dhaltaí éisteacht leis an taifeadadh agus iad ag leanúint cóip chlóite den sliocht.
3. Iarr ar na daltaí léamh amach os ard leis an taifeadadh fuaime.
4. Iarr ar dhaltaí an sliocht a léamh gan an taifeadadh.
5. Iarr ar na daltaí léamh agus athléamh in éineacht leis an taifeadadh go dtí go mbraitheann siad compordach ag léamh an téacs gan chúnamh.

Is féidir leat teacht ar roinnt closleabhair Ghaeilge ag na suíomhanna thíos. Glac roinnt ama anois chun féachaint ar na closleabhair atá ar fáil.

[Closleabhar](#)

[Audiobooks as Gaeilge](#)

[Cois Life](#)

[Cló Iar-Chonnacht](#)

[We are Irish](#)

[Foras na Gaeilge](#)

[COGG](#)

4.13 Idirghabhálacha Scríbhneoireachta

Féach anois ar an bhfíseán seo atá bunaithe ar idirghabhálacha scríbhneoireachta i scoileanna lán-Ghaeilge curtha i láthair ag Muireann Ní Arrachtáin, Príomhoide Scoil na nÓg, Gleann Maghair, Co. Chorcaí.

<https://www.loom.com/share/0cb5db1f110d47b0871f3a38c67a43c6>

Tá roinnt gníomhaíochtaí foghlama [anseo](#) duit le tabhairt faoi i do chuid ama as líne.

4.14 Idirghabhálacha Teanga Baile curtha i bhFeidhm ag Tuismitheoirí

Deirtear sa taighde gur féidir le hidirghabhálacha Béarla (L1) arna gcur i bhfeidhm ag tuismitheoirí sa bhaile tionchar dearfach a imirt ar fhorbairt teanga agus litearthacht dhátheangach leanaí (Adesope, Lavin, Thompson, & Ungerleider, 2011; Lonigan & Shanahan, 2010; Roberts & Kaise, 2011; Sénéchal & Young, 2008). Taispeánann na cláir seo go mbaineann leanaí leibhéil litearthachta níos airde amach nuair a thaispeántar dá dtuismitheoirí / gcaomhnóirí conas páiste a theagasc go héifeachtach. Ar an drochuair, is beag taighde atá ar fáil ar idirghabhálacha teanga a dhéantar sa bhaile i

dteangacha seachas Béarla (Ijalba, 2016). Tá an chuid is mó den taighde a dhéantar sa réimse seo bunaithe ar éifeachtacht na n-idirghabhálacha teanga baile le daoine dátheangacha a bhfuil Spáinnis agus Béarla acu. Tá gá le tuilleadh taighde sa réimse seo agus teangacha seachas Spáinnis á n-úsáid. Mar sin féin, léirigh torthaí staidéir go bhfuil buntáistí ag baint le hidirghabhálacha teanga baile tuismitheoirí do leanaí dátheangacha a bhfuil neamhord teanga orthu agus iad siúd nach bhfuil (Ijalba, 2016; Thordardottir et al., 2015).

4.15 Liosta Acmhainní Gaeilge

Tá liosta d'acmhainní atá ar fáil trí Ghaeilge curtha le chéile againn anseo. Tá liosta de shuíomhanna eile ina bhfuil acmhainní ar fáil trí Ghaeilge.

Glac roinnt ama anois chun féachaint ar na hacmhainní atá ar fáil trí Ghaeilge.

- Cad iad na cinn atá in úsáid agat sa seomra ranga/ar scoil?
- Cad iad na cinn ba mhaith leat a úsáid sa todhchaí?

[Liosta Acmhainní](#) (is féidir é seo a íoslódáil)

[Gaeloideachas Acmhainní Bunscoile](#)

[Gaeloideachas Acmhainní Iar-bhunscoile](#)

[Gaeloideachas Oideachas Speisialta](#)

[COGG Áiseanna Bunscoile](#)

[COGG Áiseanna Iar-bhunscoile](#)

[COGG An Tairseach](#)

4.16 Seimineáir Ghréasáin *Gaeloideachais*

Tá go leor seimineáir ghréasáin curtha ar fáil ag Gaeloideachas bunaithe ar thacú le daltaí a bhfuil RSO acu sa chóras lán-Ghaeilge. Tá na físeáin ar fáil [anseo](#). Glac roinnt ama anois chun féachaint ar na seimineáir ghréasáin.

4.17 Féinmheastóireacht Scoile

Tóg roinnt ama chun dul siar agus féachaint ar na cáipéisí agus físeáin FMS thíos. Tar éis duit é seo a dhéanamh déan machnamh ar na ceistanna seo:

- Conas is féidir linn éifeacht na gclár / na n-idirghabhálacha a úsáideann muid a mheas?
- Conas a dhéanaimid monatóireacht ag leibhéal grúpa, ranga, agus scoile uile?
- An féidir linn a bheith nuálach agus cur lenár gcleachtais?
- Cé leis a dtéann muid i gcomhairle agus cad é atá i gceist leis an monatóireacht ar thorthaí / ar an dul chun cinn?
- Conas a thugaimid ar thuismitheoirí agus ar dhaltaí a bheith páirteach sa mhonatóireacht ar an dul chun cinn?
- Conas a roinnimid eolas maidir leis na forbairtí atá déanta ag ár ndaltaí?

Is féidir na straitéisí i [Cur chuige Cothromaithe i Leith na Litearthachta i mBunranganna na Bunscoile](#) a chur in oiriúint do pháistí i suíomh tumoideachais. Tá cóip den doiciméad ar fáil do scoileanna lán-Ghaeilge [anseo](#).

Bunscoil	Iar-bhunscoil
Ciorcláin FMS Bunscoile Circular-0039 2016 English.pdf (schoolself-evaluation.ie) Imlitir-0039-2016.pdf (schoolself-evaluation.ie) Treoirlínte Bunscoile FMS School-Self-Evaluation-Guidelines-2016-2020-Primary Web.pdf (schoolself-evaluation.ie) Feinmeastóireacht-Scoile-Treoirlínte-2016-2020-Bunscoileanna.pdf (schoolself-evaluation.ie) Circular-0016.2018 Final English-Version.pdf (schoolself-evaluation.ie) Circular-0016.2018 Final Gaeilge.pdf (schoolself-evaluation.ie) Próiseas sé-chéim Bunscoil Próiseas Sé-Chéim Féinmheastóireachta Scoile (schoolself-evaluation.ie) Quality Framework for Schools/Creat cáilíochta do scoileanna Looking-at-Our-School-2016-A-Quality-Framework-for-Primary-Schools English WEB.pdf (schoolself-evaluation.ie) Ag-Breathnu-ar-an-Scoil-Againne-2016-Creat-Cailíochta-do-Bhunscoileanna.pdf (schoolself-evaluation.ie)	Ciorcláin FMS Iar-bhunscoile Circular-0040 2016 English.pdf (schoolself-evaluation.ie) Treoirlínte Iar-bhunscoile School-Self-Evaluation-Guidelines-2016-2020-Post-Primary web.pdf (schoolself-evaluation.ie) Próiseas sé-chéim Iar-bhunscoile Próiseas Sé-Chéim Féinmheastóireachta Scoile (schoolself-evaluation.ie) Quality Framework for Schools/Creat cáilíochta do scoileanna Looking-at-Our-School-2016-A-Quality-Framework-for-Post-Primary-Schools English WEB.pdf (schoolself-evaluation.ie) Looking-at-Our-School-2016-A-Quality-Framework-for-Primary-Schools English WEB.pdf (schoolself-evaluation.ie) Ag-Breathnu-ar-an-Scoil-Againne-2016-Creat-Cailíochta-do-Bhunscoileanna.pdf (schoolself-evaluation.ie) Webinar as Gaeilge - Creat cáilíochta do scoileanna https://vimeo.com/263479802

Webinar as Gaeilge - Creat cáilíochta do scoileanna	
--	--

<https://vimeo.com/263479802>

4.18 Gníomhaíocht Foghlama

- Píoc amach trí straitéis go bhféadfá a úsáid as Gaeilge le páistí le saindeacracht foghlama.
- Cuir an t-eolas seo le chéile don dialann mhachnaimh.
- Téigh go dtí Common Core Sheets (Múineadh Beacht – www.commoncoresheets.com)
- Cuir liosta isteach chuig an Spelling Sheets Maker a bhaineann le hobair a bheidh ar súil agat i mí Meán Fómhair sa rang.
- Roghnaigh 10 bhfocal a bheadh in oiriúint don téama agus cruthaigh gníomhaíochtaí a chabhródh le leanaí.
- Téigh go johnandgwyn (Múineadh Beacht an fhoclóra: www.johnandgwyn.co.uk) agus cuir liosta líofachta le chéile leis na deich bhfocal seo.
- Scríobh 300-500 focail faoi:
 - Cad a cheap tú faoin gcur chuige seo?
 - Breac síos nóta faoi cad a bhí éifeachtach agus cad nach dtaitníonn leat agus cuir é sa dialann mhachnaimh.
 - Cén tionchar a bheidh ag ábhar an doiciméid seo agus ag ábhar an mhodúil seo ar do theagasc sa litearthacht sa todhchaí?
 - Cad iad na straitéisí a d'fheadfaí a úsáid i gcur chuige scoile uile?

5 Ag Tacú le Fadhbanna Teanga agus Urlabhra

5.1 Réamhrá

Fáilte romhat chuig Aonad a Cúig atá bunaithe ar thacú le daltaí a bhfuil fadhbanna teanga agus urlabhra acu. Is iad cuspóirí an aonaid seo ná:

- Foghlaim faoi conas tabhairt faoi mheasúnú ar daltaí a bhfuil fadhbanna teanga agus urlabhra acu.
- Conas tacú le daltaí a bhfuil fadhbanna teanga agus urlabhra acu.

5.2 Measúnú

Tá an seisiún seo á sholáthar ag Amy Connery. Is iarrthóir Dochtúireachta í Amy, le Scoil na Sláinte Gaolmhara ag Ollscoil Luimnigh (BA Síceolaíocht; BSc Urlabhra cliniciúil agus staidéar teanga). Is teiripeoir cainte í Amy, agus tá sí ag cleachtadh a gairme le Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte (FSS) in iardheisceart Bhaile Átha Cliath. Tá taithí fhairsing aici ar thaithí chliniciúil thar shuíomhanna míchumais agus cúraim phríomhúil. Tá suim aici sa réimse cliniciúil agus tá taighde déanta aici i gcóir leighis stadaireachta ar pháistí agus daoine fásta araon, cleachtas atá bunaithe ar fhianaise agus comhdhearadh idirghabhálacha ilpháirtithe leasmhara. Is féidir tuilleadh eolais faoi thaighde Amy a fháil [anseo](#).

Tá taifeadtaí fuaime den chur i láthair i nGaeilge ar fáil [anseo](#). Tá trascríbhinn Ghaeilge den chur i láthair ar fáil [anseo](#).

5.3 Idirghabhálacha

Sa chuid seo tugann Eibhlín Breathnach léargas dúinn ar conas tacú le daltaí a bhfuil fadhbanna teanga agus urlabhra acu sa chóras lán-Ghaeilge. Tá taithí fhairsing aici a bheith ag obair mar theiripeoir sa Roinn Sláinte. Tá taithí aici le tograí éagsúla don Roinn Oideachais mar chuid den Chomhairle Náisiúnta um Oideachas Speisialta (CNOS) freisin. Faoi láthair tá sí ag obair don CNOS ar an 'Tionscadal Léirithe um Theiripe ar Scoil agus Tacaíocht na Luathbhlianta'. Is teiripeoir urlabhra agus teanga í Eibhlín le suim ar leith aici sa dátheangachas agus i sealbhú teanga i measc leanaí óga - scoláirí iar-bhunscoile.

[Ag tacú le fadhbanna teanga agus urlabhra \(cuid 1\)](#)

[Ag tacú le fadhbanna teanga agus urlabhra \(cuid 2\)](#)

6 Dearadh Uilíoch don Fhoghlaim

6.1 Réamhrá

Fáilte romhat chuig Aonad a Sé atá bunaithe ar dhearadh uilíoch don foghlaim. Is iad cuspóirí an aonaid seo ná:

- Tuisctint a fháil ar na prionsabail agus na teicnící a bhaineann le teagasc éifeachtach chun foghlaim gach dalta a bhfuil RSO acu agus atá ag foghlaim trí Ghaeilge a chuimsiú.
- Dul i dtaithí ar raon leathan straitéisí teagaisc d'fhorbairt teanga agus cumarsáide, uimhearthachta, litearthachta, agus forbairt phearsanta agus shóisialta.
- Cur chuige teagaisc atá oiriúnach do na cuspóirí foghlama agus do riachtanais foghlama na ndaltaí a roghnú agus a phlé trí chreat an Dearaidh Uilíoch don Fhoghlaim (UDL).
- Machnamh a dhéanamh ar an réimse seo ag leibhéal na scoile agus an ranga.

6.2 Cad is dearadh uilíoch don foghlaim ann?

Is bunphrionsabal é Dearadh Uilíoch don Fhoghlaim (UDL) a thugann comhdheiseanna do gach duine foghlaim, ina measc, daltaí a bhfuil riachtanais speisialta acu. Tá sé mar aidhm ag an UDL seo eispéireas oideachasúil gach dalta a fheabhsú trí mhodhanna níos solúbtha maidir le teagasc, measúnú agus soláthar seirbhíse a thabhairt isteach chun freastal ar stíleanna éagsúla foghlaimeoirí. Tá taighde i réimse na néareolaíochta agus na n-eolaíochtaí foghlama mar bhonn agus taca leis an gcur chuige seo agus tá sé deartha chun eispéireas foghlama agus torthaí gach dalta a fheabhsú.

Ní oideas iad na teoracha UDL, ach moladh is féidir bac a laghdú agus deiseanna foghlama do gach foghlaimeoir a uasmhéadú. Is féidir iad a mheascadh nó cur lena chéile de réir aidhm foghlama ar leith agus is féidir iad a chur i bhfeidhm ar réimsí ábhar agus comhthéacsanna áirithe.

I go leor cásanna, faigheann oideachasóirí amach go bhfuil siad ag cur roinnt gnéithe de na treoirlínte seo san áireamh ina gcleachtas cheana féin; ach d'fhéadfadh bacainní ar an gculpóir foghlama a bheith ann fós. Is uirlis iad na treoirlínte chun tacú le forbairt teanga roinnte i ndearadh spriocanna, measúnuithe, modhanna agus ábhar as a n-éiríonn taithí foghlama so-aimsithe, fiúntach agus dúshlánach do gach duine dá bharr.

Féach anois ar an bhfíseán [seo](#) a mhíníonn cad é dearadh uilíoch don foghlaim.

Tóg roinnt ama anois chun féachaint ar na buntáistí atá ann ó thaobh dearadh uilíoch don fhoghlaim a úsáid sa seomra ranga i gcomparáid le modhanna múinte traidisiúnta.

https://www.understood.org/articles/en/the-difference-between-universal-design-for-learning-udl-and-traditional-education?_ul=1*14o76tr*domain_userid*YW1wLUtWdFhJWVBRWTQ4dVd4YTduSDBZa2c.

6.3 Treoirínte do dhearadh uilíoch don fhoghlaim

Tá na treoirínte do dhearadh uilíoch don fhoghlaim a sholáthraíonn eagraíocht sna Stát Aontaithe – CAST - bunaithe ar an smaoineamh nach bhfuil a leithéid de rud ann agus ‘gnáthdhaltaí’, go bhfoghlaimíonn gach dalta ar bhealach difriúil agus go gcaithfimid níos mó solúbthachta a thabhairt isteach chun gach dalta a mhúineadh go rathúil. Deirtear gur chóir d’oideachasóirí trí chroíphrionsabal a leanúint agus taithí foghlama á ndearadh acu:

Modhanna éagsúla rannpháirtíochta - Suim a spreagadh agus díograis leanúnach a chothú i leith na foghlama trí bhealaí éagsúla chun dul i ngleic le hábhar a chur chun cinn.

Modhanna éagsúla le heolas a chur i láthair - Eolas agus ábhar a chur i láthair ar bhealaí éagsúla chun tacú le tuiscint daltaí a bhfuil stíleanna / cumais foghlama éagsúla acu.

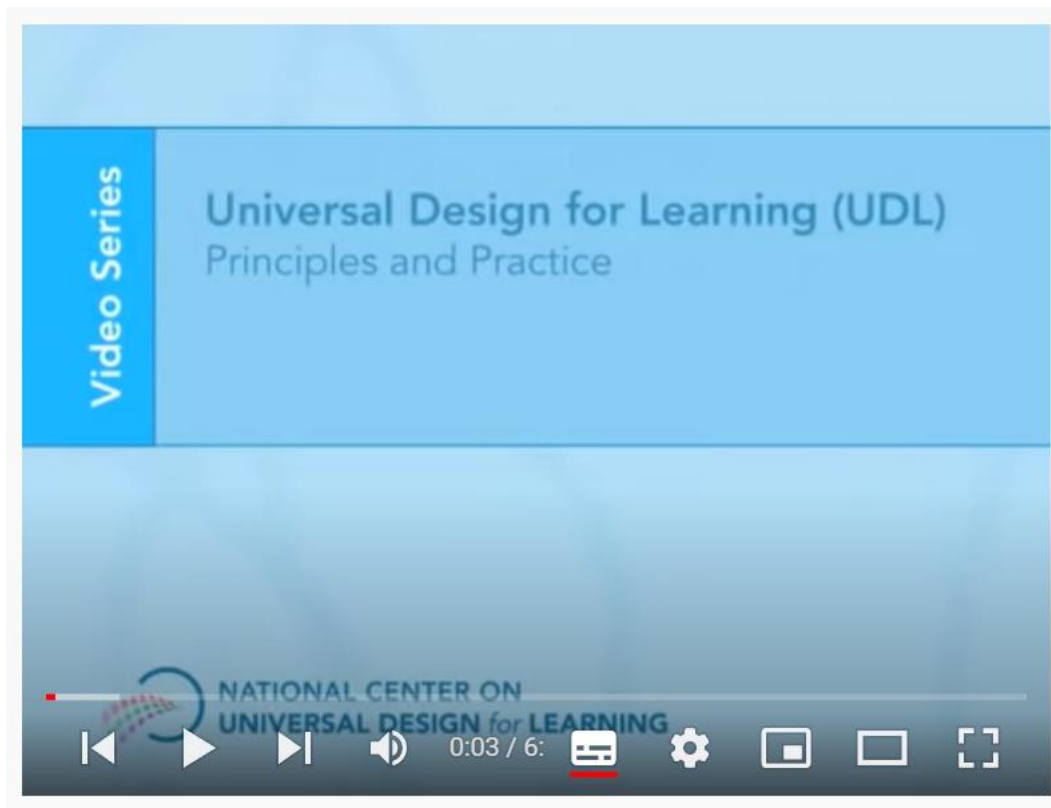
Modhanna éagsúla don chur in iúl agus don chumarsáid - Roghanna a thabhairt do dhaltaí a gcuid foghlama a thaispeáint ar bhealaí éagsúla (e.g. rogha ar an gcineál measúnaithe a thabhairt dóibh).

Glac roinnt ama anois chun féachaint ar threoirínte dearaidh uilíoch don fhoghlaim [anseo](#). Agus sin á dhéanamh agat, déan machnamh ar na ceisteanna seo a leanas:

- Cé na straitéisí i ndearadh uilíoch don fhoghlaim atá curtha i bhfeidhm agat go dtí seo sa seomra ranga?
- Cad iad na straitéisí is féidir leat a chur i bhfeidhm sa seomra ranga amach anseo?
- Cén dúshlán atá romhat agus tú ag cur straitéisí i bhfeidhm i ndearadh uilíoch don fhoghlaim sa seomra ranga?
- Conas is féidir leat na dúshláin seo a sháru?

6.4 Féach ar conas atá Dhearadh Uilíoch don Foghlaim (DUF) i seomraí ranga!

Forbartha ag an Ionad Náisiúnta um Dhearadh Uilíoch don Foghlaim, tabharfaidh an tsraith seo de shé fhíseán gairid YouTube, samplaí beaga duit de chleachtas dearadh uilíoch don fhoghlaim, i seomraí ranga ó Ghrád 1 go Grád 6. Anois féach ar an bhfíseán [seo](#).

6.5 Dearadh uilíoch don fhoghlaím sa chomhthéacs tumoideachais

Léigh anois faoin gcaoi a gcuireann múinteoirí i scoileanna tumoideachais Fraincise i gCeanada dearadh uilíoch don fhoghlaím i bhfeidhm chun cabhrú leo freastal ar riachtanais speisialta oideachais a gcuid daltaí. Agus an t-alt á léamh agat smaoinigh ar na rudaí seo a leanas;

- Cad iad na cleachtais a chuireann tú i bhfeidhm cheana féin a phléitear san alt?
- Cad iad na cleachtais a d'fhéadfá a chur i bhfeidhm amach anseo?
- Cad iad na dúshláin a d'fhéadfadh a bheith romhat agus na cleachtais seo á gcur i bhfeidhm agat? Cén fáth?
- Conas a d'fhéadfá na dúshláin seo a shárú?

[Teacher adaptations to support students with special education needs in French immersion: An observational study](#)

Má tá breis eolas uait maidir le dearadh uilíoch don fhoghlaím d'fhoghlaimeoirí teanga féach ar an bhfíseán [seo](#).

6.6 Conas is féidir ceacht a dhearadh i ndearadh uilíoch don fhoghlaím?

Tar éis duit féachaint ar bhunphrionsabail dearadh uilíoch don fhoghlaím, is dócha gurb é an chéad cheist eile atá agat ná “conas a úsáidfídh mé dearadh uilíoch don fhoghlaím i mo chuid pleananna?” Faigh freagraí sa seimineár gréasáin seo leis an Dr. Patti Ralabate. Tugann an Dr. Ralabate treoir céim ar chéim le sé chéim éasca gur féidir leat a leanúint chun tosú le DUF i do chuid pleananna ceachta, ó spriocanna soiléire a shainiú go ceachtanna a bheachtú trí mhachnamh cúramach. Tá an seimineár gréasáin seo réamhthaifeadta agus réidh le féachaint air ag am ar bith - níl aon chlárú ag teastáil. Féach anois ar an bhfíseán [seo](#).

6.7 Ag pleanáil sa seomra ranga

Tá teimpléid phleanála ar fáil ag na naisc thíos. Cliceáil ar na naisc le do thoil agus déan machnamh ar an gcaoi a bhféadfá na pleananna seo a úsáid i do sheomra ranga.

- Cén teimpléad ab fhearr leat a úsáid? Cén fáth?
- Cad iad na buntáistí a bhaineann le ceann de na teimpléid seo a úsáid le haghaidh pleanála?
- Cad iad na dúshláin a d'fhéadfadh a bheith romhat agus na teimpléid seo a n-úsáid agat?
- Conas a d'fhéadfá na dúshláin seo a shárú?

<https://epsd.us/wp-content/uploads/2019/05/UDL-lesson-plan-template.pdf>

https://assets.ctfassets.net/p0qf7j048i0q/7vXo4bBocglQvcdUzeNDmv/ea7f4880d59f6321072b47699085e1d4/StepbystepplannerUDL_Understood.pdf

[Líne ama](#) chun dearadh uilíoch don fhoghlaím a chur i bhfeidhm sa scoil.

6.8 Físeán Idirghníomhach: Nótaí Sceitse

Cur i láthair ó Claire Comerford maidir le nótaí sceitse.

Breathnaigh ar an bhfíseán [seo](#) agus freagair na ceisteanna lonnaithe ann ag pointí éagsúla. Ná déan dearmad iad a chur isteach ar an scáileán deireanach, ag deireadh an fhíseáin.

[Íoslódáil na sleamhnáin](#) chomh maith, chun na naisc éagsúla a iniúchadh.

Déantar an cur i láthair seo trí mheán an Bhéarla. Tá taifeadtaí fuaime den chur i láthair trí Ghaeilge ar fáil [anseo](#). Tá trascribhinn Gaeilge den chur i láthair ar fáil [anseo](#).

6.9 Féinmheastóireacht Scoile

Tóg am chun dul siar agus féachaint ar na cáipéisí agus físeáin FMS thíos. Tar éis duit é seo a dhéanamh déan machnamh ar na ceisteanna seo a leanas:

- Conas is féidir linn dearadh uilíoch don fhoghlaím a chur i bhfeidhm sa scoil? Cad atá ar súil againn go dtí seo?
- Conas a dhéanaimid monatóireacht ar chur i bhfeidhm dearadh uilíoch don fhoghlaím ag leibhéal grúpa, ranga, agus na scoile uile?
- An féidir linn a bheith nuálach agus cur lenár gcleachtais?

- Cé a dhéanfaidh monatóireacht ar na torthaí / ar an dul chun cinn?

Bunscoil	Iar-bhunscoil
Ciorcláin FMS Bunscoile Circular-0039_2016_English.pdf (schoolself-evaluation.ie) Imlititir-0039-2016.pdf (schoolself-evaluation.ie) Treoirlínte Bunscoile FMS School-Self-Evaluation-Guidelines-2016-2020-Primary_Web.pdf (schoolself-evaluation.ie) Feinmeastóireacht-Scoile-Treoirlínte-2016-2020-Bunscoileanna.pdf (schoolself-evaluation.ie) Circular-0016.2018_Final_English-Version.pdf (schoolself-evaluation.ie) Circular-0016.2018_Final_Gaeilge.pdf (schoolself-evaluation.ie) Próiseas sé-chéim Bunscoile Próiseas Sé-Chéim Féinmheastóireachta Scoile (schoolself-evaluation.ie) Quality Framework for Schools/Creat cáilíochta do scoileanna Looking-at-Our-School-2016-A-Quality-Framework-for-Primary-Schools_English_WEB.pdf (schoolself-evaluation.ie) Ag-Breathnu-ar-an-Scoil-Againne-2016-Creat-Cailíochta-do-Bhunscoileanna.pdf (schoolself-evaluation.ie) Webinar as Gaeilge - Creat cáilíochta do scoileanna https://vimeo.com/263479802	Ciorcláin FMS Iar-bhunscoile Circular-0040_2016_English.pdf (schoolself-evaluation.ie) Treoirlínte Iar-bhunscoile School-Self-Evaluation-Guidelines-2016-2020-Post-Primary_web.pdf (schoolself-evaluation.ie) Próiseas sé-chéim Iar-bhunscoile Próiseas Sé-Chéim Féinmheastóireachta Scoile (schoolself-evaluation.ie) Quality Framework for Schools/Creat cáilíochta do scoileanna Looking-at-Our-School-2016-A-Quality-Framework-for-Post-Primary-Schools_English_WEB.pdf (schoolself-evaluation.ie) Looking-at-Our-School-2016-A-Quality-Framework-for-Primary-Schools_English_WEB.pdf (schoolself-evaluation.ie) Ag-Breathnu-ar-an-Scoil-Againne-2016-Creat-Cailíochta-do-Bhunscoileanna.pdf (schoolself-evaluation.ie) Webinar as Gaeilge - Creat cáilíochta do scoileanna https://vimeo.com/263479802

6.10 Gníomhaíocht Foghlama

Céim 1

Ar dtús, roghnaigh ceacht a mhúin tú le bheith mar fhócas do do chuid oibre don ghníomhaíocht athdhearaidh. Samplaí coitianta gur féidir a roghnú na ceacht a bhí deacair le múineadh, sraith cheachtanna gearra ar thopaic áirithe, nó ceacht don rang iomlán. Is fearr leasuithe a dhéanamh ar an gceacht atá éasca a chur i bhfeidhm ach ar ardchaighdeán.

Céim 2

Ag baint úsáide as an eolas agus an taithí atá agat go dtí seo sa chúrsa seo, déan an plean ceachta roghnaithe a athdhearadh ag úsáid prionsabail dearaidh uilíoch don fhoghlaím. Úsáid an teimpléad pleanála [seo](#) agus tú á dhéanamh.

Céim 3

Scríobh dialann machnaimh (300-500 focail) ar an ghníomhaíocht athdhearaidh ar thug tú fúithi. Glac grianghraf den cheacht a ndearna tú athdhearadh air agus déan uaslódáil air le do ghníomhaíocht foghlama.

- Conas a bhí do thaithí ar an bpróiseas athdhréachtaithe?
- Cad a d'athraigh tú i do cheacht? Cén fáth ar athraigh tú é seo?
- Cén réimse den athdhréachtú a bhí deacair duit? Cén fáth?
- Cad iad na dúshláin a bhfuil súil agat leo agus tú ag tabhairt faoi do cheacht athdhréachtaithe leis an rang?

7 Teicneolaíocht Faisnéise agus Cumarsáide

7.1 Réamhrá

Fáilte romhat chuig Aonad a Seacht atá bunaithe ar theicneolaíocht faisnéise agus cumarsáide a úsáid chun tacú le daltaí a bhfuil RSO acu. Seo iad cuspóirí an aonaid seo:

- Tuisceant a fháil ar an luach a bhaineann le TFC a úsáid chun gach dalta a chur san áireamh sa seomra ranga.
- Dul i dtaithí ar na roghanna TFC éagsúla atá ar fáil le cur i bhfeidhm sa seomra ranga chun tacú le Daltaí a bhfuil RSO acu agus atá ag foghlaim trí Ghaeilge.
- Pleanáil le haghaidh úsáid TFC sa seomra ranga.
- Deis a thabhairt do mhúinteoirí na dúshláin atá acu maidir le TFC agus acmhainní a roinnt.
- Machnamh a dhéanamh ar ábhar an chúrsa agus ar ghníomhartha ó thaobh cleachtais scoile agus ranga.

7.2 An luach a bhaineann le TFC sa rang:

Tá go leor luachanna a bhaineann le TFC a úsáid sa rang, mar shampla:

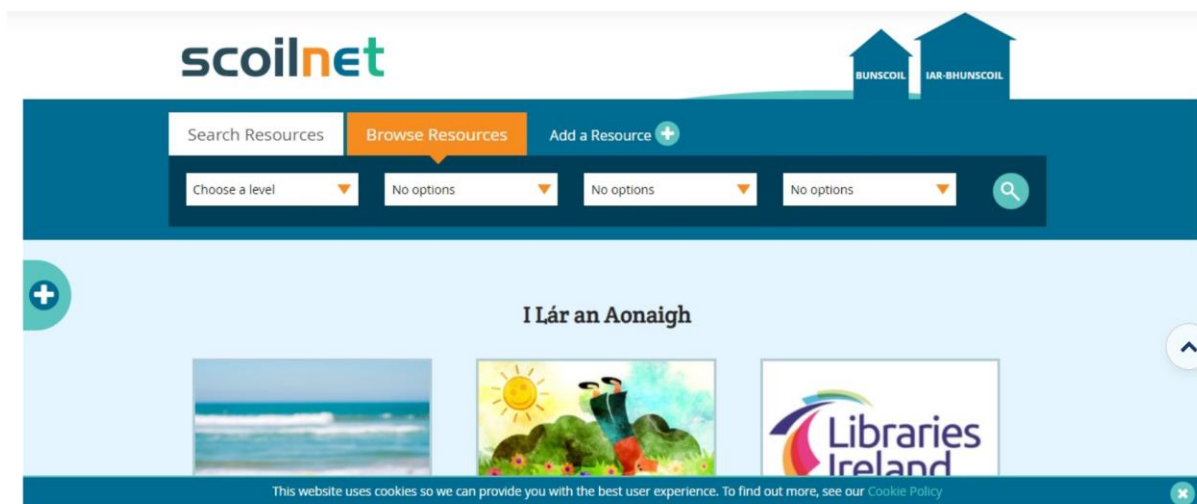
- Stíleanna difriúla foghlama
- Mealltar na gasúir chuige go héasca
- Níl an bhéim ar uimhearthacht agus litearthacht chomh soiléir le leabhar srl.
- Foghlaim ghníomhach
- Réiteach fadhbanna
- Scileanna nua le foghlaim nó le cur chun cinn
- Obair ghrúpa/aonarach/neamhspleách
- Traschur scileanna teanga
- Suimeanna speisialta a spreagadh
- Idirdhealú
- Deiseanna cómhúinteoireachta
- Measúnú
- Forbairt an pháiste iomláin

Seo roinnt buntáistí eile a bhaineann le húsáid TFC sa rang do na daltaí le riachtanais speisialta/riachtanais bhreise.

- Tá na háiseanna seo uilig in ann an Ghaeilge a chur chun cinn
- Is féidir leo ar fad gach uile dhalta a chur san áireamh sa seomra ranga
- Déantar idirdhealú ar na háiseanna le go mbeidh siad in oiriúint do riachtanais na ngasúr
- Is féidir tacaíocht inranga a dhéanamh nó é a dhéanamh taobh amuigh den rang
- Go hiontach chun cómhúinteoireacht a chur i bhfeidhm
- Timpeallacht ionchuimsitheach
- Spraíúil
- Luach sóisialta
- Caint indíreach
- Spreagann sé iad chun cainte

7.3 Suíomhanna Idirlíne #1 - www.scoilnet.ie

Is áis iontach í Scoilnet do mhúinteoirí agus do dhaltaí scoile. Tá na háiseanna ar fad saor in aisce agus réidh le húsáid. Tá rogha maith áiseanna ann agus iad rangaithe de réir leibhéal Curaclaim de. Is féidir breathnú air de réir téama nó is féidir dul ag cuardach rudaí de réir ábhair de. Is suíomh sothuigte é do pháistí scoile agus i bhfad níos fearr ná Google dóibh.

Breathnaigh ar an suíomh anois. www.scoilnet.ie

Ansin déanaigí cinnte go bhfuil na rudaí seo a leanas ar fáil ar an suíomh trí Ghaeilge:

- Mothúcháin - luaschártaí Rang 3 & 4
- Dathanna - Crosfhocal Rang 3&4, 5&6
- PowerPoint - mo pheata Rang na Naíonáin
- Ceacht Crann Nollag athchúrsáilte Rang 3&4, 5&6
- Póstaer Peil Ghaelach Rang 1 & 2

Féach anois ar an bhfíseán [seo](https://ruairidcu.h5p.com/content/1291360757163344387) le Ruairí Mac Condhuibh.

<https://ruairidcu.h5p.com/content/1291360757163344387>

7.4 Ag cruthú inneachair dhigitigh sa Rang

Tá neart bealaí amuigh ansin chun inneachair dhigitigh a thabhairt isteach sa seomra ranga. Níl in TFC ach ina áis foghlama; ní mhúintear TFC go foirmeálta agus mar sin caithfear é a nascadh tríd an gCuraclam. Tá cúpla sampla anseo againn chun blaiseadh beag a thabhairt daoibh ar na háiseanna atá amuigh ansin chun tacú le daltaí a bhfuil RSO acu agus atá ag foghlaim trí Ghaeilge.

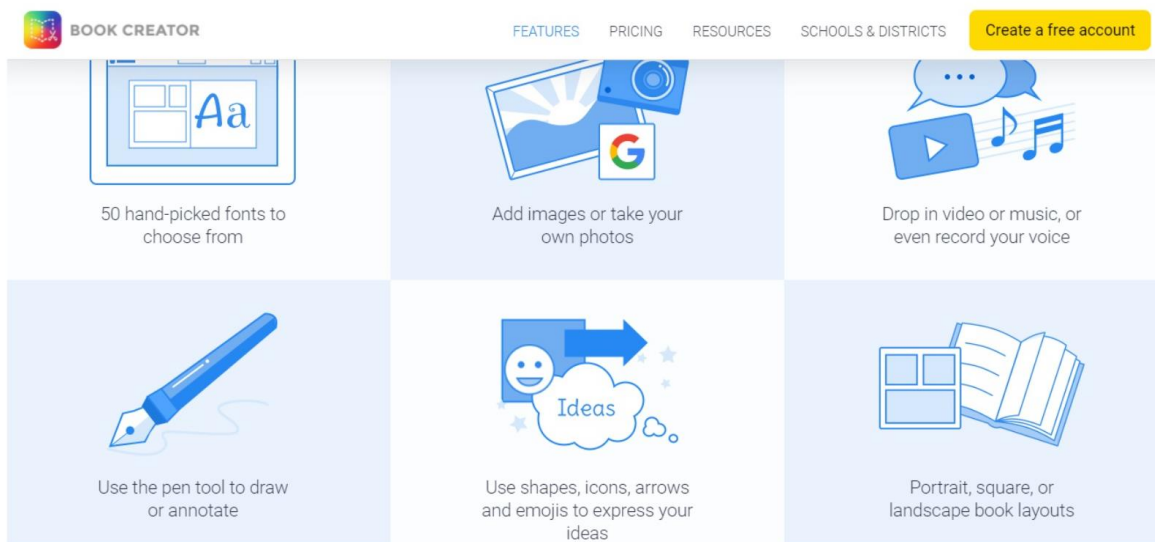
Ina measc siúd beidh muid ag breathnú ar:

- Book Creator
- Grianghrafadóireacht
- Scannánaíocht
- Beochan

- Adobe Spark Video
- Kahoot
- Scratch

7.5 Book Creator

Is áis iontach í seo, agus tá sí ar fáil ar an ríomhaire tríd an idirlíon nó ar Aip do tháibléid/iPad. Is féidir leis na daltaí leabhar a chumadh agus a bheith ina n-údair.

Tá neart féidearthachtaí mar a fheictear sa phictiúr thuas. Ar an idirlíon, is féidir leat 40 leabhar a chruthú saor in aisce. Mar mhúinteoir, is féidir iad uilig a bheith in aon leabharlann amháin agus is féidir leat iad a fheiceáil. Go hiontach mar mheasúnú ar dhul chun cinn an pháiste i rith na bliana. Féach anois ar an bhfíseán [seo](#) ón PDST.

Is iontach an rud é mar gur áis dhigiteach í:

- Is féidir í a roinnt leis an mbaile
- Tá sí ag an scoil i gcónaí
- Beidh tú in ann leabhair a choinneáil thar na blianta

- Is féidir í a athdhréachtú go héasca
- Níl aon costas clódóireachta uirthi
- Is féidir íomhánna a tharraingt nó cinn ón idirlíon a úsáid
- Beidh an Ghaeilge ann agus deis ag an scoil bailiúcháin dóibh a chur le chéile don todhchaí.

[Léirmheas ar Book Creator](#)

7.6 Grianghrafadóireacht

Is scil saoil í seo. Tá gach uile duine in ann grianghraf a ghlacadh, ach an féidir linn ár gcuid scileanna a fheabhsú. Múintear an oiread ábhar trí ghrianghrafadóireacht.

Seo samplaí den chaoi gur féidir grianghrafadóireacht a úsáid i ngach ábhar. Is minic gur féidir leat grianghraf a úsáid mar thúsphointe do cheacht. Ní bhíonn grianghraif mar an gcéanna. Sin an rud is fearr fúthu.

Tá pinn luaidhe i ngach uile cheann acu ach is féidir leis na páistí a stíl féin a chur orthu. Tagann a bpearsantacht agus tallann tríd. Pléigh na pictiúir agus iarr ar na páistí machnamh siar ar an bhfáth a ndearna siad mar sin é. Tugann sé an-chuid tacaíochta do dhaltaí a bhfuil riachtanais speisialta acu nuair atá samplaí éagsúla ann agus nuair a mhíníonn duine éigin dóibh an chaoi a ndearna siad é. Tá go leor foghlaimeoirí difriúla ann. Is féidir táibléid/iPad/fón/ceamara digiteach a úsáid. Tá an bhéim anseo ar an bhfoclóir. Tá sé tábhachtach go n-úsáidtear an téarmaíocht cheart agus go dtuigeann siad cén uair len é a chur i bhfeidhm. - na seatanna éagsúla srl. Féach anois ar an bhfíseán [seo](#) le Ruairí Mac Conduibh.

Mar shampla (dalta R6): D'úsáid mé seat gearr chun an ghrianghraf a ghlacadh. Chuir mé an liathróid díreach in aice leis an gcúl. Luigh mé síos taobh leis an liathróid ag breathnú anuas ag cinntiú go raibh an solas i gceart agus bhí béim ar an liathróid leis an gcúl sa chúlra. Chun feabhas a chur ar na grianghraif, seo dhá fhíseáin áille. Tá roinnt nod/samplaí ar fáil [anseo](#).

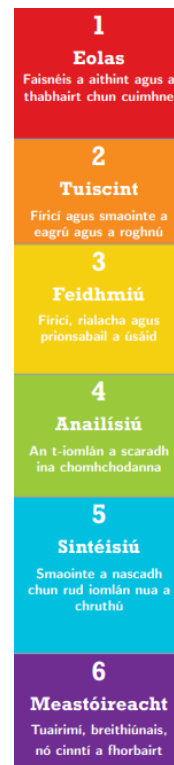
An rud is fearr faoi seo ná gur féidir é a úsáid le rang iomlán nó le duine amháin. Gheobhaidh siad rudaí éagsúla uaidh agus tá seans acu i gcónaí dul chun cinn a dhéanamh. Is tallann é chomh maith le scil agus seans go mbeidh grianghrafadóir proifisiúnta amach anseo ag tosú amach leat sa scoil!!

Scannánaíocht

Is í an scannánaíocht an chéad chéim eile i ndiaidh na grianghrafadóireachta.

- Ag freastal ar riachtanais speisialta

- Seicheamhú
- Forbairt ar theanga ó bhéal: athchuimhne, athinsint srl. Ag comhlíonadh thacsanomaíocht Bloom.

- Tá gné chinéistíse leis chomh maith. Is rud gníomhach é atá á dhéanamh agat go fisiciúil
- Cur chuige ilchéadfach
- Féinriar ag an bpáiste agus iad in ann a bheith i gceannas ar bhealach – timpeallacht, ról, poist srl.
- Scileanna saoil á bhfoghlaím agus á bhforbairt
- Comhoibriú – fiú leis an múinteoir is obair é le duine eile. Aiseolas a fháil agus a thabhairt.

Is féidir scannán ranga nó scannán aonair a dhéanamh. Tá cúpla céim i gceist.

1. Scéal a roghnú

- Céard atá tábhachtach don pháiste?
- Ábhar/cuspóir foghlama?
- An bhfuil sé suimiúil/teacht uirthi?
- Nasc d'obair ranga/contanam foghlama?
- Cruthaíocht?
- Solúbthacht
- Próiseas!

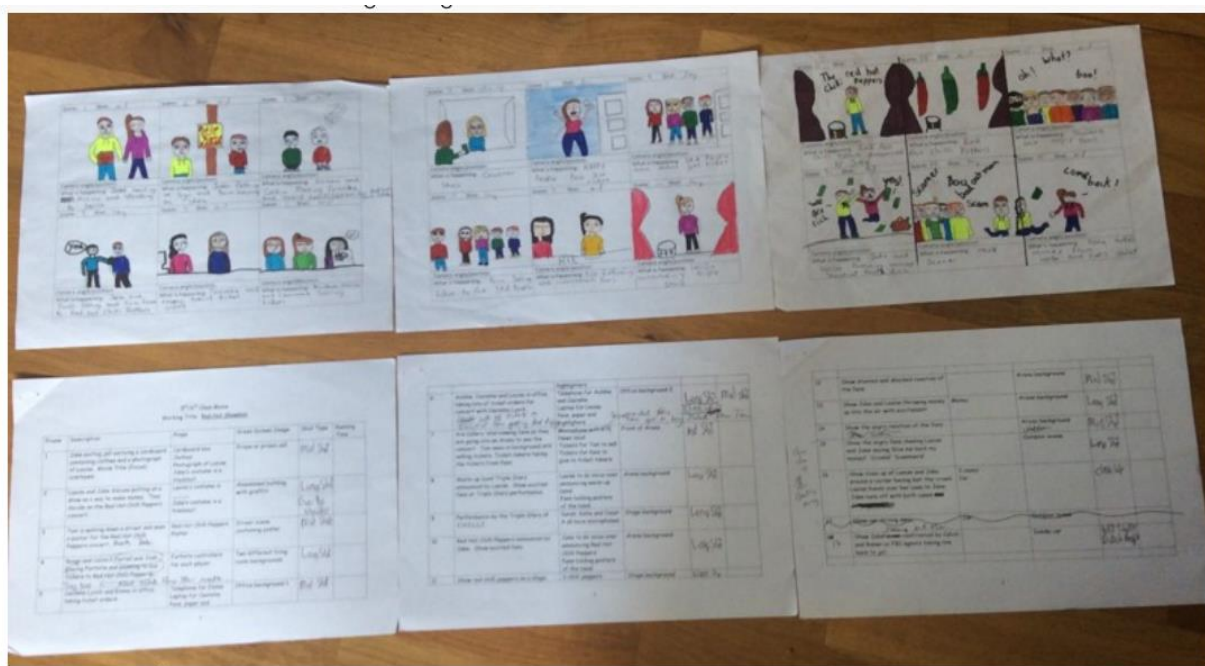
2. Script a scríobh

Ní chaithfear é seo a dhéanamh. Braitheann sé ar an bhfoghlaim atá uait do na páistí agus an cumas atá acu.

D'fhéadfá é seo a dhéanamh ó bhéal leo agus scríobhfaidh tú síos é.

3. Scéalchlár a dhéanamh

Achoimre roimh ré. Tábhachtach go dtuigeann siad céard atá chun tarlú.

Radharc:

Seat:

Cinéal Seat:

Céard atá ag tarlú/cé atá ag caint:

4. Liosta seatanna

Scannán:.....

Liosta Seatanna

Radharc:	
Seat 1	
Seat 2	
Seat 3	
Seat 4	
Seat 5	
Seat 6	
Seat 7	
Radharc:	
Seat 1	
Seat 2	
Seat 3	
Seat 4	

5. Scannán a thaifeadadh

6. Eagarthóireacht agus Cur le Chéile

Tá iMovie nó Filmora go iontach chun é seo a dhéanamh, agus tá siad saor in aisce.

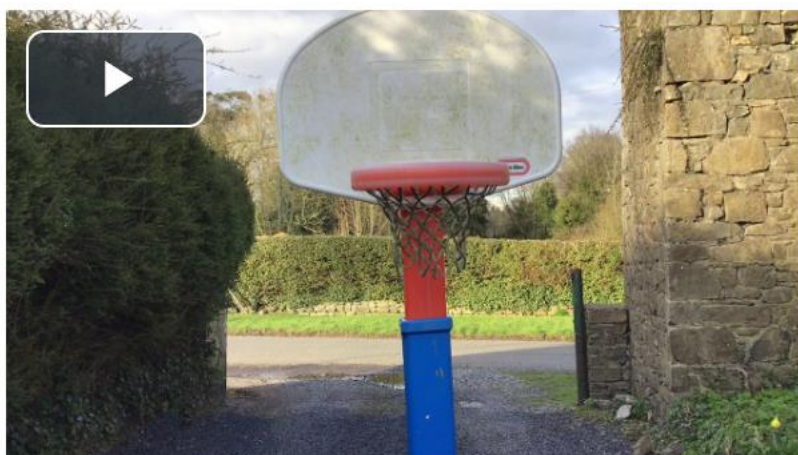
Seo samplaí de roinnt scannán.

[An Grianghraf - YouTube](#)

[An Gréasaí agus na Leipreacháin - YouTube](#)

https://www.youtube.com/watch?time_continue=3&v=MkprVOylXcc

7.7 Beochan

Tá sé seo díreach cosúil leis an scannánaíocht, ach amháin nach bhfuil daoine i gceist. Is sraith ollmhór grianghraf atá i gceist ina mbogtar na rudaí go mion agus go minic chun gluaiseacht a dhéanamh.

[Seo múinteoir ag labhairt faoi Stop Motion Studio](#)

Tá go leor scileanna i gceist:

- Forbairt ar scil mhínluaile
- Foighne
- Bua na healaíne

Buntáistí:

- Úsáideach mar stáisiúin

- Idirhealú: roinnt daltaí ag obair ar phíosa amháin den scéal, daltaí eile ag cur abairtí le píosa réamhdhéanta, daltaí eile ag scríobh scripte srl.
- In ann freastal ar leibhéal ar bith
- In ann freastal ar ábhar ar bith
- Bealach iontach difriúil in ionad aiste/achóimre a scríobh
- Obair ghrúpa nó obair aonarach
- In ann é a dhéanamh am ar bith agus in ann teacht ar ais chuige.

Tá trí chineál beochana i gceist sa seomra ranga.

1. Crébheochan

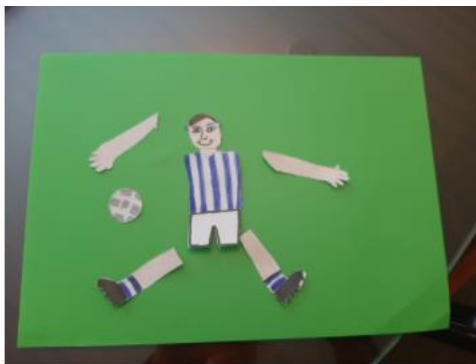
- Déantar na daoine srl. as cré
- Is féidir cúlraí a chur leo
- Cuireann tú iad ag bogadh

2. Legobheochan

- Nasc le STEM.
- An-tóir air na laethanta seo
- Éasca le bogadh agus suimiúil

3. Beochan íomhá ar íomhá

- An ceann traidisiúnta.
- An-éasca le hidirdhealú a dhéanamh
- Ealaíon go mór chun cinn

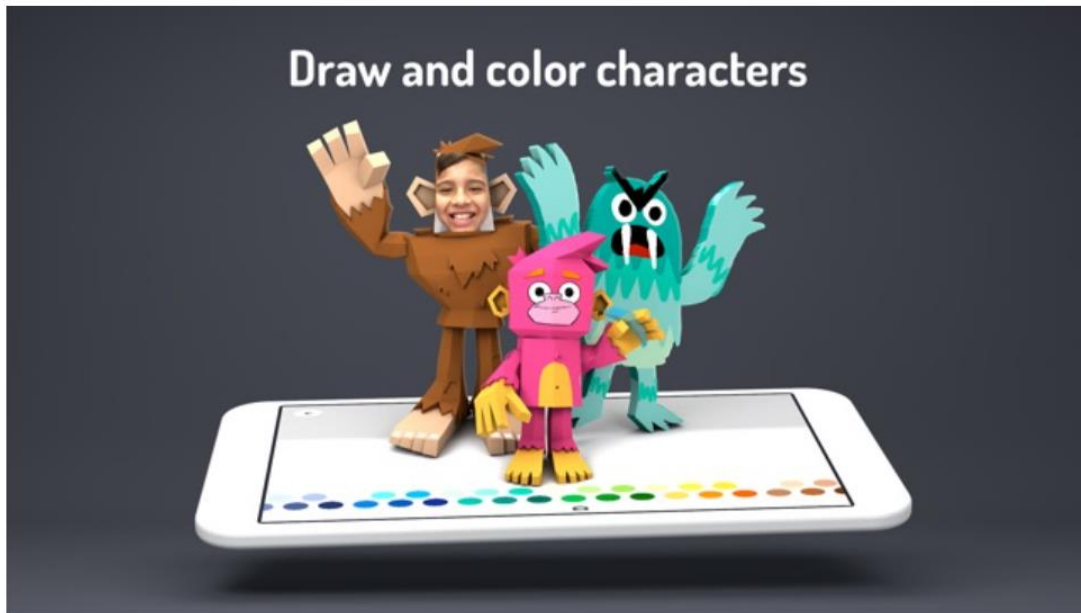
Bíonn script i gceist agus neart cainte istigh ann. Tá féinmheasúnú agus fadhbréiteach tríd. Tá Aip Stop Motion Studio a dhéanann an obair ar fad duit gan aon mhúineadh i ndáiríre. An-éasca le húsáid le páistí. Is obair é seo atá feiliúnach ó na Naíonáin go daoine fásta. Tá cúrsaí tríú leibhéal á ndéanamh agus mar sin is deis iontach é do pháistí triail a bhaint as. Ionntach le dul lena scéalta sóisialta, le seicheamhú, le hathchuimhne srl do dhaltaí a bhfuil riachtanais speisialta acu. Rogha eile ón scríbhneoireacht chun an brú a laghdú. Múinteoir fós in ann an fhoghlaím a mheas. Sciobtha le déanamh.

[Seo sampla duit](#)

7.8 Toontastic 3D

Is aip iontach í seo má tá tú ag iarraidh beochan a dhéanamh gan an tarraingt le peann luaidhe nó earraí a bhailiú. Tá an aip saor in aisce.

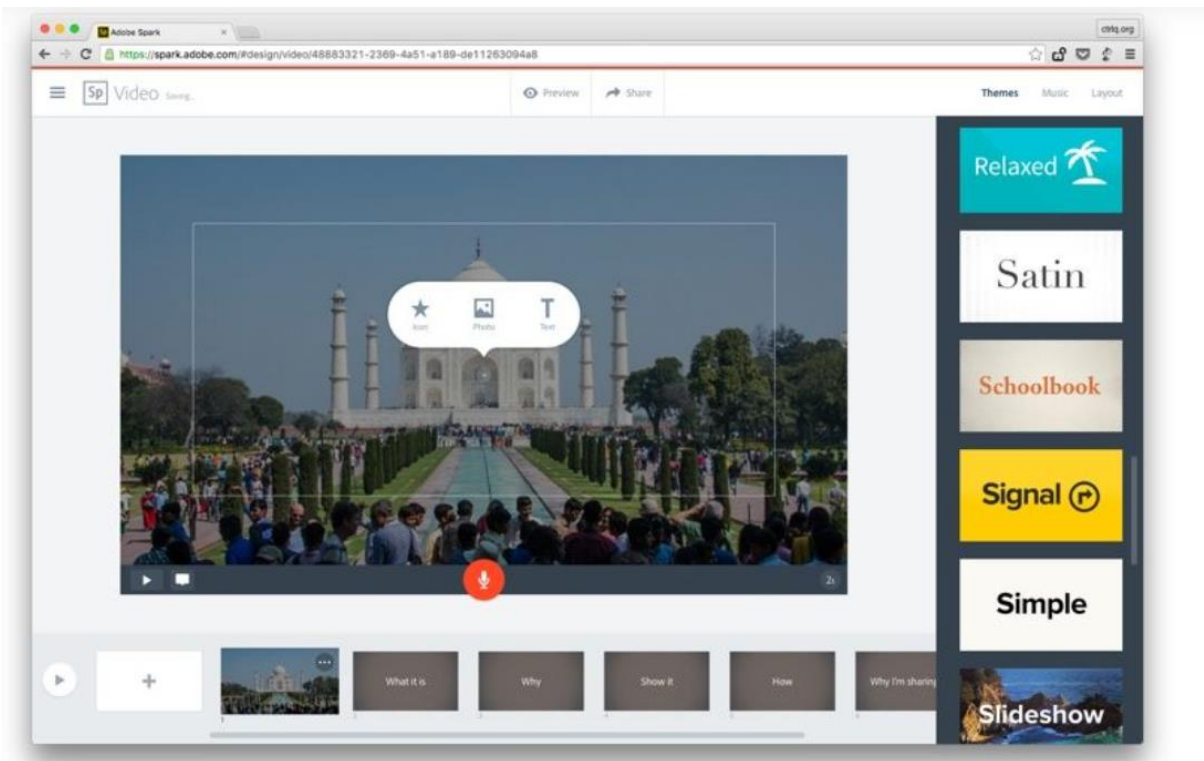
Tá gach uile rud déanta ar an aip le carachtair agus cúlraí réamhdhéanta. Bogann tú na carachtair thart timpeall le do mhéar.

Tá roghanna eile ann chun:

- carachtair a tharraingt
- cúlra a tharraingt
- grianghraf a ghlacadh agus a úsáid mar charachtair/chúlra
- grianghraf a ghlacadh d'éadan féin le húsáid ar charachtair eile

7.9 Adobe Spark Video

- Rogha eile in ionad PowerPoint a úsáid
- I bhfad níos fusa do pháistí
- Achoimre
- Ag baint úsáid as íomhánna/físeáin, abairtí, ceol agus obair ó bhéal
- Teimpléid ann do ghasúir
- Comhéadan álainn le scéalta sóisialta a chumadh, a fhorbairt agus a oibriú amach
- Bealach úr do na daltaí chun freagairt don téama – bealach gonta chun foghlaim a thaispeáint in ionad aiste a scríobh
- Mothú níos so-láimhsithe do na daltaí

Adobe Spark Video

7.10 Kahoot

Is cluiche measúnaithe é Kahoot atá ar fáil ar an idirlíon.

<http://www.kahoot.com>

Tríd an gcluiche, is féidir leat:

- Réamheolas a bhailiú
- Ábhar a mheas
- Botúin a chlárú
- Luas na bhfreagraí a fheiceáil
- Sprioc a thabhairt don dalta
- Atreisiú a dhéanamh ar an obair
- Obair ghrúpa a éascú
- Tuairimí a bhailiú
- Daoine a áireamh fiú mura bhfuil siad sa seomra
- Áis stáisiúin/ uile-ranga
- An-úsáideach le fáil amach go díreach céard a d'fhoghlaim siad
- Is féidir an brú ama a bhaint/a athrú
- Idirdealú: níos lú freagraí roghnacha. Grianghraif a úsáid

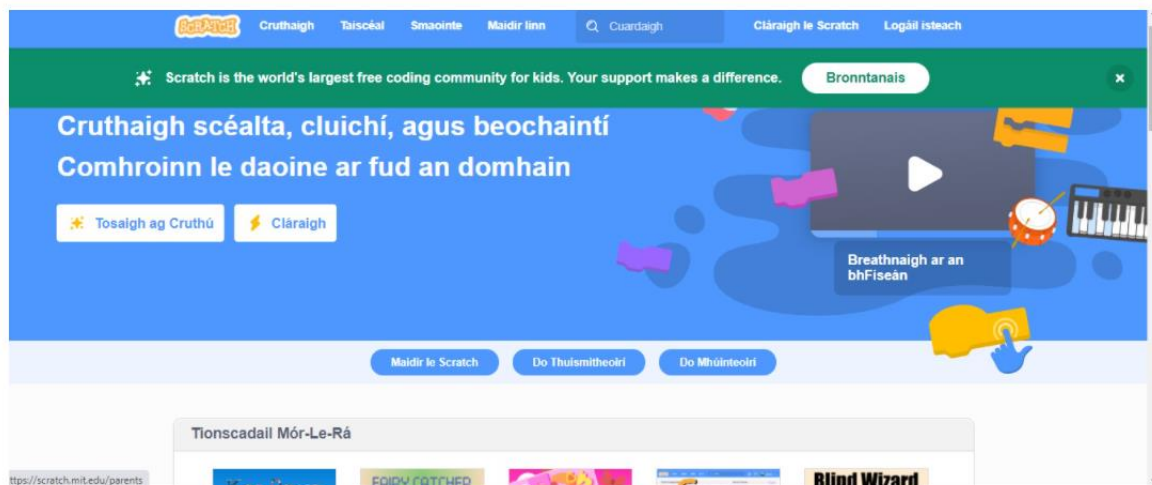
Sampla: Má tá an rang ag déanamh dealú sa cheacht Mata, agus má tá siad le dul ar aghaidh chuig dealú le hathainmniú an chéad lá eile, is féidir leat a chinntiú le Kahoot go bhfuil na gasúir réidh dó agus in ann é a dhéanamh taobh istigh d'am áirithe.

Nó is féidir leis an múinteoir oideachas speisialta/múinteoir ranga é a úsáid mar chonclúid ag deireadh ceachta - le fáil amach céard a rinne na daltaí i ngach grúpa sna stáisiúin agus cé atá in ann bogadh ar aghaidh go dtí an chéad chéim eile.

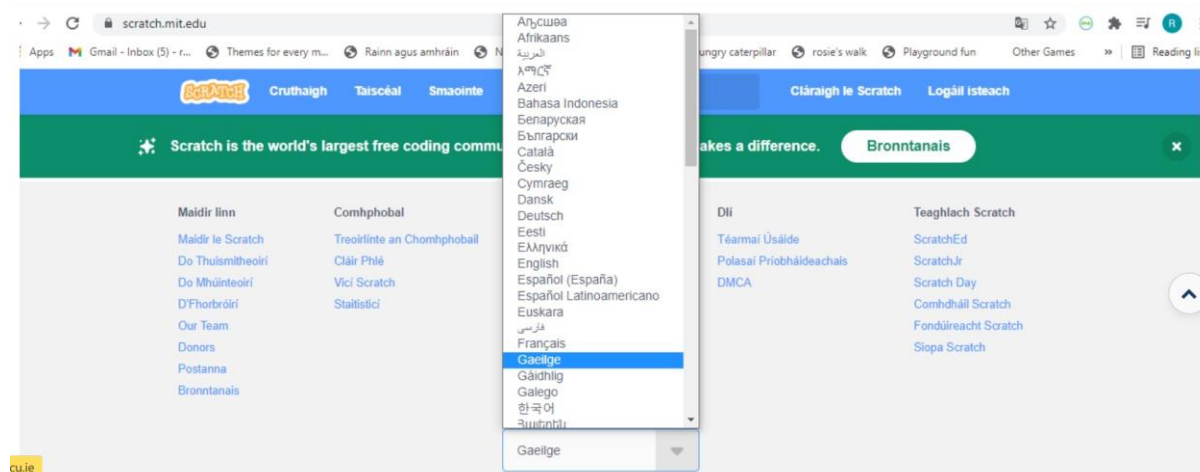
[Kahoot sa Rang](#)

7.11 Scratch - Códú

Tá Scratch ar fáil saor in aisce agus i nGaeilge.

Thíos ag bun an leathanaigh, tá rogha ann do na teangacha éagsúla, roghnaigh Gaeilge agus ar aghaidh leat.

Múineann sé an chaoi le códú.

Tá an-tóir air le gach uile ghasúr, ach go háirithe iad siúd a bhfuil riachtanais speisialta acu.

Bealach iontach chun iad a chur ag fadhbriteach.

Ceachtanna srl. ar fáil do mhúinteoirí agus do pháistí.

Ní gá do mhúinteoirí a bheith ina saineolaí!

Éasca le leanúint mar go bhfuil tú in ann an códú do gach uile chluiche/ghníomh a oscailt agus a fheiceáil.

<https://scratch.mit.edu/>

[Scratch agus Léitheoireacht](#)

[Scratch agus Scríbhneoireacht](#)

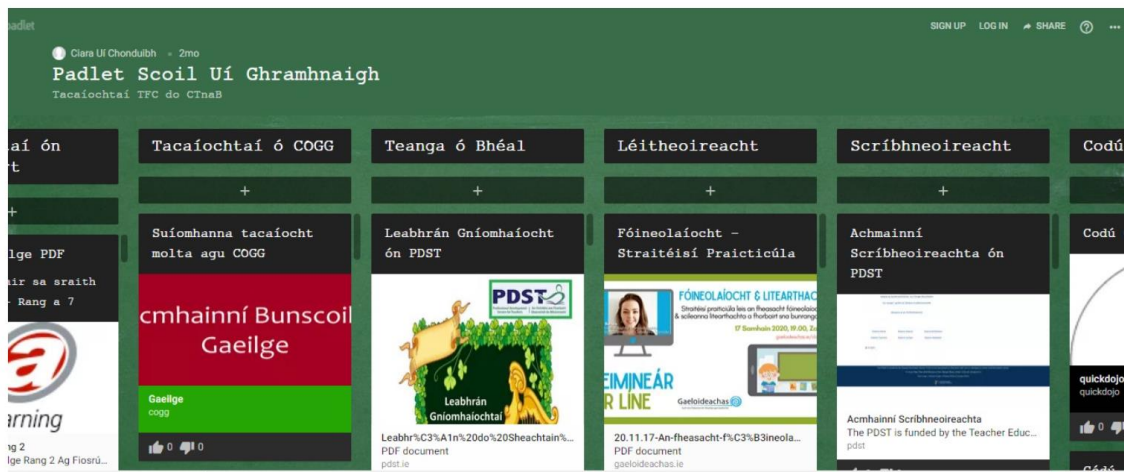
[Scratch le Litearthacht agus Uimhearthacht](#)

7.12 Padlet

Seo dhá Padlet atá curtha le chéile don TFC Ghaeilge le cur i bhfeidhm sa seomra ranga.

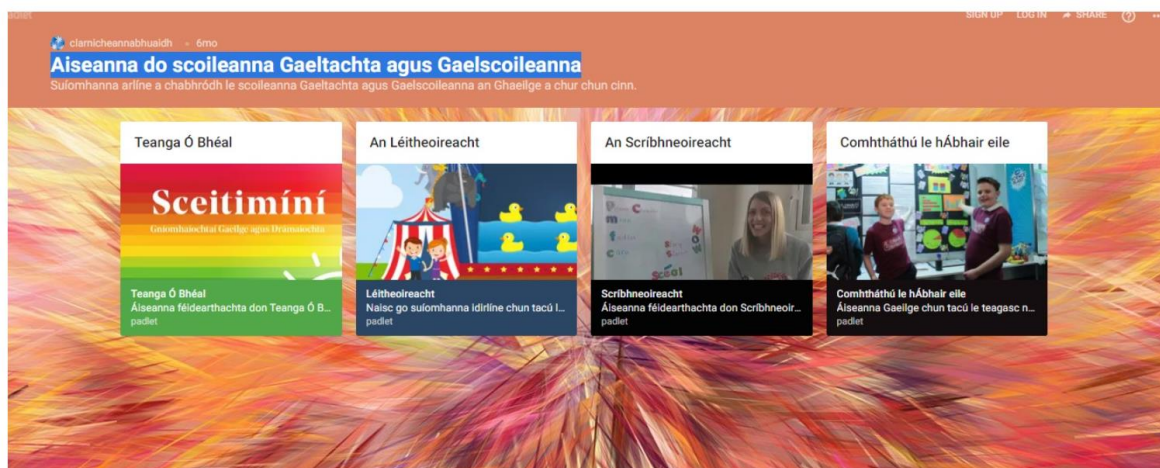
Tá ceann an Dr. [Ciara Uí Chonduibh](#) briste i bhfillteáin éagsúla a chlúdaíonn:

- Tacaíochtaí ón Tuaisceart
- Tacaíochtaí ó COGG
- Teanga ó Bhéal
- Léitheoireacht
- Scríbhneoireacht
- Codú Srl.

Tá ceann eile ag [Clár Ní Cheanabhuaidh](#) ón bPDST, áiseanna do scoileanna Gaeltachta agus Gaelscoileanna a chlúdaíonn:

- Teanga ó Bhéal
- Léitheoireacht
- Scríbhneoireacht
- Comhtháthú le hÁbhair Eile

Tá neart cinn eile amuigh ansin más maith leat dul ag cuardach!!

7.13 Féinmheastóireacht Scoile

Is áis foghlama í an TFC, agus mar sin, ní mhúintear go foirmiúil í.

Tá sí fite fuaite idir na ceachtanna agus mar chúnamh don teagasc agus don fhoghlaim a bhíonn ag dul ar aghaidh sna ranganna.

Tá na treoirlínte don Féinmheastóireacht Scoile ar fáil anseo:

<https://www.education.ie/ga/Foilseach%C3%A1in/Tuairisc%C3%AD-Cigireachta-Foilseach%C3%A1in/Tuarasc%C3%A1lacha-Treoir%C3%ADnte-Meas%C3%B3ireachta/Feinmeastoireacht-Scoile-Treoirlínte-2016-2020-Bunscoileanna.pdf>

Mar chuid de, bíonn scoileanna ag díriú isteach ar ábhar nó dhó chun barrfheabhas a chur ar a gcuid dea-chleachtas sa scoil.

Tá an Straitéis Dhigiteach do Scoileanna 2015-2020 ar fáil anseo:

<https://www.education.ie/ga/Foilseach%C3%A1in/Tuarasc%C3%A1lacha-Beartais/Straiteis-Dhigiteach-Do-Scoileanna-2015-2020-Plean-Gníomhaíochta-2017.pdf>

Cé go mbeidh ceann nua amach go luath, bhí an straitéis seo díreach ar nós an Féinmheastóireacht Scoile.

Mar sin, is féidir linn PRÓISEAS SÉ-CHÉIM NA FÉINMHEASTÓIREACHTA SCOILE a úsáid agus muid ag pleanáil don TFC sa scoil.

Fíor 2.1: PRÓISEAS SÉ-CHÉIM NA FÉINMHEASTÓIREACHTA SCOILE

1. *Aimsigh an Fócas:*

Céard atá uait? Níos mó deiseanna cainte a thabhairt do na gasúir chun an Ghaeilge a fheabhsú agus a chur chun cinn? An Ghaeilge a úsáid sa tacaíocht oideachas speisialta? Bailiúcháin de scéalta a chlúdaíonn an próiseas scríbhneoireachta a dhéanamh sa scoil?

2. *Fianaise a bhailiú:*

Céard atá agaibh? Cén sórt rudaí a bheadh úsáideach?

3. *Déan anailís agus déan breithiúnas:*

Cé na háiseanna TFC a chabhródh leat? Cén leibhéal ag a bhfuil na gasúir faoi láthair? An bhfuil múinteoirí in ann é a dhéanamh?

Roghnaigh rud nó dhó le cur i bhfeidhm ó thaobh na n-áiseanna chun an Ghaeilge a neartú/a chur chun cinn sna ranganna/i ranganna áirithe. Cén fhad a bheadh i gceist?

4. *Scriobh agus roinn tuairisc agus plean feabhsúcháin:*

É a phlé leis an bhfoireann. An bhfuil aon smaointe breise? Aon bhuarthaí? An bhfuil oiliúint i gceist?

5. *Cuir plean feabhsúcháin i bhfeidhm:*

Déan cinnte go bhfuil neart ama ann chun tabhairt faoi m.sh. téarma iomlán. Cruinniú leath bealaigh tríd le cinntiú go bhfuil tús curtha leis agus go bhfuil ag éirí go maith le daoine. Tuilleadh tacaíochta más gá.

6. *Déan monatóireacht ar ghníomhartha agus déan meastóireacht ar thionchar:*

Cén chaoi ar éirigh leis? Céard a dhéanfaidh muid anois?

7.14 Gníomhaíocht Foghlama

1. Roghnaigh ceann de na haipeanna idir Stop Motion Studio, Toontastic 3D nó iMovie/Filmora Go.
2. Déan scannán/beochan bheag (nóiméad nó mar sin)
3. Déan é/í a uaslódáil anseo leis an nasc ceamara.
4. Déan machnamh ar an méid a d'fhoghlaim tú sa mhodúl seo.

Scríobh 150-300 focail ag déanamh cur síos air - na féidearthachtaí, úsáid sa rang, deacrachtaí srl.

Ceisteanna Samplacha:

- Céard atá á dhéanamh ag do scoil faoi láthair?
- An mbeidh tú in ann aon cheann díobh a chur i bhfeidhm sa scoil?
- Céard iad na dúshláin chun é a chur i bhfeidhm?
- Cén chaoi a bheidh tú in ann iad a shárú?

Tagairtí agus Ábhar Léitheoireachta

- Adesope, O. O., Lavin, T., Thompson, T., & Ungerleider, C. (2011). Pedagogical strategies for teaching literacy to ESL immigrant students: A meta-analysis. *British Journal of Educational Psychology*, 81, 629–653.
- An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta (COGG) (2010). *Special Education Needs in Irish Medium Schools: All-Island Research on the Support and Training Needs of the Sector*. An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta: POBAL.
- Andrews, S. (2020). *The additional supports required by pupils with special educational needs in Irish-medium schools*. An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta. <https://www.cogg.ie/wp-content/uploads/Additional-supports...-2.pdf>
- Archambault, C., Mercer, S. H., Cheng, M. P., & Saqui, S. (2019). Lire en Français: Cross-Linguistic Effects of Reading Fluency Interventions in French Immersion Programs. *Canadian Journal of School Psychology*, 34(2), 113-132.
- Arthur-Kelly, M., Sigafos, J., Green, V., Mathisen, B., & Arthur-Kelly, R. (2009). Issues in the use of visual supports to promote communication in individuals with autism spectrum disorder. *Disability and rehabilitation*, 31(18), 1474-1486.
- Attwood, T. (2000). Strategies for improving the social integration of children with Asperger syndrome. *Autism*, 4(1), 85–100.
- August, D. E., & Shanahan, T. E. (2006). *Developing literacy in second-language learners: Report of the National Literacy Panel on Language-Minority Children and Youth*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Baker, S., Lesaux, N., Jayanthi, M., Dimino, J., Proctor, C. P., Morris, J., ... & Newman-Gonchar, R. (2014). Teaching Academic Content and Literacy to English Learners in Elementary and Middle School. IES Practice Guide. NCEE 2014-4012. *What Works Clearinghouse*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED544783.pdf>
- Banks, J., & McCoy, S. (2011). *A Study on the Prevalence of Special Educational Needs*. National Council for Special Education.
- Barnes, E. (2017). *Dyslexia Assessment and Reading Intervention for Pupils in Irish-Medium Education: Insights into Current Practice and Considerations for Improvement*. (Unpublished master's thesis). <https://www.cogg.ie/wp-content/uploads/Trachtas-WEB-VERSION.pdf>
- Barrett, M. (2016). *Doras Feasa Fiafraí: Exploring special educational needs provision and practices across Gaelscoileanna and Gaeltacht primary schools in the Republic of Ireland (Unpublished master's thesis)*. <http://www.cogg.ie/wp-content/uploads/doras-feas-fiafrai.pdf>
- Barrett, M., Kinsella, W. & Prendeville, P. (2019). Special educational needs in bilingual primary schools in the Republic of Ireland. *Irish Educational Studies*, 39(3), 273-295, doi: [10.1080/03323315.2019.1697946](https://doi.org/10.1080/03323315.2019.1697946)
- Belfast Education and Library Board [Bord Oideachais agus Leabharlainne Bhéal Feirste]. (2011) Fónaí na Gaeilge. BELB/An tÁisaonad.
- Below, J. L., Skinner, C. H., Fearing, J. Y., & Sorrell, C. A. (2010). Gender differences in early literacy: Analysis of kindergarten through fifth-grade dynamic indicators of basic early literacy skills probes. *School Psychology Review*, 39(2), 240-257.
- Benish, T. M., & Bramlett, R. K. (2011). Using social stories™ to decrease aggression and increase positive peer interactions in normally developing pre-school children. *Educational Psychology in Practice*, 27, 1–17.

- Berkowitz, T., Schaeffer, M. W., Maloney, E. A., Peterson, L., Gregor, C., Levine, S. C., & Beilock, S. L. (2015). Math at home adds up to achievement in school. *Science*, 350(6257), 196-198.
- Berninger, V. W., Nagy, W., Tanimoto, S., Thompson, R., & Abbott, R. D. (2015). Computer instruction in handwriting, spelling, and composing for students with specific learning disabilities in grades 4–9. *Computers & Education*, 81, 154–168.
- Bjekiü, D., Obradoviü, S. & Vupetiü, M. (2012). *Students with Disabilities in e-Environment: Psychological View*, 3rd eLearning Conference, September 27-28, 2012, Belgrade. Proceedings, (pp. 150-155), Belgrade Metropolitan University.
- Bjekiü, D., Obradoviü, S., Vupetiü, M. & Bojoviü, M. (2014). E-teacher in inclusive e-education for students with specific learning disabilities, *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 128(2014), 128-133.
- Boerma, T., & Blom, E. (2017). Assessment of bilingual children: What if testing both languages is not possible? *Journal of Communication Disorders*, 66, 65-76.
- Boucenna, S., Narzisi, A., Tilmont, E., Muratori, F., Pioggia, G., Cohen, D., & Chetouani, M. (2014). Interactive technologies for autistic children: A review. *Cognitive Computation*, 6(4), 722-740.
- Bournot-Trites, M. (2008). Fostering reading acquisition in French immersion. *Encyclopedia of language and literacy development*, 1-8.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Brillante, P. and Nemeth, K. N. (2017) "Teaching Emergent Bilingual Learners with Disabilities and Challenging Behaviors in Preschool," *Journal of Multilingual Education Research*, 7(5).
- Brooks, G. (2016). *What works for children and young people with literacy difficulties: The effectiveness of intervention schemes* (5th ed.). The Dyslexia-SpLD Trust.
<https://www.helenarkell.org.uk/documents/files/What-works-for-children-and-young-people-with-literacy-difficulties-5th-edition.pdf>
- Brownell, M. D. (2002). Musically adapted social stories to modify behaviors in students in autism: Four case studies. *Journal of Music Therapy*, 39(2), 117-144.
- Bruce, C. Edmundson, A., Coleman, M. (2003). Writing with voice: an investigation of the use of a voice recognition system as a writing aid for a man with aphasia. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 38(2), 131-148.
- Camilli, G., Vargas, S., & Yurecko, M. (2003). Teaching children to read: The fragile link between science & federal education policy. *Education policy analysis archives*, 11, 15.
- Carlisle, J. F. (2003). Morphology matters in learning to read: A commentary. *Reading Psychology*, 24(3-4), 291-322
- Carr, J. M. (2012). Does math achievement h'APP'en when iPads and game-based learning are incorporated into fifth-grade mathematics instruction? *Journal of Information Technology Education: Research*, 11(1), 269-286.
- Castro, D., Espinosa, L., & Paéz, M. (2011). Defining and measuring quality in early childhood practices that promote dual language learners' development and learning. In M. Zaslow, I. Martinez-Beck, K. Tout, & T. Halle (Eds.), *Quality measurement in early childhood settings* (pp. 257-280). Paul H. Brookes.
- Cheatham, G. A., Armstrong, J., & Santos, R. M. (2009). Y'all listenin'? Accessing children's dialects in preschool. *Young Exceptional Children*, 12(4), 2-14.
- Chiu, T.L., Liou, H.C., Yeh, Y. (2007). A study of web-based oral activities enhanced by automatic speech recognition for EFL college learning. *Computer Assisted Language Learning*, 20(3), 209-233.

- Clarke, V. and Braun, V. (2013b). *Successful qualitative research: A practical guide for beginners*. Sage.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2013). *Research methods in education*: Routledge.
- Comeau, L., Cormier, P., Grandmaison, É., & Lacroix, D. (1999). A longitudinal study of phonological processing skills in children learning to read in a second language. *Journal of Educational Psychology*, 91(1), 29.
- Cosgrove, J., McKeown, C., Travers, J., Lysaght, Z., Ní Bhroin, O., & Archer, P. (2014). *Educational experiences and outcomes for children with special educational needs: A secondary analysis of data from the Growing Up in Ireland Study (NCSE Research Report No. 17)*. Trim: National Council for Special Education.
- Couse, L. J., & Chen, D. W. (2010). A tablet computer for young children? Exploring its viability for early childhood education. *Journal of research on technology in education*, 43(1), 75-96.
- Creswell, J.W. and Plano Clark, V.L. (2011). *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (2nd ed.). Sage.
- Cullen, J., Richards, S. B., & Frank, C. L. (2008). Using software to enhance the writing skills of students with special needs. *Journal of Special Education Technology*, 23(2), 33-44.
- Dawson, K., Antonenko, P., Lane, H., & Zhu, J. (2018). Assistive Technologies to Support Students with Dyslexia. *TEACHING Exceptional Children*, 51 (3), 226 –239.
- De Courcy, M., & Burston, M. (2000). Learning mathematics through French in Australia. *Language and Education*, 14(2), 75-95.
- De Lamo White, C., & Jin, L. (2011). Evaluation of speech and language assessment approaches with bilingual children. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 46(6), 613-627.
- de Valenzuela, J. S., Bird, E. K., Parkington, K., Mirenda, P., Cain, K., MacLeod, A. A. N., & Segers, E. (2016). *Access to opportunities for bilingualism for individuals with developmental disabilities: Key informant interviews*. <https://doi-org.dcu.idm.oclc.org/10.1016/j.jcomdis.2016.05.005>
- Department of Education (DE). (2011). *Needs Assessment & Feasibility Study for the Development of High-Level Diagnostic Tools in Irish for Children with Special Educational Needs in the Irish Medium Sector*. <https://dera.ioe.ac.uk/14000/>
- Dettmer, S., Simpson, R. L., Smith Myles, B. & Ganz, J. (2000). The Use of Visual Supports to Facilitate Transitions of Students with Autism. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, (15), 163-169.
- Donlan, C. (2009). *The role of language in mathematical development: Typical and atypical pathways*. *Encyclopedia of language and literacy development* (pp. 1–7). Canadian Language and Literacy Research Network. <http://literacyencyclopedia.ca/pdfs/topic.php?topId=272>
- Donlan, C., Cowan, R., Newton, E. J., & Lloyd, D. (2007). The role of language in mathematical development: Evidence from children with specific language impairments. *Cognition*, 103, 23–33.
- Dörfler, T., Golke, S., & Artelt, C. (2009). Dynamic assessment and its potential for the assessment of reading competence. *Studies in Educational Evaluation*, 35(2-3), 77-82.
- Dowker, A. (2004). What works for children with mathematical difficulties? (Vol. 554). DfES Publications.
- Dowker, A. (2009). Use of derived fact strategies by children with mathematical difficulties. *Cognitive Development*, 24(4), 401-410.
- Dowker, A. (2017). Interventions for primary school children with difficulties in mathematics. *Advances in child development and behavior*, 53, 255-287.

- Dressler, C., & Kamil, M. L. (Collaborator). (2006). *First- and Second-Language Literacy*. In D. August & T. Shanahan (Eds.), *Developing literacy in second-language learners: Report of the National Literacy Panel on Language-Minority Children and Youth* (p. 197–238). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Driver, M. K., & Powell, S. R. (2017). Culturally and linguistically responsive schema intervention: Improving word problem solving for English language learners with mathematics d# difficulty. *Learning Disability Quarterly*, 40(1), 41-53.
- Durán, L. K., Hartzheim, D., Lund, E. M., Simonsmeier, V., & Kohlmeier, T. L. (2016). Bilingual and home language interventions with young dual language learners: A research synthesis. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 47(4), 347-371.
- Ebert, K. D., & Kohnert, K. (2016). Language learning impairment in sequential bilingual children. *Language Teaching*, 49(3), 301.
- Ebert, K. D., Kohnert, K., Pham, G., Disher, J. R., & Payesteh, B. (2014). Three treatments for bilingual children with primary language impairment: examining cross-linguistic and cross-domain effects. *Journal of speech, language, and hearing research : JSLHR*, 57(1), 172–186. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2013/12-0388\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2013/12-0388)).
- Educational Research Centre. (2020). *Drumcondra Early Numeracy Test*. <https://www.erc.ie/erc-paper-tests/early-screening-diagnostic-tests/drumcondra-tests-of-early-numeracy-dten/>
- Eivers, E., Gilleece, L., & Delaney, E. (2017). *Reading achievement in PIRLS 2016: Initial report for Ireland*. Educational Research Centre.
- Endler, M. (2008). *Predictors of early reading in a second language: The transfer of phonological processing skills and the implications for French immersion* (Doctoral dissertation, University of Toronto).
- Erdos, C., Genesee, F., Savage, R., & Haigh, C. (2014). Predicting risk for oral and written language learning difficulties in students educated in a second language. *Applied Psycholinguistics*, 35(2), 371.
- Erdos, C., Genesee, F., Savage, R., & Haigh, C. A. (2011). Individual differences in second language reading outcomes. *International Journal of Bilingualism*, 15(1), 3-25.
- Evmenova, A. S., Graff, H. J., Jerome, M. K., & Behrmann, M. M. (2010). Word prediction programs with phonetic spelling support: Performance comparisons and impact on journal writing for students with writing difficulties. *Learning Disabilities Research & Practice*, 25, 170–182. doi:10.1111/j.1540-5826.2010.00315.x
- Fani, T., & Rashtchi, M. (2015). Dynamic assessment of reading comprehension ability: Group or individualized. *Education Journal*, 4(6), 325-331.
- Fazio, B. B. (1994). The counting abilities of children with specific language impairment: A comparison of oral and gestural tasks. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 37, 358.
- Fazio, B. B. (1999). Arithmetic calculation, short-term memory, and language performance in children with specific language impairment: A 5-year follow-up. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 42, 420–431.
- Feng, L., & Sass, T. R. (2010). *What makes special education teachers special? Teacher training and achievement of students with disabilities* (Working Paper No. 49). Centre for Analysis of Longitudinal Data in Educational Research, Urban Institute.
- Figueredo, L. (2006). Using the known to chart the unknown: A review of first-language influence on the development of English-as-a-second-language spelling skill. *Reading and writing*, 19(8), 873-905.
- Flege, J. E. (1995). Second language speech learning: Theory, findings, and problems. *Speech perception and linguistic experience: Issues in cross-language research*, 92, 233-277.

- Foorman, B., Beyler, N., Borradaile, K., Coyne, M., Denton, C. A., Dimino, J., ... & Wissel, S. (2016). Foundational Skills to Support Reading for Understanding in Kindergarten through 3rd Grade. Educator's Practice Guide. NCEE 2016-4008. *What Works Clearinghouse*.
- Galuschka, K., Ise, E., Krick, K., & Schulte-Körne, G. (2014). Effectiveness of treatment approaches for children and adolescents with reading disabilities: a meta-analysis of randomized controlled trials. *PloS One*, 9(2), e89900.
- García, O., Makar, C., Starcevic, M., & Terry, A. (2011). The translanguaging of Latino kindergarteners. In K. Potowski & J. Rothman (Eds.), *Bilingual youth: Spanish in English-speaking societies* (pp. 33–56). John Benjamins.
- Gardner, T.J. (2008). Speech recognition for students with disabilities in writing. *Physical Disabilities: Education and Related Services*, 26(2), 43-53.
- Genesee, F. (1978). A longitudinal evaluation of an early immersion school program. *Canadian Journal of Education/Revue canadienne de l'éducation*, 31-50.
- Genesee, F., Geva, E., Dressler, C., & Kamil, M. L. (2006). *Synthesis: Cross-Linguistic Relationships*. In D. August & T. Shanahan (Eds.), *Developing literacy in second-language learners: Report of the National Literacy Panel on Language-Minority Children and Youth* (p. 153–174). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Geva, E. (2006). Learning to read in a second language: Research, implications, and recommendations for services. *Encyclopedia on early childhood development*, 1-12.
- Geva, E., & Clifton, S. (1994). The development of first and second language reading skills in early French immersion. *Canadian modern language review*, 50(4), 646-667.
- Geva, E., & Genesee, F. (2006). *First-Language Oral Proficiency and Second-Language Literacy*. In D. August & T. Shanahan (Eds.), *Developing literacy in second-language learners: Report of the National Literacy Panel on Language-Minority Children and Youth* (p. 185–195). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Geva, E., Wade-Woolley, L., & Shany, M. (1997). Development of reading efficiency in first and second language. *Scientific Studies of Reading*, 1(2), 119-144.
- Gillberg, C., & Coleman, M. (2000). *The biology of autistic syndromes*. London: MacKeith Press.
- Gilleece, L., Shiel, G., Clerkin, A., & Millar, D. (2012). *Measúnachtaí Náisiúnta 2010 ar léitheoireacht Bhéarla agus ar mhatamaitic i scoileanna a bhíonn ag teagasc trí mheán na Gaeilge. Príomhthuarascáil. /The 2010 National Assessments of English reading and mathematics in Irish-medium schools. Main report*. An Foras Taighde ar Oideachas.
- Goldenberg, C. (2008). Teaching English language learners: What the research does-and does not-say. *American Educator*, Summer, 8-44.
- Goodwin, A. P., & Ahn, S. (2010). A meta-analysis of morphological interventions: Effects on literacy achievement of children with literacy difficulties. *Annals of dyslexia*, 60(2), 183-208
- Gray, C. A., & Garand, J. D. (1993). Social stories: Improving responses of students with autism with accurate social information. *Focus on Autistic Behavior*, 8(1), 1–10.
- Gray, C. (2022). Carol Gray social stories. <https://carolgraysocialstories.com/workshops/>
- Grimm, A., & Schulz, P. (2014). Specific language impairment and early second language acquisition: The risk of over- and under- diagnosis. *Journal of Child Indicators Research*, 7(4), 821-841. <https://doi-org.dcu.idm.oclc.org/10.1007/s12187-013-9230-6>
- Hagiwara, T. & Myles, B. S. (1999). A multimedia social story intervention: Teaching skills to children with autism. *Focus an Autism and Other Developmental Disabilities*, 14(2), 82-95.
- Halsall, N. (1998). *French immersion: The success story told by research*. Alberta School Boards Association for Bilingual Education.

- Hammer, C. S., Detwiler, J. S., Detwiler, J., Blood, G. W., & Dean Qualls, C. (2004). *Speech–language pathologists’ training and confidence in serving Spanish–English bilingual children* <https://doi-org.dcu.idm.oclc.org/10.1016/j.jcomdis.2003.07.002>
- Harris, J., Forde, P., Archer, P., Nic Fhearaile, S., O Gorman, M. (2006). *Irish in Primary Schools: Long-term national trends in achievement*. Department of Education and Science.
- Herbert, M. (2010). *Finding new solutions for ELL assessments*.
<http://www.districtadministration.com/article/finding-new-solutions-ellassessments>
- Hersh, M. A. (2014). *Experiencing Mathematics: What do we do, when we do mathematics?* AMS.
- Hersh, M. A., & Leporini, B. (2013). An overview of accessibility and usability of educational games. In C. Gonzalez (Ed.), *Student usability in educational software and games: improving experiences* (pp. 1–40). IGI Global.
- Higgins, E. L., & Raskind, M. H. (2000). Speaking to read: A comparison of continuous vs. discrete speech recognition in the remediation of learning disabilities. *Journal of Special Education Technology*, 15, 19–30.
- Higgins, E.L., Raskind, M.H. (2004). Speech recognition-based and automaticity programs to help students with severe reading and spelling problems. *Annals of Dyslexia*, 54(2), 365–392.
- Holloway, D., Green, L., & Livingstone, S. (2013). *Zero to eight: Young children and their internet use*. LSE.
- Hromek, R., & Roffey, S. (2009). Promoting Social and Emotional Learning With Games: “It’s Fun and We Learn Things”. *Simulation & gaming*, 40(5), 626–644.
- Hubber, P. J., Outhwaite, L. A., Chigeda, A., McGrath, S., Hodgen, J., & Pitchford, N. J. (2016). Should touch screen tablets be used to improve educational outcomes in primary school children in developing countries? *Frontiers in Psychology*, 7, 839
- Hufferd-Ackles, K., Fuson, K. C., & Sherin, M. G. (2004). Describing levels and components of a math-talk learning community. *Journal for research in mathematics education*, 81–116.
- Huriyah, S. (2018). Using ICT Programs to Support Students with Dyslexia in Acquiring Literacy. *ETERNAL (English Teaching Journal)*, 9(2).
- Ijalba, E. (2016). Hispanic immigrant mothers of young children with autism spectrum disorders: How do they understand and cope with autism? *American Journal of Speech-language Pathology*, 25(2), 200–213.
- Inal, Y., & Cagiltay, K. (2007). Flow experiences of children in an interactive social game environment. *British Journal of Educational Technology*, 38(3), 455–464.
- Irish Association of Speech and Language Therapists (IASLT). (2016). *Guidelines for Speech and Language Therapists working with Linguistically Diverse Service Users*.
www.iaslt.ie
- Israelson, M. H. (2015). The app map: A tool for systematic evaluation of apps for early literacy learning. *The Reading Teacher*, 69(3), 339–349.
- Jared, D., Cormier, P., Levy, B. A., & Wade-Woolley, L. (2011). Early predictors of biliteracy development in children in French immersion: A 4-year longitudinal study. *Journal of educational psychology*, 103(1), 119.
- Johnston, R. S., McGeown, S., & Watson, J. E. (2012). Long-term effects of synthetic versus analytic phonics teaching on the reading and spelling ability of 10 year old boys and girls. *Reading and Writing*, 25(6), 1365–1384.
- Jordaan, H. (2008). Clinical intervention for bilingual children: An international survey. *Folia Phoniatica Et Logopaedica*, 60(2), 97–105.
- Kamil, M. L., Borman, G. D., Dole, J., Kral, C. C., Salinger, T., & Torgesen, J. (2008). *Improving Adolescent Literacy: Effective Classroom and Intervention Practices*. IES Practice Guide.

- NCEE 2008-4027. *National Center for Education Evaluation and Regional Assistance*.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED502398.pdf>
- Kapantzoglou, M., Restrepo, M. A., & Thompson, M. S. (2012). Dynamic assessment of word learning skills: Identifying language impairment in bilingual children. *Lang Speech Hear Serv Sch*, 43(1), 81-96. doi: 10.1044/0161-1461(2011/10-0095).
- Katz, L., & Frost, R. (1992). The reading process is different for different orthographies: The orthographic depth hypothesis. In *Advances in psychology* (Vol. 94, pp. 67-84). North-Holland.
- Keep, L. (1993). *French immersion attrition: Implications for model building* (Unpublished doctoral dissertation). University of Alberta, Edmonton, Canada.
- Kohnert, K. & Derr, A. (2012). Language intervention with bilingual children. In B. Goldstein, (Ed.) *Bilingual language development and disorders in Spanish-English speakers* (2nd ed.; pp. 315-343). Baltimore, MD: Brookes.
- Kohnert, K. (2010). Bilingual children with primary language impairment: Issues, evidence and implications for clinical actions. *Journal of communication disorders*, 43(6), 456-473.
- Kong, J. E., & Swanson, H. L. (2019). The effects of a paraphrasing intervention on word problem-solving accuracy of English learners at risk of mathematic disabilities. *Learning Disability Quarterly*, 42(2), 92-104.
- Koorland, M. A., Edwards, B. J., & Doak, P. (1996). Evaluating a Systematic Keyboarding Strategy with Learning Disabilities. *Computers in the Schools*, 12(3), 13-20.
- Kucirkova, N. (2014). iPads in early education: Separating assumptions and evidence. *Frontiers in Psychology*. 5. doi:10.3389/fpsyg.2014.00715.
- Kwon, J., & Lee, Y. (2016). Serious games for the job training of persons with developmental disabilities. *Computers & Education*, 95, 328–339.
- Lämsä, J., Hämäläinen, R., Aro, M., Koskimaa, R., & Äyrämö, S.-M. (2018). Games for enhancing basic reading and maths skills: A systematic review of educational game design in supporting learning by people with learning disabilities. *British Journal of Educational Technology*, 49(4), 596-607. doi:10.1111/bjet.12639
- Letts, C., Pert, S., Czaplewska, E., Ashton, E., Benson, K., Preston, E., ... & Jack, C. (2020, November). Working with bilingual children at risk of developmental language disorder: adapting assessment and intervention for the nursery-aged bilingual child. In *NALDIC 28 Conference 2020: Multilingual Britain: Successes, challenges and future directions*.
https://www.research.manchester.ac.uk/portal/files/182684499/NALDIC_2020_V3_4.pdf
- Li, Q., & Ma, X. (2010). A meta-analysis of the effects of computer technology on school students' mathematics learning. *Educational Psychology Review*, 22(3), 215-243.
- Lindahl, M. G., & Folkesson, A. M. (2012). ICT in preschool: friend or foe? The significance of norms in a changing practice. *International Journal of Early Years Education*, 20(4), 422-436.
- Lindsay, G., Dockrell, J., Law, J., & Roulstone, S. (2012). *Better communication research programme: Improving provision for children and young people with speech, language and communication needs*. London: DfE.
- Lonigan, C. J., & Shanahan, T. (2010). Developing early literacy skills: Things we know we know and things we know we don't know. *Educational Researcher*, 39(4), 340-346.
- Lorimer, P. A., Simpson, R. L., Myles, B. S., & Ganz, J. B. (2002). The use of social stories as a preventative behavioral intervention in a home setting with a child with autism. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 4, 53–60.

- Mac Donnacha, S., Ní Chualáin, F., Ní Shéaghdha, A. & Ní Mhainín, T. (2005). *Staid Reatha na Scoileanna Gaeltachta*. An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta (COGG)
- MacArthur, C.A. (2009). Reflections on research on writing and technology for struggling writers. *Learning Disabilities Research & Practice*, 24(2), 93-103.
- McArthur, G., Sheehan, Y., Badcock, N. A., Francis, D. A., Wang, H. C., Kohnen, S., ... & Castles, A. (2018). Phonics training for English-speaking poor readers. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (11).
- MacCoubrey, S. J., Wade-Woolley, L., & Kirby, J. R. (2003). A phonemic awareness intervention for at-risk second language readers in French immersion. *Unpublished master's thesis*. Queen's University, Ontario, Canada.
- MacCoubrey, S., Wade-Woolley, L., Klinger, D., & Kirby, J. (2004). Early identification of at-risk L2 readers. *Canadian Modern Language Review*, 61(1), 11-29.
- Magliaro, S. G., Lockee, B. B., & Burton, J. K. (2005). Direct instruction revisited: A key model for instructional technology. *Educational technology research and development*, 53(4), 41-55.
- May, S. (Ed.). (2013). *The multilingual turn: Implications for SLA, TESOL, and bilingual education*. Routledge.
- May, S., Hill, R., & Tiakiwai, S. (2009). *Bilingual Education in Aotearoa/New Zealand Key findings from Bilingual/Immersion Education: Indicators of Good Practice*. New Zealand: Ministry of Education. https://thehub.sia.govt.nz/assets/documents/41343_Bilingual_0.pdf
- Mayer, R. E. (2005). Introduction to Multimedia Learning. In R. E. Mayer (ed.), *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning* (pp. 1–16). Cambridge University Press.
- Mazzocco, M. (2009). Cognitive processes underlying numeracy. *Encyclopedia of Language and Literacy Development* (pp. 1–11). London, ON: Canadian Language and Literacy Research Network. <http://www.literacyencyclopedia.ca/pdfs/topic.php?topId=285>
- McGill, R. J., Baker, D., & Busse, R. T. (2015). Social Story™ interventions for decreasing challenging behaviours: a single-case meta-analysis 1995–2012. *Educational Psychology in Practice*, 31(1), 21-42.
- McGill, Ryan & Kami, Diana & Busse, R.. (2015). Social Story™ Interventions for Decreasing Challenging Behaviours: A Single-Case Meta-Analysis 1995–2012. *Educational Psychology in Practice*. 31. 10.1080/02667363.2014.975785.
- McIntosh, K., Reinke, W. M., Kelm, J. L., & Sadler, C. A. (2013). Gender differences in reading skill and problem behavior in elementary school. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 15(1), 51-60.
- McLeod, S., & Verdon, S. (2014). A review of 30 speech assessments in 19 languages other than English. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 23(4), 708-723.
- McMahon, D. (2020). Maths Apps – Middle & Senior Classes - iCurriculum – Integrating Technology & Curriculum. PDST. <https://www.pdst.ie/sites/default/files/Maths%20Apps%20iCurriculum.pdf>
- McWilliam, R. A. (2010). *Routines based early intervention: Supporting young children with special needs and their families*. Brookes.
- Melby-Lervåg, M., & Lervåg, A. (2012). Oral language skills moderate non-word repetition skills in children with dyslexia: A meta-analysis of the role of non-word repetition skills in dyslexia. *Scientific Studies of Reading*, 16(1), 1-34.
- Mitchell, P., Parsons, S., & Leonard, A. (2007). Using virtual environments for teaching social understanding to 6 adolescents with autistic spectrum disorders. *Journal of autism and developmental disorders*, 37(3), 589-600.

- Moschkovich, J. (1999). Supporting the participation of English language learners in mathematical discussions. *For the learning of mathematics*, 19(1), 11-19.
- Murphy, D., & Travers, J. (2012). Including young bilingual learners in the assessment process: A study of appropriate early literacy assessment utilising both languages of children in a Gaelscoil. *Special and inclusive education: A research perspective*, 167-184.
- Mutki, N. A. & Hwa, S. P. (2004). Malaysian Perspective: Designing interactive multimedia learning environment for moral values education. *Educational Technology & Society*, 7(4), 143-152.
- National Behavioural Support Service (NBSS). (2013). *Social and Emotional Literacy Programmes and Resources Information*.
https://www.nbss.ie/sites/default/files/publications/emotional_lit_resources_proofed_cu.pdf
- National Behavioural Support Service (NBSS). (2014). *The Vocabulary Enrichment Programme: An Intervention to Improve Vocabulary Skills with First Year Students*.
https://www.nbss.ie/sites/default/files/publications/vocabulary_enrichment_programme_research_report.pdf
- National Behavioural Support Service (NBSS). (n.d.). *Learning Environment Checklist*.
https://www.nbss.ie/sites/default/files/publications/nbss_learning_behaviour_checklist lec.pdf
- National Council for Curriculum and Assessment (NCCA). (2019). *Language Curriculum*.
<https://www.curriculumonline.ie/Primary/Curriculum-Areas/Primary-Language/>
- National Council for Curriculum and Assessment (NCCA). (2014a). *Research Report 17: Mathematics in Early Childhood and Primary Education (3–8 years) Definitions, Theories, Development and Progression*.
https://ncca.ie/en/resources/ncca_research_report_17
- National Council for Curriculum and Assessment (NCCA). (2014b). *Research Report 18: Mathematics in Early Childhood and Primary Education (3-8 years) Teaching and Learning*. https://ncca.ie/en/resources/ncca_research_report_18
- National Council for Curriculum and Assessment. (2007). *Language and Literacy in Irish-Medium Primary Schools: supporting school policy and practice*.
www.ncca.ie/uploadedfiles/publications/LL_Supporting_school_policy.pdf
- National Council for Special Education (NCSE). (n.d.) *The Friends Programme*.
<https://assets.gov.ie/41216/fc1f9f7ae6df4749924eea240b9f3b98.pdf>
- National Council for Special Education (NCSE). (2021). *Speech Language and Communication*.
<https://www.nbss.ie/interventions-and-projects/behaviour-for-learning/speech-language-and-communication>
- National Council for Special Education (NCSE). (2022). *For Teachers*. <https://ncse.ie/for-teachers>
- National Educational Psychological Service. (2007). *Special Educational Needs. A Continuum of Support: A Resource Pack for Teachers*.
<https://assets.gov.ie/40645/20f442fa414940f894506ed717d7f635.pdf>
- National Educational Psychological Service. (2015a). *Children with Language Difficulties in Primary School Teacher Guidelines & Strategies for In-Class Support*.
<https://assets.gov.ie/41296/283e60e2a902464bb684e8faaa007267.pdf>
- National Educational Psychological Service. (2015b). *Classroom Support for Students with Language Difficulties (Post-Primary) Tips for Teachers*.
<https://assets.gov.ie/41292/a390ed6c8dc04e8a9e3ed0e830c1f663.pdf>
- National Educational Psychological Service. (2019). *Effective Interventions for Struggling Readers*. <https://www.education.ie/en/Publications/Education-Reports/Effective-Interventions-for-Struggling-Readers-A-Good-Practice-Guide-for-Teachers.pdf>

- National Educational Psychological Service (NEPS). (2020). *A good practice guide for teachers*. <https://www.gov.ie/en/publication/430cc-maths-support-2020/>
- National Reading Panel (US), National Institute of Child Health, & Human Development (US). (2000). *Teaching children to read: An evidence-based assessment of the scientific research literature on reading and its implications for reading instruction: Reports of the subgroups*. National Institute of Child Health and Human Development, National Institutes of Health.
- Ní Bhaoill, M., & Duibhir, Ó. P. (2004). *Tús na léitheoireachta i scoileanna Gaeltachta agus lán-Ghaeilge*. COGG.
- Ní Chiaruáin, M. (2009). *An Examination of How Children with Dyslexia Experience Reading in Two Languages in a Gaelscoil*. Unpublished thesis, St. Patrick's College, Dublin City University. <https://www.cogg.ie/wp-content/uploads/mairead-ni-chiaruain-1.pdf>
- Ní Chinnéide, D. (2009). *The Special Educational Needs of Bilingual (Irish-English) Children*, 52. POBAL, Education and Training. https://dera.ioe.ac.uk/11010/7/de1_09_83755_special_needs_of_bilingual_children_research_report_final_version_Redacted.pdf
- Nic Aindriú, S., Ó Duibhir, P., & Travers, J. (2020). The prevalence and types of special educational needs in Irish immersion primary schools in the Republic of Ireland, *European Journal of Special Needs Education*. <https://doi.org/10.1080/08856257.2020.1732109>
- Nic Aindriú, S., & Duibhir, P., & Travers, J. (2021). A Survey of Assessment and Additional Teaching Support in Irish Immersion Education. *Languages*, 6(62). <https://doi.org/10.3390/languages6020062>.
- Nic Gabhann, D. (2008). *Survey of Special Education Needs in Gaelscoileanna, 2006-2007* Unpublished Masters' thesis.
- Ó Duibhir, P., NigUidhir, G., Ó Cathalláin, S., Ní Thuairisg, L. & Cosgrove, J. (2015). *Anailís ar mhúnlaí soláthair Gaelscolaíochta (Tuairisc Taighde)*. An Coiste Seasta Thuaidh Theas ar Ghaeloideachas.
- O'Halloran, K.L. (2005). *Mathematical discourse: Language, symbolism, and visual images*. Continuum.
- O'Toole, C., & Hickey, T. M. (2013). Diagnosing language impairment in bilinguals: Professional experience and perception. *Child Language Teaching and Therapy*, 29(1), 91-109.
- O'Toole, Ciara, and Tina M. Hickey. (2017) Bilingual language acquisition in a minority context: using the Irish–English Communicative Development Inventory to track acquisition of an endangered language. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* 20(2), 146-162.
- Orosco, M. J. (2013). The Development of a Math Strategy in Spanish for Latino English Language Learners at Risk for Math Disabilities. *International Journal for Research in Learning Disabilities*, 1(2), 86-109.
- Orosco, M. J. (2014a). Word problem strategy for Latino English language learners at risk for math disabilities. *Learning Disability Quarterly*, 37(1), 45-53.
- Orosco, M. J. (2014b). A math intervention for third grade Latino English language learners at risk for math disabilities. *Exceptionality*, 22(4), 205-225.
- Outhwaite, L. A., Faulder, M., Gulliford, A., & Pitchford, N. J. (2019). Raising early achievement in math with interactive apps: A randomized control trial. *Journal of Educational Psychology*, 111(2), 284.
- Outhwaite, L. A., Gulliford, A., & Pitchford, N. J. (2017). Closing the gap: efficacy of a tablet intervention to support the development of early mathematical skills in UK primary school children. *Computers & Education*, 108, 43-58.

- Outhwaite, L. A., Gulliford, A., & Pitchford, N. J. (2020). Language counts when learning mathematics with interactive apps. *British Journal of Educational Technology*. <https://bera-journals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/bjet.12912>
- Paradis, J. (2010). M The interface between bilingual development and specific language impairment. *Applied Psycholinguistics*, 31(2), 227-252.
- Paradis, J. (2011). Individual differences in child English second language acquisition: Comparing child-internal and child external factors. *Linguistic Approaches to Bilingualism*, 1, 213–237.
- Paradis, J., Emmerzael, K., & Duncan, T. S. (2010). *Assessment of English language learners: Using parent report on first language development*, 43(6), 474–497.
- Paradis, J., Schneider, P., & Duncan, T. S. (2013). Discriminating children with language impairment among English-language learners from diverse first-language backgrounds. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research (Online)*, 56(3), 971-981.
- Parr, M. (2013). Text-to-speech technology as inclusive reading practice: Changing perspectives, overcoming barriers. *Learning Landscapes*, 6, 303–322.
- Parsons, C. E., & Lyddy, F. (2009). Early reading strategies in Irish and English: Evidence from error types. *Reading in a Foreign Language*, 21(1), 22.
- Parsons, C. E., & Lyddy, F. (2016). A longitudinal study of early reading development in two languages: comparing literacy outcomes in Irish immersion, English medium and Gaeltacht schools. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 19(5), 511-529.
- Patterson, J. L., Rodríguez, B. L., & Dale, P. S. (2020). Dynamic Assessment Language Tasks and the Prediction of Performance on Year-End Language Skills in Preschool Dual Language Learners. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 29(3), 1226-1240.
- Place, S., & Hoff, E. (2011). Properties of dual language exposure that influence 2-year-olds' bilingual proficiency. *Child development*, 82(6), 1834-1849.
- Peña, E., & Iglesias, A. (1992). The application of dynamic methods to language assessment: A nonbiased procedure. *The Journal of Special Education*, 26(3), 269-280.
- Pert, S., & Letts, C. (2001). Developing an expressive language assessment for children in Rochdale with a Pakistani heritage background. *Child Language Teaching and Therapy*, 19, 268-289.
- Pert, S., & Letts, C. (2006). Codeswitching in Mirpuri speaking Pakistani heritage preschool children: Bilingual language acquisition. *International Journal of Bilingualism*, 10(3), 349-374.
- Petersen, D. B., Allen, M. M., & Spencer, T. D. (2016). Predicting reading difficulty in first grade using dynamic assessment of decoding in early kindergarten: A large-scale longitudinal study. *Journal of Learning Disabilities*, 49(2), 200-215.
- Pitchford, N. J. (2015). Development of early mathematical skills with a tablet intervention: a randomized control trial in Malawi. *Frontiers in psychology*, 6, 485.
- Pitchford, N. J., Chigeda, A., & Hubber, P. J. (2019). Interactive apps prevent gender discrepancies in early-grade mathematics in a low-income country in sub-Saharan Africa. *Developmental Science*, 22(5), e12864.
- Pitchford, N. J., Kamchedzera, E., Hubber, P. J., & Chigeda, A. L. (2018). Interactive apps promote learning of basic mathematics in children with special educational needs and disabilities. *Frontiers in Psychology*, 9. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00262>
- Politi-Georgousi, S., & Drigas, A. (2020). *Mobile Applications, An Emerging Powerful Tool for Dyslexia Screening and Intervention: A Systematic Literature Review*.

- Professional Development Support Service (PDST). (n.d). *Five Components of Effective Oral Language Instruction*.
<https://pdst.ie/sites/default/files/Oral%20Language%20Booklet%20PDF.pdf>
- Puig, V. (2010). Are early intervention services replacing home languages and cultures “at risk”? *Early Childhood Research and Practice*, 12(1), 1-19.
- Rao, S. M. & Gage, B. (2006). Learning through seeing and doing: Visual supports for children with autism. *Teaching Exceptional Children*, 38(6), 26-33.
- Rasanen, P., Salminen, J., Wilson, A. J., Aunio, P., & Dehaene, S. (2009). Computer-assisted interventions for children with low numeracy skills. *Cognitive Development*, 24, 450–472.
- Rello, L., Saggion, H., & Baeza-Yates, R. (2014). Keyword highlighting improves comprehension for people with dyslexia. In *Proceedings of the 3rd Workshop on Predicting and Improving Text Readability for Target Reader Populations (PITR)* (pp. 30-37).
- Restrepo, M. A. (1998). Identifiers of predominantly Spanish-speaking children with language impairment. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 41(6), 1398-411.
- Rhodes, C. (2014). Do social stories help to decrease disruptive behavior in children with autism spectrum disorders? A review of published literature. *Journal of Intellectual Disabilities*, 18, 35–50.
- Ríordáin, M. N., & O'Donoghue, J. (2009). The relationship between performance on mathematical word problems and language proficiency for students learning through the medium of Irish. *Educational Studies in Mathematics*, 71(1), 43-64.
- Roberts, M.Y., & Kaiser, A. P. (2011). The effectiveness of parent-implemented language interventions: A meta-analysis. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 20, 180–99.
- Roberts, T. A. (2008). Home storybook reading in primary or second language with preschool children: Evidence of equal effectiveness for second-language vocabulary acquisition. *Reading Research Quarterly*, 43, 103–130. <https://doi.org/10.1598/rrq.43.2.1>
- Robson, C. & McCartan, K. (2016). *Real World Research: A resource for users of social research in applied settings*. Wiley.
- Roinn Oideachais agus Eolaíochta. (2011). Litearthacht agus uimhearthacht don fhoghlaim agus don saol. <https://assets.gov.ie/24521/851bd6974acd49749ede08f65fab96d0.pdf>
- Royal College of Speech and Language Therapists. (2006). *Communicating Quality Three*. www.rcslt.org
- Rutherford, M., Lahood-Kullberg, B., Baxter, J., Johnston, L., & Cebula, K. (2020). Pupils' views on visual timetables and labels in mainstream primary classrooms. *Good Autism Practice (GAP)*, 21(2), 11-22.
- Sani-Bozkurt, S., Vuran, S., & Akbulut, Y. (2017). Design and Use of Interactive Social Stories for Children with Autism Spectrum Disorder (ASD). *Contemporary Educational Technology*, 8, 1-25.
- Sansosti, F. J., & Powell-Smith, K. A. (2008). Using computer-presented social stories and video models to increase the social communication skills of children with high-functioning autism spectrum disorders. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 10(3), 162-178.
- Schacter, J., & Jo, B. (2016). Improving low-income pre-schoolers maths achievement with Maths Shelf, a preschool tablet computer curriculum. *Computers in Human Behavior*, 55, 223–229.
- Schacter, J., & Jo, B. (2017). Improving preschoolers' mathematics achievement with tablets: a randomized controlled trial. *Mathematics Education Research Journal*, 29(3).

- Schneider, W., Roth, E., & Ennemoser, M. (2000). Training phonological skills and letter knowledge in children at risk for dyslexia: A comparison of three kindergarten intervention programs. *Journal of Educational Psychology*, 92(2), 284.
- Schneps, M. H., Chen, C., Pomplun, M., Wang, J., Crosby, A., & Kent, K. (2016). Re-inventing reading: Rapid multi-channel processing of language accelerates reading. *Journal of Vision*, 16, 462. doi:10.1167/16.12.462
- Schneps, M. H., Thomson, J. M., Chen, C., Sonnert, G., & Pomplun, M. (2013). E-readers are more effective than paper for some with dyslexia. *PloS One*, 8(9), e75634.
- Sénéchal, M. & Young, L. (2008). The effect of family literacy interventions on children's acquisition of reading from kindergarten to grade 3: A meta-analytic review. *Review of Educational Research*, 78, 880–907.
- Seymour, P. H., Aro, M., Erskine, J. M., & Cost, A. (2003). Foundation literacy acquisition in European orthographies. *British Journal of Psychology*, 94, 143-174.
- Sfard, A. (2007). When the rules of discourse change, but nobody tells you: Making sense of mathematics learning from a communitive standpoint. *The journal of the learning sciences*, 16(4), 565-613.
- Sharp, E., & Shih Dennis, M. (2017). Model drawing strategy for fraction word problem solving of fourth-grade students with learning disabilities. *Remedial and Special Education*, 38(3), 181-192.
- Shukla-Mehta, S., Miller, T., & Callahan, K. J. (2010). Evaluating the effectiveness of video instruction on social and communication skills training for children with autism spectrum disorders: A review of the literature. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 25(1), 23-36.
- Simmons, D. C., Coyne, M. D., Kwok, O. M., McDonagh, S., Harn, B. A., & Kame'enui, E. J. (2008). Indexing response to intervention: A longitudinal study of reading risk from kindergarten through third grade. *Journal of Learning Disabilities*, 41(2), 158-173.
- Singleton, C. (2009). Intervention for dyslexia. *A review of published evidence on the impact of specialist dyslexia teaching*.
https://www.4d.org.nz/school/dyslexia_intervention_research.pdf
- Slavin, R. E., & Lake, C. (2008). Effective programs in elementary mathematics: A best-evidence synthesis. *Review of educational research*, 78(3), 427-515.
- Snowling, M. J., & Hulme, C. (2011). Evidence-based interventions for reading and language difficulties: creating a virtuous circle. *The British journal of educational psychology*, 81(Pt 1), 1–23. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8279.2010.02014.x>
- Spriggs, A. D., Mims, P. J., van Dijk, W., & Knight, V. F. (2017). Examination of the evidence base for using visual activity schedules with students with intellectual disability. *The Journal of Special Education*, 51(1), 14-26.
- Stenson, N. and Hickey, T. M. (2014) In defense of decoding. *Journal of Celtic Language Learning*, 18, 11-4.
- Swanson, H. L., Kong, J. E., & Petcu, S. D. (2019). Individual differences in math problem solving and executive processing among emerging bilingual children. *Journal of experimental child psychology*, 187, 104653.
- Tabors, P. (2008). *One child, two languages* (2nd ed.). Brookes.
- Tedick, D. & Cammarata, L. (2012). Content and Language Integration in K-12 Contexts: Student Outcomes, Teacher Practices, and Stakeholder Perspectives. *Foreign Language Annals*. 45. S28-S53.
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1944.10.1111/j.1944-9720.2012.01178.x>

- Tenney, R. A., & Osguthorpe, R. T. (1990). Elementary age special education students using self-directed or tutor-assisted computer-aided instruction to develop keyboarding skills. *Journal of Educational Computing Research*, 6(2), 215-229.
- The Council for the Curriculum, Examinations and Assessment [CCEA], (2012). *Cód na Gaeilge*. CCEA
- Thordardottir, E., Cloutier, G., Ménard, S., Pelland-Blais, E., & Rvachew, S. (2015). Monolingual or bilingual intervention for primary language impairment? A randomized control trial. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research (Online)*, 58(2), 287-300.
- Torgerson, C., Brooks, G., & Hall, J. (2006). *A systematic review of the research literature on the use of phonics in the teaching of reading and spelling*. DfES Publications.
- Tuller, L. (2015). Clinical use of parental questionnaires in multilingual contexts. In Armon Lotem, S., de Jong, J., & Meir, N. (Eds.), *Methods for assessing multilingual children: Disentangling bilingualism from Language Impairment*, pp. 301-330. Multilingual Matters.
- Turnbull, M., Hart, D., & Lapkin, S. (2003). Grade 6 French immersion students & performance on large-scale reading, writing, and mathematics tests: Building explanations. *Alberta Journal of Educational Research*, 49(1).
- Turnbull, M., Lapkin, S., & Hart, D. (2001). Grade 3 immersion students & performance in literacy and mathematics: Province-wide results from Ontario (1998-99). *Canadian modern language review*, 58(1), 9-26.
- Unsworth, S., Brouwer, S., de Bree, E., & Verhagen, J. (2019). Predicting bilingual preschoolers' patterns of language development: Degree of non-native input matters. *Applied Psycholinguistics*, 40(5), 1189-1219
- Vellutino, F. R., Scanlon, D. M., Zhang, H., & Schatschneider, C. (2008). Using response to kindergarten and first grade intervention to identify children at-risk for long-term reading difficulties. *Reading and Writing*, 21(4), 437-480.
- Verhoeven, L. T. (1994). Transfer in bilingual development: The linguistic interdependence hypothesis revisited. *Language learning*, 44(3), 381-415.
- Vygotsky, L. S. (1978). Socio-cultural theory. *Mind in society*, 52-58.
- Wahman, C. L., Pustejovsky, J. E., Ostrosky, M. M., & Santos, R. M.. (2019). *Examining the Effects of Social Stories™ on Challenging Behavior and Prosocial Skills in Young Children: A Systematic Review and Meta-Analysis* (Version 1). SAGE Journals. <https://doi.org/10.25384/SAGE.c.4606640.v1>
- Ware, J., Lye, C. B., & Kyffin, F. (2015). Bilingualism and students (learners) with intellectual disability: A review. *Journal of Policy & Practice in Intellectual Disabilities*, 12(3), 220-231.
- Watson, K. J., & DiCarlo, C. F. (2016). Increasing completion of classroom routines through the use of picture activity schedules. *Early Childhood Education Journal*, 44(2), 89-96.
- Wellington, W., & Stackhouse, J. (2011). Using visual support for language and learning in children with SLCN: A training programme for teachers and teaching assistants. *Child Language Teaching and Therapy*, 27(2), 183-201.
- Whitin, D. J., & Whitin, P. (2003). Talk counts: Discussing graphs with young children. *Teaching Children Mathematics*, 10(3), 142-150.
- Wise, N., & Chen, X. (2010). At-risk readers in French immersion: Early identification and early intervention. *Canadian Journal of Applied Linguistics*, 13(2), 128-149.
- Wise, N., & Chen, X. (2015). Early intervention for struggling readers in grade one French immersion. *The Canadian Modern Language Review/La revue Canadienne des Langues Vivantes*, 71(3), 288-306.

- Wood, S. G., Moxley, J. H., Tighe, E. L., & Wagner, R. K. (2018). Does use of text-to-speech and related read-aloud tools improve reading comprehension for students with reading disabilities? A meta-analysis. *Journal of learning disabilities, 51*(1), 73-84.
- Yamashita, J. (2004). Reading attitudes in L1 and L2, and their influence on L2 extensive reading. *Reading in a Foreign Language, 16*(1), 1-19.